

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Bezpieczny start

Innowacyjny program nauczania dla edukacji
wczesnoszkolnej

Praca zbiorowa pod redakcją Ewy Suchań

*Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
Priorytet III „Wysoka jakość systemu oświaty”, Działanie 3.3 „Poprawa jakości kształcenia”,
Poddziałanie 3.3.4 „Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe”*
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wydawca

miliTar

Grębów 151, 39-410 Grębów

e-mail: info@militar.edu.pl

www.militar.edu.pl

Zespół autorski:

Jolanta Czerniakiewicz

Ewa Marciocha

Dorota Ramenda

Redakcja:

Ewa Suchań

Współpraca metodyczna:

Ewa Lipska

Projekt okładki i przygotowanie do druku:

Artur Kaczmarczyk

Egzemplarz bezpłatny

ISBN 978-83-942521-1-3

Grębów, 2015

Spis treści

I Charakterystyka i ogólne założenia programu	4
II Cele kształcenia na pierwszym etapie edukacji	7
Cele szczegółowe	8
III Treści kształcenia i przewidywane osiągnięcia ucznia	12
Edukacja polonistyczna	12
Język obcy nowożytny	26
Edukacja muzyczna	30
Edukacja plastyczna	35
Edukacja społeczna	40
Edukacja przyrodnicza	47
Edukacja matematyczna	53
Zajęcia komputerowe	62
Zajęcia techniczne	68
Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna	70
IV Wybrane metody, formy i środki w realizacji programu	75
V Monitorowanie i ocenianie osiągnięć uczniów	80
VI Lista proponowanych lektur	86
VII Przykłady ankiet do ewaluacji programu	87
Ankieta dla rodziców	87
Ankieta dla uczniów	91
Załączniki	93
Wybrane metody i techniki integracyjne	93
Przykładowe techniki motywacyjne	96
Przykładowa karta samooceny semestralnej	98
Przykładowy arkusz obserwacji	99
Arkusz poczucia bezpieczeństwa zewnętrznego	100
Arkusz poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego	101
Proponowany regulamin zdobywania sprawności	102
Przykładowe zadania do zdobycia sprawności	103
Przykładowy projekt edukacyjny	104
Bibliografia.....	109

I Charakterystyka i ogólne założenia teoretyczne programu

Współczesna polska szkoła w ostatnich latach przechodzi wiele zmian organizacyjnych i programowych. Wymuszają one niejako od organizatorów edukacji - szkół, nauczycieli - poszukiwanie skutecznych sposobów budowania właściwych podstaw, które pomyślnie poprowadzą dziecko przez kolejne etapy kształcenia. Taką próbę podejmuje **Program edukacji wczesnoszkolnej dla klas I-III szkoły podstawowej „Bezpieczny start”**, który obok realizacji założeń wynikających z Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla I etapu edukacyjnego (Dz. U. 2014 r., poz. 803) uwzględnia szeroko ujęte bezpieczeństwo dziecka oraz jego indywidualne potrzeby i możliwości. Program został stworzony w trosce o dobry start dzieci sześciolatków na pierwszym etapie kształcenia.

Innowacyjność programu polega na kształtowaniu umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami i umiejętności uczenia się, komunikowania się w języku obcym, umiejętności myślenia matematycznego, naukowego, przedsiębiorczości i kreatywności. Nabywanie tych umiejętności stoi w parze z umiejętnościami określonymi przez podstawę programową edukacji wczesnoszkolnej, niekiedy jest spójne z nimi, czasami wykracza poza wymagania określone w podstawie. Stąd autorki programu określiły dodatkowe treści oraz osiągnięcia ucznia na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym w wymienionych zakresach umiejętności kluczowych z zachowaniem zasady stopniowania trudności. Począwszy od klasy pierwszej, gdzie uczniowie nabędą ich podstawy, przez klasę drugą, gdzie będą je doskonalić i rozszerzać, do klasy trzeciej, na poziomie której będą one odgrywać kluczową rolę podczas aktywności edukacyjnej uczniów. Zdobywaniu wskazanych umiejętności kluczowych będzie sprzyjać realizacja tematyki dotyczącej bezpieczeństwa dziecka, m.in. bezpieczeństwa w szkole, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bezpiecznego spędzania wolnego czasu, bezpiecznego korzystania z Internetu i telewizji, wiedzy na temat instytucji ratunkowych i wzywania pomocy oraz elementów edukacji ekologicznej i edukacji społecznej (normy i zasady, budowanie relacji interpersonalnych). Podejmowane działania oparte będą na metodzie projektu edukacyjnego, która w szczególności wyzwała przedsiębiorczość i kreatywność dzieci, wdraża do współpracy, odpowiedzialności za efekty uczenia się, dyskusowania, argumentowania, daje możliwość wykorzystania nowoczesnych technologii, komunikacji w języku obcym, czy myślenia matematycznego.

Założenia teoretyczne programu oparto na teorii potrzeb Abrahama Masłowa, opisującego potrzebę bezpieczeństwa jako nierozłączny element piramidy ludzkich potrzeb, którą umiejscawia zaraz po potrzebach fizjologicznych. Potrzeba bezpieczeństwa jest pierwszą potrzebą psychiczną, która jest fundamentalna i pojawia się najwcześniej. Wyraża się ona poprzez unikanie sytuacji wywołujących lęk, cierpienie, niepokój i poczucie zagrożenia, ponieważ każdy człowiek od najmłodszych lat ma potrzebę stabilizacji, poczucia wolności od strachu, niepokoju, frustracji, stresu czy agresji. Wg psychologa bezpieczeństwo wewnętrzne powinno być zapewnione przed bezpieczeństwem zewnętrznym. Poczucie bezpieczeństwa wewnętrznego rzutuje bowiem na

funkcjonowanie człowieka, kreowanie szczęśliwych relacji, osiąganie sukcesów, trwałych osiągnięć czy prowadzenie udanego życia¹, a tym samym wpływa na możliwość rozwoju człowieka.

Koncepcja programu zakłada zwiększenie skuteczności współpracy ze środowiskiem rodzinnym poprzez włączenie rodziców, dziadków i najbliższej rodziny w działania realizacji programu. Zwraca się uwagę, iż dzieci posiadają silną potrzebę zależności i oparcia w osobach, które we właściwy sposób powinny nimi pokierować, udzielić rad i wskazówek. Dlatego też mocny nacisk w realizacji założeń programowych kładziony jest na współpracę z rodzicami i instytucjami w szerokim tego słowa znaczeniu.

Nie bez znaczenia jest tu też rola nauczyciela, który odpowiada za budowanie poczucia bezpieczeństwa w klasie i szkole. Szczególnie istotne jest, aby był on otwarty, cierpliwy i ciepły w kontaktach. Nauczyciel ma podążać za dzieckiem, obserwować jego sukcesy i porażki - po prostu akceptować go takim, jakim jest. Ma on być drogowskazem, być zawsze obok i służyć pomocą, kiedy dziecko tego oczekuje. Nauczyciel ma przyglądać się uczniowi i pozwalać mu samodzielnie pokonywać trudności, a tym samym dawać uczniowi szansę na samodzielny, całkowity rozwój. Swoboda i niezależność uczy odwagi, a w rezultacie prowadzi wychowanka do samorealizacji. W ten sposób dziecko ma zaspokojoną potrzebę bezpieczeństwa w środowisku szkolnym, co stanowi fundament do otwarcia się na nowe umiejętności oraz zdobywanie coraz to wyższych sprawności. Potrzeby dziecka nie różnią się zasadniczo od potrzeb ludzi dorosłych. Wszyscy potrzebujemy być bezpieczni, akceptowani, szanowani, doceniani i kochani. Pragniemy odnosić sukcesy, rozwijać swoje talenty i odważnie poznawać świat.

Dobra znajomość i odpowiedni dobór metod, form i środków nauczania stanowi bodziec do wywołania potrzebnego na zajęciach przeżycia i umacnia wiarę uczniów we własne siły. Aby przybrały one charakter twórczej pracy nauczyciela i uczniów, muszą być poświęcone formułowaniu celów – projektów, celów - nadziei, celów - marzeń. Inspiratorem takich zajęć ma być nauczyciel, którego dyskretne ukierunkowanie sprawi, że to uczniowie dokonują wyboru, co dla nich jest najważniejsze, fascynujące, bezpieczne. Mając świadomość potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów rozpoczynających edukację szkolną za podstawową formę pracy w klasie pierwszej nauczyciel przyjmie zabawę, ćwiczenia praktyczne i manipulacyjne, bezpośrednie doznania, obserwacje, po to, aby pełni tych doświadczeń z powodzeniem mogli wkraczać na wyższe poziomy nabywanych umiejętności w kolejnych klasach.

Treści programu oraz sposób i tempo jego realizacji powinny być dostosowane do indywidualnych możliwości uczniów. Zarówno treści nauczania jak i oczekiwane osiągnięcia ucznia zostały określone dla kolejnych klas: pierwszej, drugiej, trzeciej, z uwzględnieniem kompetencji na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym (rozszerzonym). Daje to możliwość indywidualnego podejścia do każdego ucznia i sprzyja rozwojowi zainteresowań i zdolności. Dodatkowo osiągnięcia uczniów i uczennic zostały opisane przy użyciu języka równościowego w celu przypomnienia nauczycielom/nauczycielkom o konieczności stosowania słownictwa wrażliwego na płęć i utrwalania postaw antydyskryminacyjnych.

¹I. Korcz, *Inteligencja emocjonalna gwarantem bezpieczeństwa i determinantą rozwoju uczniów*, [w:] *Edukacja dla bezpieczeństwa - bezpieczna szkoła*, pod red. Czajkowska - Ziobrowska D., Zduniak A., Poznań 2007, s. 107-109.

Czas trwania zajęć edukacyjnych, ich intensywność oraz długość przerw zależne będą od potrzeb i możliwości dzieci. W sali lekcyjnej przewiduje się wyodrębnienie miejsca do zabawy oraz miejsca na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych.

Duże znaczenie będą miały zajęcia organizowane poza szkołą tj. wycieczki, spacer, spotkania, odwiedziny ciekawych miejsc itp. Działania adaptacyjne do nowego środowiska będą prowadzone w zależności od potrzeb grupy, tak długo jak będzie to potrzebne. Innowacyjność w szkole jest możliwa jedynie poprzez pracę innowacyjną nauczyciela. Bez jego pomysłu i ciekawie zorganizowanych zajęć, nawet najbardziej nowatorskie projekty dzieci nie byłyby możliwe do realizowania.

Cała koncepcja programu nauczania „Bezpieczny start” oparta jest na zapewnieniu dziecku poczucia bezpieczeństwa. Mamy nadzieję, że nasze spostrzeżenia, wiedza i doświadczenie wsparte literaturą przyczyni się do przygotowania młodego człowieka do wszechstronnego i odważnego poznawania świata. Naszym zdaniem zaproponowana tematyka związana z bezpieczeństwem będzie szansą dla rozwoju dziecięcej wyobraźni, inicjatyw i aktywności. Sprzyjać będzie rozwojowi twórczej osobowości dziecka nie tylko na zajęciach, ale również poza szkołą.

II Cele kształcenia na pierwszym etapie edukacji

W oparciu o obowiązującą *Podstawę programową*² sformułowano następujące **cele ogólne**:

1. Wspomaganie rozwoju intelektualnego, emocjonalnego, społecznego, etycznego, fizycznego i estetycznego ze szczególnym zwróceniem uwagi na możliwości i potrzeby indywidualne dziecka.
2. Kształtowanie poczucia bezpieczeństwa dziecka w środowisku szkolnym, jako podstawy funkcjonowania w grupie społecznej oraz budowania motywacji do samorealizacji.
3. Rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych potrzebnych do poznawania i rozumienia świata oraz radzenia sobie w codziennych sytuacjach, a także do kontynuowania nauki w klasach IV – VI i uczenia się przez całe życie.
4. Kształtowanie jednostki twórczej, przedsiębiorczej, kreatywnej, zdolnej do krytycznego myślenia i oceniania oraz podejmowania inicjatyw i konstruktywnego rozwiązywania problemów.
5. Kształtowanie gotowości do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą.
6. Zapewnienie przyjaznych, zdrowych i bezpiecznych warunków do nauki i zabawy, działania indywidualnego i zespołowego, rozwijania samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie.
7. Rozwijanie cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym (w rodzinie, grupie rówieśniczej, wspólnocie narodowej i europejskiej).

Cele szczegółowe programu zostały przyporządkowane do kompetencji kluczowych.³ Kompetencji tych potrzebują wszystkie osoby, poczynając od uczniów klas najmłodszych, do samorealizacji i rozwoju osobistego, przyjmowania aktywnej postawy obywatelskiej oraz osiągnięcia integracji społecznej.

²Rozporządzenie *Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.* (Dz. U. 2014 r., poz. 803).

³Rezolucja *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.* Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 394, s. 13–18.

Cele szczegółowe

1. W zakresie porozumiewania się w języku ojczystym:

- rozwijanie umiejętności porozumiewania się w mowie i piśmie ze szczególnym uwzględnieniem aspektu komunikacyjnego, semantycznego, składniowego, słownikowego oraz fonetycznego;
- kształtowanie umiejętności czytania i pisania różnego typu tekstów;
- nabywanie umiejętności wyszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji (zwłaszcza treści dotyczących bezpieczeństwa swojego i innych osób);
- kształtowanie umiejętności wyrażania własnych opinii, przedstawiania argumentów w przekonujący sposób, odpowiednio do zaistniałej sytuacji;
- przygotowanie do korzystania z różnych źródeł informacji (encyklopedie, słowniki, leksykony);
- rozbudzanie zainteresowań czytelniczych oraz językowych;
- wzbogacanie słownictwa dzieci;
- stwarzanie możliwości do prezentacji indywidualnych uzdolnień i zainteresowań dziecka;
- doskonalenie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych i wykorzystywanie ich do wyrażania własnych emocji w sposób werbalny i niewerbalny;
- rozwijanie wrażliwości estetycznej, empatii i tolerancji poprzez kontakt z literaturą.

2. W zakresie komunikowania się w językach obcych:

- podnoszenie świadomości potrzeby nauki języka obcego;
- kształtowanie zdolności rozumienia komunikatów słownych;
- kształtowanie umiejętności czytania i rozumienia prostych tekstów dotyczących zachowania się w sytuacjach życia codziennego;
- rozwijanie świadomości różnic i różnorodności kulturowej;
- przygotowanie do samokształcenia.

3. W zakresie kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych:

- kształtowanie umiejętności klasyfikowania, dostrzegania i kontynuowania regularności;
- rozwijanie pojęcia liczby naturalnej oraz doskonalenie sprawności rachunkowej w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia;
- stwarzanie sytuacji do wykorzystywania umiejętności liczenia w praktyce;

- doskonalenie umiejętności rozwiązywania zadań tekstowych z wykorzystaniem różnych metod i strategii,
 - kształtowanie umiejętności logicznego i analitycznego myślenia matematycznego; abstrahowania, śledzenia toku rozumowania innych oraz myślenia przestrzennego;
 - zachęcanie do dokładności i wytrwałości w dążeniu do celu;
 - doskonalenie obliczeń pieniężnych, zegarowych i kalendarzowych oraz wykorzystywanie ich w sytuacjach codziennych, bliskich dzieciom;
 - stwarzanie warunków do dokonywania pomiarów długości, szerokości, wysokości, pojemności i temperatury oraz wykorzystywanie tych umiejętności w sytuacjach życia codziennego;
 - rozwijanie podstawowych pojęć geometrycznych;
 - stwarzanie warunków do prowadzenia obserwacji i dokonywania prostych doświadczeń oraz rozwijanie wnioskowania i wiązania przyczyny ze skutkiem;
 - doskonalenie orientacji w środowisku technicznym oraz powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu;
 - kształtowanie rozumienia znaczenia współpracy i działań zespołowych;
 - uwrażliwienie na bezpieczeństwo własne i innych podczas działań technicznych;
 - podnoszenie świadomości znaczenia znajomości przepisów ruchu drogowego, właściwego zachowania się w środkach komunikacji i na przystankach oraz wpływu na zachowanie bezpieczeństwa własnego i innych osób.
4. W zakresie posługiwania się nowoczesnymi technologiami informatycznymi:
- podnoszenie wiedzy i umiejętności posługiwania się komputerem, laptopem, tabletem;
 - wykorzystywanie umiejętności informatycznych do zdobywania wiedzy, do tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się;
 - uwrażliwienie na zagrożenia wynikające z korzystania z komputera, Internetu i multimediiów;
 - kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia cyberprzemocą.
5. W zakresie zdolności uczenia się:
- rozwijanie umiejętności uczenia się, rozpoznawania własnych preferencji;
 - kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki;
 - tworzenie atmosfery sprzyjającej uczeniu się;
 - kształtowanie umiejętności samodzielnego uczenia się, ale także uczenia się od siebie nawzajem;
 - uświadamianie uczniom, jak ważne jest uczenie się przez całe życie;

- wdrażanie do samooceny i samokontroli;
 - wskazywanie uczniom sposobów organizowania sobie procesu uczenia się.
6. W zakresie kompetencji interpersonalnych, międzykulturowych, społecznych i obywatelskich:
- kształtowanie postaw prawdomówności, sprawiedliwości, przeciwdziałania kłamstwu i obmowie oraz rozwijanie empatii i tolerancji;
 - uwrażliwianie na potrzeby innych ludzi i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz pomocy potrzebującym;
 - kształtowanie umiejętności zgodnej współpracy z innymi w zabawie, nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych z wykorzystaniem zasad i reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej i świecie dorosłych;
 - rozwijanie prawidłowych relacji w środowisku rodzinnym;
 - zachęcanie do dbałości o kulturę języka i do używania zwrotów grzecznościowych w relacjach z innymi;
 - doskonalenie umiejętności rozpoznawania własnych emocji i pozytywnego ich wyrażania;
 - rozwijanie pozytywnego myślenia o sobie, dostrzegania mocnych stron oraz wzmacnianie motywacji wewnętrznej i wiary we własne możliwości;
 - rozwijanie samodzielności i kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
 - rozwijanie tolerancji wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej oraz osób niepełnosprawnych;
 - kształtowanie umiejętności uczestniczenia w demokratycznych i samorządnych formach zaangażowania społecznego;
 - uwrażliwianie na bezpieczeństwo podczas zabaw i w sytuacjach codziennych oraz na zagrożenia ze strony ludzi, zwierząt, roślin i zjawisk atmosferycznych;
 - wskazywanie znaczenia współpracy europejskiej i wzajemnej pomocy we współczesnym świecie;
 - pogłębianie rozumienia wzajemnych zależności i powiązań człowieka z przyrodą;
 - zachęcanie do podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku;
 - promowanie zdrowego stylu życia poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania się;
 - zachęcanie do aktywnego wypoczynku i spędzania wolnego czasu z zachowaniem zasad bezpieczeństwa.

7. W zakresie przedsiębiorczości i kreatywności:

- kształtowanie cech charakteru, takich jak: ciekawość świata, otwartość na nowe pomysły, na nowe rozwiązania, chęć wprowadzenia zmian, odwaga w wyrażaniu swoich potrzeb i zadawaniu trudnych pytań;
- uświadamianie dzieciom, że w życiu należy pokonywać bariery i ograniczenia oraz nie należy zrażać się trudnościami;
- kształtowanie umiejętności planowania, organizowania, analizowania, oceny i wprowadzania w życie swoich pomysłów;
- wyrabianie umiejętności współpracy w zespole dla osiągnięcia celu;
- wspieranie w rozwoju kreatywnego myślenia;
- uświadamianie marzeń i planów oraz sposobów na wcielanie ich w życie.

8. W zakresie ekspresji kulturalnej:

- zachęcanie do uczestniczenia w różnego rodzaju formach aktywności artystycznej z uwzględnieniem indywidualnych preferencji (śpiew, gra na instrumentach, taniec, twórczość plastyczna);
- rozwijanie zainteresowań i zdolności artystycznych;
- zachęcanie do prezentowania przez dzieci swoich talentów artystycznych;
- kształtowanie umiejętności właściwego i bezpiecznego słuchania muzyki oraz zachowania zasad bezpieczeństwa podczas wykonywania prac artystycznych;
- wyrabianie szacunku dla twórczości innych osób i otwartości na różne formy ekspresji;
- podnoszenie świadomości rozumienia przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, muzyką, zabytkami i z tradycją, należącymi do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury;
- rozwijanie wiedzy na temat istnienia placówek kultury, zachęcanie do uczestniczenia w ich działaniach oraz kształtowanie postaw bezpiecznego i kulturalnego zachowania się w tych placówkach;
- rozwijanie wrażliwości emocjonalnej i estetycznej na obraz, muzykę, barwę, kształt, fakturę i przestrzeń;
- przygotowanie do właściwego odbioru treści prezentowanych przez różne dziedziny sztuki.

III Treści kształcenia i przewidywane osiągnięcia ucznia/uczennicy

Obszar edukacyjny	klasa	Treści nauczania „Bezpieczny start” <i>/podkreślono treści nauczania w obszarze innowacji/</i>	Przewidywane osiągnięcia ucznia/uczennicy	
			Na poziomie podstawowym	Na poziomie ponadpodstawowym <i>/podkreślono osiągnięcia ucznia/uczennicy w obszarze innowacji/</i>
Edukacja polonistyczna	I	1. Korzystanie z informacji: <ul style="list-style-type: none"> słuchanie tekstów czytanych przez nauczyciela oraz słuchowisk dla dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> słucha i rozumie ogólny sens krótkich tekstów czytanych przez nauczyciela/nauczycielkę 	<ul style="list-style-type: none"> aktywnie słucha czytanych tekstów, bierze udział w rozmowach, dopytuje porządkuje wysłuchane informacje i przywołuje je z pamięci, argumentując swoje stanowisko
		<ul style="list-style-type: none"> odczytywanie uproszczonych rysunków, piktogramów, znaków informacyjnych, napisów 	<ul style="list-style-type: none"> umie odczytywać uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne, napisy oraz znaki drogowe w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje znaki informacyjne w różnych miejscach i okolicznościach, w czasie wycieczek i spacerów
		<ul style="list-style-type: none"> poznawanie liter alfabetu, czytanie ze zrozumieniem 	<ul style="list-style-type: none"> zna wszystkie litery alfabetu, podstawowe znaki interpunkcyjne czyta samodzielnie krótkie teksty podręcznikowe i rozumie ich sens 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje podziału poznanych głosek na samogłoski i spółgłoski na podstawie przeczytanego tekstu podejmuje próbę wyciągania wniosków
		<ul style="list-style-type: none"> słuchanie wypowiedzi i korzystanie z przekazywanych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> słucha wypowiedzi innych 	<ul style="list-style-type: none"> zadaje pytania w celu uzyskania szerszych informacji
		<ul style="list-style-type: none"> wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> próbuje korzystać ze słownika ortograficznego oraz źródeł informacji podanych przez nauczyciela/nauczycielkę <u>gromadzi słownictwo związane z bezpieczeństwem</u> 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi skorzystać ze wskazanych internetowych źródeł informacji odczytuje informacje zawarte w tabelach i wykorzystuje je do wykonania zadań korzysta z encyklopedii tematycznych przeznaczonych dla dzieci <u>potrafi wyszukać informacje na temat zasad bezpieczeństwa i stosuje je w sytuacjach praktycznych</u>

	<ul style="list-style-type: none"> • poznanie form użytkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia takie formy użytkowe jak: życzenia, list, zaproszenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy składowe poznanych form wypowiedzi, tworzy je w wersji ustnej lub pisemnej z wykorzystaniem podanych wskazówek • <u>rozróżnia liczne typy tekstów i wykorzystuje je formułując własne zdanie, argumentuje je</u>
	<p>2. Analiza i interpretacja tekstów kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> • głośne i wyraziste czytanie tekstów 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wyrazy sylabami oraz całościowo • czyta głośno, płynnie poznane teksty z uwzględnieniem interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie i wyraziście teksty literackie przeznaczone dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym
	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzianie się na temat przeczytanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat przeczytanego tekstu w postaci prostych zdań • próbuje uzasadnić swoje zdanie na dany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • twórczo interpretuje poznane utwory literackie, plastyczne i muzyczne, uzasadniając swoje zdanie
	<ul style="list-style-type: none"> • rozszerzanie zasobu słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie słów związanych z czytаныmi tekstami 	<ul style="list-style-type: none"> • ze zrozumieniem używa poznanych pojęć, zwrotów w mowie i piśmie
	<ul style="list-style-type: none"> • określanie czasu i miejsca akcji, wskazywanie głównych bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje ustalać czas i miejsce akcji • wskazuje głównych bohaterów • potrafi zaznaczyć odpowiedni fragment w danym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związki przyczynowo-skutkowe w poznawanym tekście literackim i na ich podstawie dokonuje analizy, ocenia, wnioskuje
	<ul style="list-style-type: none"> • recytacja krótkich wierszy z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wygłasza z pamięci krótkie wiersze z uwzględnieniem interpunkcji 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie lub we współpracy tworzy inscenizacje utworów poetyckich i epickich
	<ul style="list-style-type: none"> • kontakt z literaturą i sztuką dla dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • interesuje się literaturą dla dzieci, korzysta z biblioteczki klasowej i szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> • przejawia zainteresowania czytelnicze, samodzielnie czyta wybrane pozycje książkowe, wypowiadając swoje opinie na ich temat
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wskazywanie pozytywnych cech bohaterów oraz akceptowanych form zachowania w literaturze i życiu</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje pozytywne i negatywne zachowania bohaterów poznawanych tekstów 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa emocje towarzyszące bohaterom opowiadań • <u>umie pozytywnie ocenić inne osoby</u> • <u>wyjaśnia na czym polega zachowanie pozytywne lub negatywne danego bohatera</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>empatia i tolerancja wobec innych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wie, że każdy z nas jest inny</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumie, że każdy może mieć własne zdanie na dany temat, jest tolerancyjny</u>

		<p>3. Tworzy wypowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiadanie się w formie ustnej i pisemnej dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych uczestniczenie w rozmowach dbanie o kulturę wypowiadania się rozumienie pojęć: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie czytelność i estetyka pisma, poprawność gramatyczna, ortograficzna i interpunkcyjna przepisywanie tekstów, pisanie z pamięci opowiadanie na temat swojej drogi do szkoły i właściwego zachowania się na drogach, dostrzeganie niebezpieczeństw oraz właściwe reagowanie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia <u>wyrażanie emocji w sposób akceptowalny przez innych oraz analityczne reagowanie w różnych sytuacjach</u> 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się ustnie budując logiczną wypowiedź na dany temat buduje zdania z rozsypanki wyrazowej, redaguje i zapisuje proste zdania na podany temat w zależności od sytuacji potrafi dobrać sposób zwracania się do rozmówcy uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym zna i używa zwrotów grzecznościowych poznaje nowe zwroty i stosuje je w rozmowie wie, że głoskę słyszymy i wymawiamy, a literę widzimy i piszemy dzieli wyrazy na sylaby oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście zachowuje właściwy kształt poznanych liter, ich połączenia i położenie w liniaturze zna zasadę pisowni wyrazów wielką literą przepisuje zdania, pisze je z pamięci potrafi opisać swoją drogę do szkoły wyraża swoje emocje w sposób pozytywny właściwie reaguje na emocje wyrażane przez innych 	<ul style="list-style-type: none"> wciela się w rolę pozytywnych bohaterów przewiduje pozytywne zakończenia <u>komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, odczucia i potrzeby</u> swobodnie dzieli się swoimi spostrzeżeniami na temat doświadczeń, obserwacji, spostrzeżeń dopasowuje wypowiedzi do rozmówcy i sytuacji wskazuje liczbę wyrazów w zdaniu podaje liczbę głosek i liter w wyrazach podaje przykłady wyrazów o wskazanej liczbie głosek, sylab, rozpoczynających się na podaną głoskę tworzy mini-słowniczkę zachowuje poprawność gramatyczną i ortograficzną w pisanych zdaniach podjękuje próby pisania prostych zdań ze słuchu stosuje zasady pisania wielkiej litery opowiada o swojej drodze do szkoły ze zwróceniem uwagi na znaki drogowe i niebezpieczne miejsca <u>wie, jak należy zachować się w różnych sytuacjach życiowych</u>
--	--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> szukanie i dostrzeganie w sobie oraz w innych osobach talentów i mocnych stron 	<ul style="list-style-type: none"> jest świadomy/świadoma, co potrafi robić najlepiej, zauważa mocne strony w działaniach kolegów/koleżanek 	<ul style="list-style-type: none"> ma świadomość swoich mocnych stron szuka i dostrzega w sobie oraz innych osobach talenty i mocne strony
	<ul style="list-style-type: none"> definiowanie i interpretowanie pojęć w mowie i w piśmie 	<ul style="list-style-type: none"> podjekuje próbę definiowania nowych pojęć za pomocą rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi stworzyć mapę skojarzeń (mapę myśli) do definiowanych pojęć stara się zebrać skojarzenia w całość w postaci spójnej, logicznej wypowiedzi
	<ul style="list-style-type: none"> dialog społeczny 	<ul style="list-style-type: none"> nawiązuje relacje z rówieśnikami w zabawie i sytuacjach zadaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> podjekuje inicjatywę w zakresie nawiązania kontaktu z rówieśnikami
	<p>4. Wypowiadanie się w małych formach teatralnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> uczestniczenie w zabawie teatralnej 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w krótkich scenkach dramatycznych, zabawach teatralnych, w tym inspirowanych sytuacjami związanymi z bezpieczeństwem w szkole, na ulicy, w domu, na podwórku 	<ul style="list-style-type: none"> odczuwa satysfakcję z aktywnej działalności teatralnej wykazuje się inicjatywą w zakresie prowadzenia i przebiegu zabawy teatralnej
	<ul style="list-style-type: none"> ilustrowanie mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> stara się wyrazić mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jak należy zachować się w różnych sytuacjach życiowych potrafi je zilustrować mimiką, gestem i ruchem
	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie rekwizytu, posługiwanie się nim 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera rekwizyt do odgrywanej scenki 	<ul style="list-style-type: none"> swobodnie posługuje się wybranym rekwizytem
	<ul style="list-style-type: none"> nazywanie i wyrażanie emocji w sposób werbalny i niewerbalny 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi nazywać różnorodne emocje w prezentowanych scenkach dramatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia pozytywne i negatywne emocje
	<ul style="list-style-type: none"> odkrywanie siebie, swoich możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> stara się pokonać treść, próbuje prezentować swoje zainteresowania i dokonania 	<ul style="list-style-type: none"> próbuje pokonywać własne „bariery i ograniczenia” psychofizyczne chętnie podejmuje się nowych zadań używa zwrotów: „moim zdaniem”, „według mnie”
II	<p>1. Korzystanie z informacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> słuchanie tekstów czytanych przez nauczyciela lub uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> słucha i rozumie ogólny sens krótkich opowiadań, baśni, utworów wierszowanych czytanych przez nauczyciela/nauczycielkę lub uczniów/uczennice rozumie intencje mówiącego lub sens czytanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> w oparciu o wysłuchane treści formułuje własne zdanie, inicjuje i podtrzymuje rozmowę na temat wysłuchanych tekstów

	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie sensu kodowania oraz dekodowania informacji 	<ul style="list-style-type: none"> wie, na czym polega kodowanie informacji buduje wypowiedzi w oparciu o historyjki obrazkowe 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie sens dekodowania i kodowania informacji podejmuje proste próby kodowania informacji w postaci plastycznej
	<ul style="list-style-type: none"> odczytywanie umownych znaków zastępujących informacje słowne w najbliższym otoczeniu i miejscach publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> umie odczytywać uproszczone rysunki zawarte w podręcznikach, czasopiśmie oraz znaki informacyjne na terenie szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje piktogramy, znaki informacyjne na opakowaniach, napisy oraz znaki drogowe w otoczeniu swojej szkoły, w czasie wycieczek terenowych
	<ul style="list-style-type: none"> poznawanie liter alfabetu, czytanie ze zrozumieniem, wnioskowanie 	<ul style="list-style-type: none"> zna wszystkie litery alfabetu, z podziałem na spółgłoski i samogłoski czyta i rozumie proste teksty podejmuje próbę wnioskowania w oparciu o usłyszane lub przeczytane informacje 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje wyrazy wg podanych kategorii czyta ze zrozumieniem podane teksty w poszukiwaniu potrzebnych informacji jasno formułuje proste wnioski
	<ul style="list-style-type: none"> słuchanie wypowiedzi i korzystanie z przekazywanych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> słucha uważnie wypowiedzi innych porządkuje usłyszane informacje 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje usłyszane informacje do wykonywania zadań rozumie sens podawanych instrukcji stosuje się do wskazówek
	<ul style="list-style-type: none"> wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji, korzystanie ze słownika, encyklopedii 	<ul style="list-style-type: none"> sięga po słownik ortograficzny i sprawnie się nim posługuje zna źródła informacji dotyczących definicji, faktów (encyklopedie, strony www itp.) i potrafi z nich skorzystać umie wyszukać potrzebne informacje i z nich skorzystać oraz stosuje je w sytuacjach praktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, selekcjonuje i wykorzystuje zdobyte informacje do rozwiązywania problemów
	<ul style="list-style-type: none"> poznanie form użytkowych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i korzysta z form użytkowych, takich jak: życzenia, zaproszenia, zawiadomienia, list, notatka do kroniki 	<ul style="list-style-type: none"> współtworzy notatki do kroniki klasy
	<p>2. Analiza i interpretacja tekstów kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> głośno i wyraziste czytanie tekstów dla dzieci z odpowiednią intonacją 	<ul style="list-style-type: none"> czyta głośno, płynnie i wyraziście teksty podręcznikowe oraz fragmenty lektur czyta z podziałem na role czyta teksty (głośno i cicho) ze zrozumieniem treści 	<ul style="list-style-type: none"> czyta płynnie nowe teksty właściwie intonując i modelując głos

	<ul style="list-style-type: none"> • piękno słowa pisanego w literaturze dziecięcej 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje fragmenty utworów zawierające opisy, określenia poetyckie, porównania 	<ul style="list-style-type: none"> • przejawia wrażliwość estetyczną wobec czytanych tekstów z zakresu literatury dziecięcej • jest aktywnym/aktywną czytelnikiem/czytelniczką biblioteki szkolnej, prezentuje na forum klasy swoje zainteresowania czytelnicze
	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedanie się na temat przeczytanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża opinie na tematy związane z przeczytanym utworem 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat przeczytanych lektur, wskazując na szczególne walory książki • potrafi określić główną myśl utworu
	<ul style="list-style-type: none"> • rozszerzanie zasobu słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi 	<ul style="list-style-type: none"> • poszerza swój zasób słownictwa poprzez kontakt z literaturą 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w konkursach czytelniczych • wykorzystuje poznane słownictwo w sytuacjach praktycznych, podczas redagowania wypowiedzi pisemnych
	<ul style="list-style-type: none"> • określanie czasu i miejsca akcji, wskazywanie głównych bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsce akcji, zauważa zmienność czasu i miejsc w przebiegu wydarzeń • dostrzega związki przyczynowo-skutkowe • wskazuje głównych bohaterów oraz bohaterów drugoplanowych • <u>podejmuje próbę oceny ich zachowania</u> • szuka pozytywnych rozwiązań • układa plan wydarzeń • wyszukuje fragmenty oceniające i opisujące bohaterów bądź miejsca 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>dokonuje oceny postępowania bohaterów argumentując i wnioskując</u> • wyjaśnia zachowania bohaterów oraz emocje im towarzyszące w oparciu o przytoczone fragmenty tekstu
	<ul style="list-style-type: none"> • recytacja wierszy z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>recytuje wiersze, bierze udział w klasowych inscenizacjach</u> • z wykorzystaniem modulacji głosu, mimiki, gestu interpretuje teksty poetyckie i prozatorskie 	<ul style="list-style-type: none"> • twórczo interpretuje recytowane wiersze, bierze udział w konkursach recytatorskich
	<ul style="list-style-type: none"> • kontakt z literaturą i sztuką dla dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie czyta lektury pisane wierszem oraz prozą z listy lektur obowiązkowych wskazanych przez nauczyciela/nauczycielkę • wyszukuje w nich potrzebne informacje • jest stałym/stałą czytelnikiem/czytelniczką biblioteki szkolnej, klasowej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nazwiska twórców przeczytanych książek dla dzieci • sięga po czasopisma dla dzieci i książki z zakresu literatury dla dzieci

	<ul style="list-style-type: none"> <u>empatia i tolerancja wobec innych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> umie obiektywnie ocenić inne osoby rozumie ograniczenia innych osób 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi cieszyć się sukcesem swoim oraz odniesionym przez innych rozumie pojęcie „tolerancja” zdaje sobie sprawę, że „inny/inna” nie znaczy „gorszy/gorsza” <u>nawiązuje pozytywne relacje w rozmowach i dyskusjach z osobami niepełnosprawnymi</u>
	<p>3. Tworzy wypowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiadanie się w formie ustnej i pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> buduje spójne logiczne wypowiedzi w postaci prostych zdań na temat przeczytanego tekstu potrafi napisać kilka zdań na dany temat podejmuje próby samodzielnego redagowania zaproszenia, życzeń, listu, krótkiego opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje i zapisuje twórcze opowiadanie tworzy dialogi do podanej sytuacji problemowej podejmuje próbę wyrażania myśli w formie komiksu
	<ul style="list-style-type: none"> właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, odczucia i potrzeby właściwie komunikuje się w różnych sytuacjach społecznych, dobierając zwroty grzecznościowe do rozmówcy 	<ul style="list-style-type: none"> w czasie spotkań z ciekawymi ludźmi oraz wycieczek zadaje pytania, docieka <u>stara porozumiewać się w mowie i w piśmie w różnych sytuacjach dobierając właściwe formy komunikowania się</u>
	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczenie w rozmowach 	<ul style="list-style-type: none"> bierze udział w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym określa nastrój wiersza, opowiadania wykorzystując poznane słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> <u>prezentuje własne zdanie na podany temat i formułuje wnioski</u>
	<ul style="list-style-type: none"> zadawanie pytań, udzielanie odpowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje odpowiedzi na pytania do przeczytanego tekstu potrafi sformułować pytania do sytuacji problemowej 	<ul style="list-style-type: none"> udziela wyczerpującej odpowiedzi na pytania dotyczące analizowanych tekstów formułuje pytania otwarte
	<ul style="list-style-type: none"> dbanie o kulturę wypowiedziania się 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje w praktyce wyrazy i formuły grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> <u>poszerza doświadczenia w zakresie kultury wypowiedziania się poprzez udział w dyskusjach na forum klasy, empatyczne formułowanie swoich opinii</u>
	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie pojęć: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> dokonyuje podziału wyrazów na sylaby, wskazując samogłoski i spółgłoski, rozdziela zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące tworzy rodziny wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w tekstach poznane części mowy: rzeczowniki, czasowniki potrafi zredagować zdanie oznajmujące, pytające, rozkazujące

	<ul style="list-style-type: none"> czytelność i estetyka pisma, poprawność gramatyczna, ortograficzna i interpunkcyjna 	<ul style="list-style-type: none"> pisze estetycznie, czytelnie dba o poprawność gramatyczną pisanych zdań poznaje zasady ortograficzne i stara się stosować je w praktyce 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje w ćwiczeniach ortograficznych poznane zasady, potrafi wyjaśnić pisownię wyrazu z trudnością ortograficzną buduje wypowiedzi ustne i pisemne z zachowaniem poprawności gramatycznej
	<ul style="list-style-type: none"> przepisywanie tekstów, pisanie z pamięci i ze słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie przepisuje, pisze z pamięci i ze słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> przepisuje różne teksty dokonując modyfikacji (zmiana liczby, czasu) pisze ze słuchu z zachowaniem poprawności ortograficznej
	<ul style="list-style-type: none"> <u>szukanie i dostrzeganie w sobie oraz w innych osobach talentów i mocnych stron</u> 	<ul style="list-style-type: none"> zna swoją wartość, obiektywnie ocenia swoje możliwości, zasoby 	<ul style="list-style-type: none"> <u>dostrzega w innych osobach zalety i mocne strony</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>definiowanie i interpretowanie pojęć w mowie i w piśmie</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>definiuje poznawane pojęcia w oparciu o nabyte doświadczenia w wersji słownej i graficznej</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>w sposób twórczy wyraża pojęcia, myśli, uczucia, fakty, opinie, w mowie i w piśmie</u> <u>próbuję dobierać argumenty w oparciu o logiczne myślenie</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>dialog społeczny</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>jest zainteresowany/zainteresowana kontaktami z innymi ludźmi</u> <u>chętnie nawiązuje relacje z innymi w sytuacjach problemowych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>nabiera świadomości o zmienności języka w zależności od kontekstu interakcji słownych</u>
	<p>4. Wypowiadanie się w małych formach teatralnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> uczestniczenie w zabawie teatralnej 	<ul style="list-style-type: none"> chętnie bierze udział w zabawach teatralnych, inspirowanych tekstami literackimi, sytuacjami związanymi z bezpieczeństwem w szkole, na ulicy, w domu, na podwórku potrafi kontrolować własną wymowę 	<ul style="list-style-type: none"> aktywnie uczestniczy w scenkach teatralnych improwizując i modyfikując tekst w zależności od potrzeb
	<ul style="list-style-type: none"> ilustrowanie mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi odczytać elementy komunikacji pozawerbalnej, gesty, mimikę u rozmówcy w sytuacjach realnych oraz w scenkach dramowych wyraża emocje towarzyszące bohaterom scenek mimiką i gestem 	<ul style="list-style-type: none"> inicjuje nowe rozwiązania wykazując się kreatywnością swobodnie wciela się w role bohaterów literackich utożsamiając się z ich emocjami
	<ul style="list-style-type: none"> posługiwanie się rekwizytem 	<ul style="list-style-type: none"> wchodzi w rolę wybranego bohatera literackiego, właściwie dobiera rekwizyt 	<ul style="list-style-type: none"> na potrzeby inscenizacji dobiera oryginalne rekwizyty

	<ul style="list-style-type: none"> • <u>nazywanie i wyrażanie emocji w sposób werbalny i niewerbalny</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża swoje emocje w sposób pozytywny • właściwie reaguje na emocje wyrażane przez innych • pozytywnie wypowiada się na temat innych osób 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa emocje i wyraża je w naturalny sposób, adekwatnie do sytuacji
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>zaspokojenie potrzeby uznania i poczucia własnej wartości</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat swoich mocnych i słabych stron • wykorzystuje okazje do zaprezentowania swoich możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • chętnie dzieli się doświadczeniem i prezentuje swoje zainteresowania
III	<p>1. Korzystanie z informacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • słuchanie tekstów czytanych przez nauczyciela lub uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha i rozumie ogólny sens krótkich opowiadań, baśni, utworów wierszowanych czytanych przez nauczyciela lub uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • efektywnie komunikuje swoje zdanie, powołując się na usłyszane informacje • podejmuje i podtrzymuje dyskusje • argumentuje swoje stanowisko, w konstruktywny sposób broni własnego stanowiska, jest gotowy na kompromis
	<ul style="list-style-type: none"> • rozumienie sensu kodowania oraz dekodowania informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje dane z tabel, wykresów, diagramów, map do rozwiązywania problemów
	<ul style="list-style-type: none"> • odczytywanie uproszczonych rysunków, piktogramów, znaków informacyjnych, napisów 	<ul style="list-style-type: none"> • umie odczytywać uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne, napisy oraz znaki drogowe 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy plakaty i foldery reklamowe, informacyjne
	<ul style="list-style-type: none"> • poznawanie liter alfabetu, czytanie i rozumienie krótkich tekstów przeznaczonych dla dzieci na I etapie edukacyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • zna wszystkie litery alfabetu, potrafi wykorzystać alfabet do porządkowania informacji • czyta i rozumie teksty prozatorskie, poetyckie, popularnonaukowe, encyklopedyczne, instrukcje 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>poznaje różne teksty literackie, nabierając świadomości zmienności języka w zależności od kontekstu interakcji</u> • ma szerokie zainteresowania czytelnicze, aktywnie włącza się w działalność klubów czytelniczych • na podstawie czytanych tekstów precyzyjnie formułuje wnioski
	<ul style="list-style-type: none"> • słuchanie wypowiedzi i korzystanie z przekazywanych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha uważnie wypowiedzi innych • umie pozytywnie ocenić inne osoby • szuka pozytywnych rozwiązań 	<ul style="list-style-type: none"> • aktywnie słucha wypowiedzi innych • umiejętnie korzysta z przekazywanych informacji w celu rozwiązywania problemów

	<ul style="list-style-type: none"> wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji, korzystanie ze słownika, encyklopedii 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi korzystać z przekazywanych informacji zna swoje możliwości w wykorzystaniu słownika i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci potrafi wyszukać informacje na temat zasad bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> swobodnie korzysta z encyklopedii, słowników, leksykonów, źródeł informacji w Internecie
	<ul style="list-style-type: none"> poznanie form użytkowych 	<ul style="list-style-type: none"> zna takie formy użytkowe, jak: życzenia, zaproszenia, zawiadomienia, list, notatka do kroniki i potrafi z nich korzystać 	<ul style="list-style-type: none"> <u>potrafi wnioskować na podstawie informacji zawartych w różnych formach użytkowych: opowiadaniu, liście, notatce kronikarskiej, zaproszeniu, zawiadomieniu, życzeniach, opisie</u>
	<p>2. Analiza i interpretacja tekstów kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> głośne i wyraziste czytanie z uwzględnieniem kultury żywego słowa 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi głośno i wyraźnie czytać z uwzględnieniem kultury żywego słowa płynnie czyta dialogi, komiksy, teksty encyklopedyczne i literackie 	<ul style="list-style-type: none"> oddaje głosem nastrój utworu literackiego twórczo interpretuje poznane utwory, zmienia zakończenie, czas i miejsce akcji <u>na podstawie związków przyczynowo - skutkowych analizuje wydarzenia, wnioskuje, dokonuje oceny</u>
	<ul style="list-style-type: none"> piękno słowa pisanego w literaturze dziecięcej 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi okazać wrażliwość na piękno słowa pisanego 	<ul style="list-style-type: none"> sięga po różnorodne utwory literackie dla dzieci
	<ul style="list-style-type: none"> wypowiadanie się na temat przeczytanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wypowiadać się na temat przeczytanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> buduje wielozdaniowe wypowiedzi, używając zdań złożonych wypowiadając się na temat przeczytanego tekstu
	<ul style="list-style-type: none"> rozszerzanie zasobu słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi 	<ul style="list-style-type: none"> poszerza swój zasób słownictwa poprzez kontakt z literaturą potrafi kontrolować własną wymowę posługuje się poprawną polszczyzną 	<ul style="list-style-type: none"> podjmuje samodzielne próby poetyckie
	<ul style="list-style-type: none"> określanie czasu i miejsca akcji, wskazywanie głównych bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> określa czas i miejsce akcji określa nastrój wiersza, opowiadania wskazuje głównych bohaterów <u>wiąże przyczynę ze skutkiem, wnioskuje</u> potrafi zaznaczyć odpowiedni fragment w tekście układa plan wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne utwory, bohaterów dostrzega analogie w zachowaniu bohaterów do sytuacji życiowych
	<ul style="list-style-type: none"> recytacja wierszy z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji 	<ul style="list-style-type: none"> recytuje wiersze z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji <u>pokonuje tremę</u> 	<ul style="list-style-type: none"> bierze udział w konkursach recytatorskich twórczo interpretując utwory poetyckie, jak i prozatorskie

	<ul style="list-style-type: none"> • kontakt z literaturą i sztuką dla dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • czuje potrzebę kontaktu z literaturą i sztuką przeznaczoną dla dzieci • rozbudza własne zainteresowania • zdobywa doświadczenia w obcowaniu z książką 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje samodzielnie i we współpracy inscenizacje fragmentów lub całych utworów • chętnie uczestniczy w pokazach, koncertach, wystawach dzieł plastycznych, muzycznych, literackich
	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywanie pozytywnych cech bohaterów oraz akceptowanych form zachowania w literaturze i życiu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje pozytywne cechy bohaterów baśni, legend, wierszy oraz tekstów inspirowanych codziennym życiem • wskazuje akceptowane i pożądane zachowania, bierze za przykład do naśladowania • wzbogaca swoje słownictwo o wyrazy związane z bezpieczeństwem 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić myśl przewodnią utworu i ją uzasadnić
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>empatia i tolerancja wobec innych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia „<i>empatia</i>” i „<i>tolerancja</i>” • wie, że każdy z nas jest inny • zdaje sobie sprawę, że „<i>inny/inna</i>” nie znaczy „<i>gorszy/gorsza</i>” 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>jest inicjatorem/inicjatorką i uczestnikiem/uczestniczką akcji integrujących środowisko niepełnosprawnych rówieśników/rówieśniczek z ich zdrowymi kolegami/koleżankami</u>
	<p>3. Tworzy wypowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzianie się w formie ustnej i pisemnej 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie buduje kilkuzdaniową wypowiedź ustną i pisemną • potrafi napisać życzenia, zaproszenie, krótkie opowiadanie, list na określony temat • pisze opowiadania twórcze • rozwija swoją wyobraźnię 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się poprawnie pod względem gramatycznym i artykulacyjnym • tworzy i zapisuje twórcze opowiadania z elementami dialogu • redaguje listy, apele, w określonym celu, do postaci fikcyjnych i realnych • uwzględnia elementy składowe poznanych form użytkowych
	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwie komunikuje się w różnych sytuacjach społecznych • przewiduje pozytywne zakończenia • wciela się w rolę pozytywnych bohaterów • zna i używa zwrotów grzecznościowych 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>potrafi porozumiewać się w mowie i w piśmie w różnych sytuacjach dobierając właściwe formy komunikowania się</u>

	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczenie w rozmowach: zadawanie pytań, udzielanie odpowiedzi i prezentowanie własnego zdania; poszerzanie zakresu słownictwa i struktur składniowych 	<ul style="list-style-type: none"> aktywnie uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym poszerza zakres słownictwa gromadzi słownictwo związane z bezpieczeństwem <u>prezentuje własne zdanie i formułuje wnioski w sposób akceptowalny przez innych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> dba o poprawność językową w sytuacjach edukacyjnych oraz na co dzień
	<ul style="list-style-type: none"> dbanie o kulturę wypowiedzania się 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje w praktyce wyrazy i formuły grzecznościowe 	
	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie pojęć: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym dostrzega różnice między głoską a literą dzieli wyrazy na sylaby oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje podziału wyrazów na podstawowe części mowy, określa ich formy
	<ul style="list-style-type: none"> czytelność i estetyka pisma, poprawność gramatyczna, ortograficzna i interpunkcyjna 	<ul style="list-style-type: none"> pisze estetycznie, przestrzega zasad kaligrafii dba o poprawność gramatyczną zna i stosuje poznane zasady ortograficzne i interpunkcyjne 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje zasady ortograficzne podczas pisania ze słuchu oraz samodzielnie redagowanych tekstów
	<ul style="list-style-type: none"> przepisywanie tekstów, pisanie z pamięci i ze słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie przepisyuje i pisze z pamięci oraz ze słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> bierze udział w konkursach ortograficznych, samodzielnie tworzy słowniczki ortograficzne
	<ul style="list-style-type: none"> opowiadanie na temat swojej drogi do szkoły i właściwego zachowania się na drogach, dostrzeganie niebezpieczeństw oraz właściwe reagowanie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi opisać swoją drogę do szkoły ze zwróceniem uwagi na znaki drogowe i niebezpieczne miejsca zna zasady prawidłowego poruszania się pieszo po drogach właściwie reaguje w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jak należy zachować się w sytuacjach zagrożenia i do kogo zwrócić się o pomoc dostrzega niebezpieczeństwo
	<ul style="list-style-type: none"> <u>wyrażanie emocji w sposób akceptowalny przez innych oraz analityczne reagowanie w różnych sytuacjach</u> 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa emocje towarzyszące bohaterom opowiadań potrafi reagować na trudną sytuację 	<ul style="list-style-type: none"> <u>formułuje i wyraża w mowie i piśmie własne argumenty w przekonujący sposób, odpowiednio do kontekstu</u>

	<ul style="list-style-type: none"> • <u>szukanie i dostrzeganie w sobie oraz w innych osobach talentów i mocnych stron</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>szuka i dostrzega w sobie oraz innych osobach talenty i mocne strony</u> • potrafi znaleźć pozytywne cechy innych osób • umie pozytywnie ocenić inne osoby • zna swoją wartość 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w innych osobach zalety i mocne strony • ma świadomość swoich mocnych stron • prezentuje swoje zdolności
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>definiowanie i interpretowanie pojęć w mowie i w piśmie</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>w twórczy sposób interpretuje poznawane pojęcia tworząc ich graficzną interpretację</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wyraża i interpretuje w kreatywny sposób pojęcia, myśli, uczucia, fakty, opinie, w mowie i w piśmie</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>dialog społeczny</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, odczucia i potrzeby</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>jest chętny/chętna do krytycznego, konstruktywnego dialogu oraz zainteresowany/zainteresowana kontaktami z innymi ludźmi</u>
	<p>4. Wypowiadanie się w małych formach teatralnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczestniczenie w zabawie teatralnej 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zabawach teatralnych, inspirowanych sytuacjami związanymi z bezpieczeństwem w szkole, na ulicy, w domu, na podwórku 	<ul style="list-style-type: none"> • współtworzy przedstawienia, w tym scenografię • zna podstawowe pojęcia związane z teatrem • w scenkach teatralnych prezentuje różne zagrożenia wobec zdrowia i życia oraz możliwości reagowania w niebezpiecznych sytuacjach • potrafi dostrzec niebezpieczeństwo
	<ul style="list-style-type: none"> • ilustrowanie mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego • tworzy krótkie opowieści pantomimiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wchodzi w rolę bohatera literackiego, wyrażając jego emocje, zachowania mimiką, gestem, ruchem
	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rekwizytu, posługiwanie się nim 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie rekwizytu • w odgrywanej scenie, potrafi posłużyć się rekwizytem 	<ul style="list-style-type: none"> • używa rekwizytów o znaczeniu symbolicznym
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>nazywanie i wyrażanie w sposób werbalny i niewerbalny różnorodnych emocji</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi nazywać różnorodne emocje w prezentowanych scenkach dramowych • właściwie reaguje na emocje wyrażane przez innych 	<ul style="list-style-type: none"> • pokonuje tremę przed wystąpieniem publicznym • stosuje proste techniki relaksacyjne
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>zaspokojenie potrzeby uznania i poczucia własnej wartości</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że każdy ma prawo do błędu • wchodzi w relacje z rówieśnikami • pełni różne role społeczne, adekwatnie do potrzeb i możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • używa afirmacji typu: „<i>potrafię to zrobić</i>”, „<i>potrafię osiągnąć swój cel</i>”, „<i>uda mi się</i>”, „<i>wierzę, że będzie dobrze</i>”

Bezpieczny start

		<ul style="list-style-type: none">• <u>odkrywanie siebie, swoich możliwości</u>	<ul style="list-style-type: none">• właściwie dobiera tempo pracy do wyznaczonych zadań• demonstruje swoje zainteresowania	<ul style="list-style-type: none">• chętnie podejmuje się nowych zadań• jest otwarty/otwarta na „nowości”• odczuwa satysfakcję z aktywnej działalności teatralnej• próbuje pokonywać własne „bariery i ograniczenia” psychofizyczne
--	--	---	---	--

Język obcy nowożytny	I	<ul style="list-style-type: none"> • świadomość potrzeby nauki języka obcego 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że ludzie posługują się różnymi językami 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, w jakich sytuacjach potrzebna jest znajomość języka obcego
		<ul style="list-style-type: none"> • rozumienie wypowiedzi ze słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> • reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela/nauczycielki, w tym w formach zabawowych z rówieśnikami/rówieśniczkami • rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i reaguje na nie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów
		<ul style="list-style-type: none"> • czytanie ze zrozumieniem 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania zawierające poznawane słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje znaczenie prostych napisów w miejscach publicznych
		<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzi ustne 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi się przedstawić • nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je • zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi się posługiwać poznanymi zwrotami grzecznościowymi • przedstawia się podając kilka informacji o sobie • potrafi opisać obiekty z otoczenia podając ich podstawowe cechy • <u>zna podstawowe słownictwo i podstawy gramatyki do tworzenia prostych wypowiedzi w mowie</u>
		<ul style="list-style-type: none"> • przepisywanie wyrazów i zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • przepisuje wyrazy i zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać niektóre wyrazy z pamięci
		<ul style="list-style-type: none"> • korzystanie z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • pod kierunkiem nauczyciela/nauczycielki korzysta ze słowników obrazkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi korzystać ze słowników słowno-obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych • rozumie sens dialogów wysłuchanych w nagraniach audio i wideo
		<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z rówieśnikami 	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z rówieśnikami/rówieśniczkami w trakcie nauki 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi krótkie rozmowy, dialogi w języku obcym
		<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumienie, wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, faktów i opinii w mowie i piśmie w odpowiednim kontekście społecznym i kulturowym</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych • recytuje proste wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumie komunikaty słowne, inicjuje, podtrzymuje i kończy rozmowę w oparciu o poznane słownictwo i zwroty</u> • bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych

II	<ul style="list-style-type: none"> • świadomość potrzeby nauki języka obcego 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że ludzie posługują się różnymi językami, • ma świadomość, że język obcy potrzebny jest do komunikowania się z innymi ludźmi 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wykazuje zainteresowanie językiem, prezentuje swoje możliwości w sytuacjach problemowych za pomocą pisma i mowy</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • rozumienie wypowiedzi ze słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> • reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela/nauczycielki • potrafi się przedstawić, ze zrozumieniem używając konstrukcji zdaniowych • rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu • rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe • potrafi je zapisać i zilustrować • poszerza zakres zwrotów grzecznościowych • <u>rozumie komunikaty słowne, podtrzymuje rozmowę</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie ze zrozumieniem 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania w zakresie poznanego słownictwa • odczytuje znaczenie prostych napisów w miejscach publicznych • rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta z podziałem na role krótkie dialogi • zachowuje prawidłowe brzmienie wyrazów, akcent • wykorzystuje zdobyte informacje do wykonywania zadań
	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzi ustne 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je (wymienia nazwy dni tygodnia i miesięcy, nazwy ubrań, nazwy obiektów z najbliższego otoczenia) • poznaje słownictwo z zakresu umożliwiającego poznanie siebie i innych • buduje proste zdania • zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów • rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo) • recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie liczy od 1 do 100 • swobodnie posługuje się wyuczonymi zwrotami w scenkach dramatycznych • sprawnie posługuje się w sytuacjach problemowych poznanym słownictwem • samodzielnie tworzy pytania, udziela odpowiedzi wykazując się znajomością słownictwa
	<ul style="list-style-type: none"> • przepisywanie wyrazów i zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • przepisyuje wyrazy i zdania na poziomie poznanego słownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze proste zdania, uzupełnia luki

	<ul style="list-style-type: none"> korzystanie z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych 	<ul style="list-style-type: none"> <u>wie, w jaki sposób skorzystać ze słownika języka obcego dla dzieci</u> <u>wykorzystuje gry edukacyjne do doskonalenia umiejętności posługiwania się językiem obcym</u>
	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z rówieśnikami 	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje z rówieśnikami/rówieśniczkami w trakcie nauki bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych 	<ul style="list-style-type: none"> podjęmuje pracę w zespole wychodząc z inicjatywą
	<ul style="list-style-type: none"> <u>rozumienie, wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, faktów i opinii w mowie i piśmie w odpowiednim kontekście społecznym i kulturowym</u> 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie podejmuje próby nawiązania relacji w sytuacjach fikcyjnych i realnych tworząc wypowiedzi w języku obcym 	<ul style="list-style-type: none"> w krótkich inscenizacjach wygłasza z pamięci role wybranych bohaterów, nadając im odpowiednie zabarwienie emocjonalne samodzielnie śpiewa piosenki <u>zna podstawowe słownictwo i podstawy gramatyki do tworzenia wypowiedzi w mowie i w piśmie</u>
III	<ul style="list-style-type: none"> świadomość potrzeby nauki języka obcego 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa kraje Unii Europejskiej i narodowości jakie w nich mieszkają, wie, jakimi językami się posługują wie, w jakich sytuacjach życiowych w kraju i za granicą potrzebna jest znajomość języka obcego operuje słownictwem wyróżniającym inne narodowości w zakresie odrębności kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> wie, w jakim języku komunikują się mieszkańcy sąsiednich oraz pozostałych krajów Europy dzieli się refleksją na temat kontaktów z osobami mieszkającymi za granicą
	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie wypowiedzi ze słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie wypowiedzi innych osób dotyczące opisu obiektów wokół siebie i w otoczeniu reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela/nauczycielki poszerza znajomość zwrotów stosowanych na co dzień i potrafi się nimi posługiwać 	<ul style="list-style-type: none"> reaguje w zabawie na proste zwroty, tworzy katalog zwrotów grzecznościowych, powitań i pożegnań rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo)
	<ul style="list-style-type: none"> czytanie ze zrozumieniem 	<ul style="list-style-type: none"> czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania odczytuje znaczenie prostych napisów w miejscach publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętności w zakresie czytania, rozumienia, wypowiedzania się i pisanie w integracji ze sobą

	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi ustne 	<ul style="list-style-type: none"> układa we współpracy z rówieśnikami proste dialogi rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów <u>uczestniczy w dialogach prowadzonych z rówieśnikami/rówieśniczkami</u> 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie treść historyjek obrazkowych, tworzy samodzielne wypowiedzi na ich podstawie poszerza zasób słownictwa czynnego
	<ul style="list-style-type: none"> przepisywanie wyrazów i zdań 	<ul style="list-style-type: none"> przepisuje wyrazy i zdania, <u>integruje umiejętność pisania, czytania i słuchania</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>czyta ze zrozumieniem i pisze teksty odpowiednio do potrzeb</u>
	<ul style="list-style-type: none"> korzystanie z różnych źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi samodzielnie korzystać z różnych słowników
	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z rówieśnikami 	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje z rówieśnikami/rówieśniczkami w trakcie nauki 	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje z rówieśnikami/rówieśniczkami podczas realizacji mini projektów
	<ul style="list-style-type: none"> <u>rozumienie, wyrażanie i interpretowanie pojęć, myśli, faktów i opinii w mowie i piśmie w odpowiednim kontekście społecznym i kulturowym</u> 	<ul style="list-style-type: none"> bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> <u>wykazuje zainteresowanie językiem, prezentuje swoje możliwości w sytuacjach problemowych za pomocą pisma i mowy</u> <u>zna podstawowe słownictwo i podstawy gramatyki do tworzenia wypowiedzi w mowie i w piśmie</u> <u>rozumie komunikaty słowne, inicjuje, podtrzymuje i kończy rozmowę</u>

Edukacja muzyczna	I	1. Odbiór muzyki: a. rodzaje aktywności muzycznej	<ul style="list-style-type: none"> • powtarza głosem proste rymowanki i śpiewanki tematyczne • powtarza głosem proste melodie • śpiewa piosenki tematyczne z repertuaru dziecięcego (co najmniej 10 w ciągu roku szkolnego) 	<ul style="list-style-type: none"> • improwizuje, bawi się twórczo przy melodiach i piosenkach dziecięcych • układa proste śpiewanki • wykazuje się zdolnościami wokalnymi, prezentując na forum klasy swoje ulubione piosenki 	
		<ul style="list-style-type: none"> • śpiewanie prostych melodii i piosenek z repertuaru dziecięcego, wykonywanie śpiewanek, rymowanek 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewanie hymnu narodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje właściwą postawę podczas śpiewania hymnu narodowego • śpiewa hymn narodowy z grupą 	<ul style="list-style-type: none"> • zna słowa i melodie hymnu narodowego, aktywnie uczestniczy w jego wykonaniach przyjmując właściwą postawę
		<ul style="list-style-type: none"> • granie na instrumentach perkusyjnych i melodycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza proste rytmy z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy akompaniament perkusyjny do poznanych piosenek • odtwarza proste melodie na wybranym instrumencie melodycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • realizuje podane schematy rytmiczne tataizacją, ruchem, z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych
		<ul style="list-style-type: none"> • proste schematy rytmiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje proste schematy rytmiczne z wykorzystaniem ruchu i gestu 	<ul style="list-style-type: none"> • reaguje na zmianę tempa i dynamiki 	<ul style="list-style-type: none"> • twórczo interpretuje i wyraża nastrój słuchanej muzyki w formie plastycznej i muzycznej
		<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie charakteru i nastroju muzyki za pomocą ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • wspólnie z grupą odtwarza ruchem krok podstawowy krakowiaka 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia podstawowe elementy muzyki, takie jak: melodia, rytm, akompaniament, dynamika, tempo 	<ul style="list-style-type: none"> • określa elementy muzyki: melodię, rytm, rodzaj akompaniamentu, tempo
		<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe kroki krakowiaka 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia podstawowe znaki notacji muzycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozpoznać i nazwać niektóre znaki muzyczne • zna położenie niektórych dźwięków na pięciolinii oraz wartości rytmiczne poznanych nut 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różnice w charakterze muzyki i reaguje na jej zmiany
		b. podstawowe elementy muzyki: melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia podstawowe znaki notacji muzycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozpoznać i nazwać niektóre znaki muzyczne • zna położenie niektórych dźwięków na pięciolinii oraz wartości rytmiczne poznanych nut 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różnice w charakterze muzyki i reaguje na jej zmiany
		c. znaki notacji muzycznej: wartości rytmiczne nut i pauz	<ul style="list-style-type: none"> • kulturalnie zachowuje się na koncercie • wyraża nastrój słuchanej muzyki tańcząc i pływając 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że muzykę można zapisać • operuje podstawowym słownictwem: pięciolinia, nuty, klucz wiolinowy 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje samodzielnie klucz wiolinowy i nuty w pięciolinii
		d. świadome i aktywne słuchanie muzyki	<ul style="list-style-type: none"> • kulturalnie zachowuje się na koncercie • wyraża nastrój słuchanej muzyki tańcząc i pływając 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje samodzielnie klucz wiolinowy i nuty w pięciolinii 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje samodzielnie klucz wiolinowy i nuty w pięciolinii
		2. Tworzenie muzyki: a. zapisywanie i odczytywanie muzyki	<ul style="list-style-type: none"> • kulturalnie zachowuje się na koncercie • wyraża nastrój słuchanej muzyki tańcząc i pływając 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje samodzielnie klucz wiolinowy i nuty w pięciolinii 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje samodzielnie klucz wiolinowy i nuty w pięciolinii

	<p>b. ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki</p> <p>c. improwizacje głosowe i na instrumentach</p> <p>3. Zabawy muzyczno-ruchowe o tematyce bezpieczeństwa</p> <p>4. <u>Prezentowanie swoich zdolności i zainteresowań</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje tworzyć ilustracje muzyczne do słuchanych tekstów, utworów wierszowanych z wykorzystaniem głosu i różnych instrumentów • improwizuje wokalnie i instrumentalnie z grupą i indywidualnie • uczestniczy w zabawach muzyczno-ruchowych • chętnie podejmuje zadania muzyczne z grupą lub indywidualnie 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próby gry na instrumentach melodycznych • tworzy i gra proste melodie • przetwarza poznane melodie • wykazuje się twórczym myśleniem, tworzy ciekawe improwizacje ruchowo-muzyczne • inicjuje pomysły, współdziała z innymi w tworzeniu ilustracji muzycznych do wybranych utworów literackich lub dzieł plastycznych
II	<p>1. Odbiór muzyki:</p> <p>a. rodzaje aktywności muzycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • śpiewanie w zespole piosenek ze słuchu • śpiewanie prostych melodii i piosenek z repertuaru dziecięcego, wykonywanie śpiewanek, rymowanek • śpiewanie hymnu narodowego • granie na instrumentach perkusyjnych i melodycznych prostych melodii i akompaniamentów • proste schematy rytmiczne realizowane głosem, ruchem, z wykorzystaniem różnych przedmiotów oraz instrumentów; puls rytmiczny, tempo, metrum, dynamika • wyrażanie charakteru i nastroju muzyki za pomocą ruchu • podstawowe kroki krakowiaka i polki 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa piosenki ze słuchu indywidualnie i zespołowo z repertuaru dziecięcego • wykonuje śpiewanki, rymowanki, w tym dotyczące bezpieczeństwa na drodze oraz zdrowego odżywiania • śpiewa z pamięci hymn narodowy z zachowaniem właściwej postawy • gra na instrumentach perkusyjnych i melodycznych (z uwzględnieniem preferencji dziecka: na flecie lub dzwoneczkach) • reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany • realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne • maszeruje, biega, podskakuje w rytm muzyki • wyraża ruchem nastroj i charakter muzyki • tańczy podstawowe kroki krakowiaka i polki 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>potrafi opanować swoje emocje podczas samodzielnego śpiewania na forum klasy lub szkoły</u> • włącza się w zadania muzyczne o charakterze wokalnym • zna słowa i melodię hymnu narodowego, wykonuje go samodzielnie z akompaniamentem i bez • gra proste melodie na wybranym instrumencie melodycznym • gra na instrumentach perkusyjnych i melodycznych proste rytmy i melodie • układa sekwencje ruchów do podanej melodii • zna kroki wybranego tańca ludowego i bierze udział w tańcu zespołowym, w parze

		<p>b. podstawowe elementy muzyki: melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia podstawowe elementy muzyki: melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia elementy muzyki, dokonuje zmiany tempa, akompaniamentu
		<p>c. znaki notacji muzycznej: wartości rytmiczne nut i pauz</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia elementy muzyki: melodie, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamikę rozpoznaje podstawowe znaki notacji muzycznej: nuty i pauzy w poznanym zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz
		<p>d. świadome i aktywne słuchanie muzyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> słuchając muzyki potrafi wyrazić swoje doznania werbalnie i niewerbalnie ma świadomość szkodliwości głośnego słuchania muzyki słucha muzyki relaksacyjnej dla rozładowania napięcia emocjonalnego 	<ul style="list-style-type: none"> aktywnie słucha muzyki, wyraża swoje doznania werbalnie i niewerbalnie uczestniczy w koncertach, wypowiada się na temat wysłuchanych utworów
		<p>e. rozpoznawanie głosów ludzkich i barw, rodzaje głosów ludzkich i instrumentów muzycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> orientuje się w rodzajach głosów ludzkich: sopran, bas rozpoznaje i nazywa instrumenty muzyczne: fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia i nazywa występujące w utworach głosy ludzkie: sopran i bas nazywa instrumenty występujące w słuchanym utworze muzycznym
		<p>f. rozpoznawanie podstawowych form muzycznych: AB, ABA</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podstawowe formy muzyczne: AB, ABA 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje budowę poznawanych piosenek
		<p>2. Tworzenie muzyki:</p>		
		<p>a. zapisywanie i odczytywanie muzyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> operuje podstawowymi elementami zapisu nutowego 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje proste melodie zapisane za pomocą poznanych nut i dźwięków
		<p>b. ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów improwizuje muzykę ruchem 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje muzykę poprzez kolor, ruch i odwrotnie: dobiera muzykę do koloru i ruchu
		<p>c. improwizacje głosowe i na instrumentach</p>	<ul style="list-style-type: none"> improwizuje głosem i na instrumentach wg ustalonych zasad 	<ul style="list-style-type: none"> komponuje proste struktury dźwiękowe, z wykorzystaniem głosu i instrumentów
		<p>d. wykonywanie i interpretacja prostych utworów muzycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje proste utwory muzyczne i interpretuje je potrafi wyrazić swoje doznania różnymi sposobami 	<ul style="list-style-type: none"> jest współtwórcą/współtwórczynią oprawy muzycznej do uroczystości klasowych
		<p>3. Zabawy muzyczno-ruchowe o tematyce bezpieczeństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> w formach zabawowych nabywa umiejętności bezpiecznego zachowania w różnych sytuacjach, reagowania na sygnały dźwiękowe 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy opowieści ruchowo-dźwiękowe nawiązujące do różnych sytuacji związanych z bezpieczeństwem w domu, w szkole, w drodze do szkoły

		4. <u>Prezentowanie swoich zdolności i zainteresowań</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>prezentuje swoje zdolności muzyczne pokonując treść</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje nietypowe instrumenty i wykorzystuje je do tworzenia akompaniamentu
III	a.	1. Odbiór muzyki:	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa piosenki ze słuchu indywidualnie i zespołowo 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa piosenki ze słuchu dodając akompaniament
		rodzaje aktywności muzycznej	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje śpiewanki, rymowanki z repertuaru dziecięcego, w tym dotyczące bezpieczeństwa na drodze oraz zdrowego odżywiania 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa piosenki z indywidualnego repertuaru • tworzy i śpiewa własne rymowanki, śpiewanki
		<ul style="list-style-type: none"> • śpiewanie w zespole piosenek ze słuchu • śpiewanie prostych melodii i piosenek z repertuaru dziecięcego, wykonywanie śpiewanek, rymowanek 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa z pamięci hymn narodowy z zachowaniem właściwej postawy 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa hymn narodowy z właściwą intonacją oraz wykonuje inne pieśni patriotyczne
		<ul style="list-style-type: none"> • śpiewanie hymnu narodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • gra na instrumentach perkusyjnych i melodycznych prostych melodii i akompaniamentów 	<ul style="list-style-type: none"> • gra na wybranych instrumentach melodycznych
		<ul style="list-style-type: none"> • proste schematy rytmiczne realizowane głosem, ruchem, z wykorzystaniem różnych przedmiotów oraz instrumentów; puls rytmiczny, tempo, metrum, dynamika 	<ul style="list-style-type: none"> • reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany • realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne • maszeruje, biega, podskakuje w rytm muzyki 	<ul style="list-style-type: none"> • na instrumentach melodycznych lub innych przedmiotach, z wykorzystaniem głosu, ruchu realizuje podane schematy rytmiczne
		<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie charakteru i nastroju muzyki za pomocą ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża ruchem nastroj i charakter muzyki 	<ul style="list-style-type: none"> • płąsa, tańczy, tworzy sekwencje ruchów do muzyki klasycznej i nowoczesnej
		<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe kroki krakowiaka, polki oraz innego, prostego tańca ludowego 	<ul style="list-style-type: none"> • tańczy podstawowe kroki krakowiaka, polki oraz innych, prostych tańców ludowych 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w prezentacji układów tanecznych tańców ludowych
		<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe elementy muzyki: melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia podstawowe elementy muzyki: melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje kierunki linii melodycznej oraz zachodzące w niej zmiany
		<ul style="list-style-type: none"> • znaki notacji muzycznej: wartości rytmiczne nut i pauz 	<ul style="list-style-type: none"> • wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wyraża ruchem wartości rytmiczne nut i pauz
<ul style="list-style-type: none"> • świadome i aktywne słuchanie muzyki 	<ul style="list-style-type: none"> • słuchając muzyki potrafi wyrazić swoje doznania werbalnie i niewerbalnie • ma świadomość szkodliwości głośnego słuchania muzyki • słucha muzyki relaksacyjnej dla rozładowania napięcia emocjonalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha i rozpoznaje popularne utwory muzyki klasycznej • słucha i rozpoznaje pieśni narodowe i piosenki folklorystyczne 		

	e. rozpoznawanie głosów ludzkich i barw, rodzaje głosów ludzkich i instrumentów muzycznych	<ul style="list-style-type: none"> orientuje się w rodzajach głosów ludzkich: sopran, bas rozpoznaje i nazywa instrumenty muzyczne: fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja 	<ul style="list-style-type: none"> zna podstawowe rodzaje, rozróżnia i nazywa instrumenty muzyczne i głosy ludzkie potrafi wymienić ich rodzaje obecne w słuchanej melodii/koncertcie
	f. podstawowe formy muzyczne – AB, ABA	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje ruchem lub gestem kolejne części podstawowych form muzycznych AB, ABA 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy strukturalne form muzycznych AB, ABA
	2. Tworzenie muzyki:	<ul style="list-style-type: none"> wie, że muzykę można zapisać i odczytać 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie zapisuje proste melodie i odtwarza je na wybranych instrumentach
	a. zapisywanie i odczytywanie muzyki		
	b. ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki	<ul style="list-style-type: none"> tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów improwizuje muzykę ruchem 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje instrumentalnie podane teksty i obrazy
	c. improwizacje głosowe i na instrumentach	<ul style="list-style-type: none"> improwizuje głosem i na instrumentach wg ustalonych zasad 	<ul style="list-style-type: none"> przetwarza melodie zmieniając tempo, artykulacje
	d. wykonywanie i interpretacja prostych utworów muzycznych	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje proste utwory muzyczne i interpretuje je potrafi wyrazić swoje doznania różnymi sposobami 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza dźwięki gamy z towarzyszeniem instrumentu
	3. Zabawy muzyczno-ruchowe o tematyce bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> w formach zabawowych nabywa umiejętności bezpiecznego zachowania w różnych sytuacjach, reagowania na sygnały dźwiękowe 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje zabawy z wykorzystaniem różnych instrumentów
	4. <u>Prezentowanie swoich zdolności i zainteresowań</u>	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje swoje zdolności muzyczne pokonując tremę 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w koncertach muzycznych w szkole i poza nią opisując swoje wrażenia muzyczne bierze udział w konkursach wokalnych i instrumentalnych

Edukacja plastyczna	I	<p>1. Percepcja sztuki:</p> <ul style="list-style-type: none"> kontakt z zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> poznaje zabytki swojej miejscowości w czasie wycieczek uczestniczy w spotkaniach klasowych, szkolnych poświęconych pielęgnowaniu rodzimych tradycji 	<ul style="list-style-type: none"> interesuje się historią powstania zabytków uczestniczy w spotkaniach z ludźmi związanymi z lokalną kulturą bierze aktywny udział w wycieczkach poświęconych poznawaniu zabytków i tradycji, docieka, wyciąga wnioski
		<ul style="list-style-type: none"> korzystanie z przekazów medialnych 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w pokazach, koncertach, wystawach organizowanych w placówkach kultury ogląda filmy poświęcone tradycjom, kulturze i sztuce regionalnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża swoje opinie na temat doznań plastycznych podczas pokazów, wystaw i prezentacji
		<ul style="list-style-type: none"> <u>zasady zachowania w muzeum, teatrze, kinie, ośrodku kultury</u> 	<ul style="list-style-type: none"> podporządkowuje się zasadom obowiązującym w kinie, teatrze 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada swoje opinie na temat poznanych obiektów zna i stosuje w praktyce zasady bezpiecznego i kulturalnego zachowania w muzeum, teatrze, kinie, ośrodku kultury
		<p>2. Ekspresja przez sztukę:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiadanie się w wybranych technikach plastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje obiekty i sceny realne z życia dzieci oraz inspirowane wysłuchanym utworem muzycznym, literackim lub bezpośrednim wrażeniem z wykorzystaniem różnych technik plastycznych (rysunku, malarstwa) 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża emocje wykorzystując różne techniki plastyczne, kolor i fakturę
		<ul style="list-style-type: none"> ilustrowanie scen i sytuacji realnych i fantastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> w formie plastycznej prezentuje przykłady bezpiecznego zachowania w różnych sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy plakaty nawiązujące do propagowania i prezentacji właściwych zachowań w niebezpiecznych sytuacjach
		<ul style="list-style-type: none"> podejmowanie działalności twórczej i posługiwanie się środkami wyrazu plastycznego: kształt, barwa, faktura 	<ul style="list-style-type: none"> stara się właściwie dobierać barwy i doskonali kompozycję 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy prace o bogatej kompozycji rozdziela barwy podstawowe i pochodne
		<ul style="list-style-type: none"> formy użytkowe 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje proste formy użytkowe stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje upominki dla członków rodziny/opiekunów, kolegów/koleżanek według własnego pomysłu
<p>3. Recepcja sztuki:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdzielenie wybranych dziedzin działalności twórczej człowieka, takich jak: architektura, sztuki plastyczne, sztuka ludowa 	<ul style="list-style-type: none"> poznaje dziedziny działalności twórczej człowieka, takie jak: architektura, sztuki plastyczne, sztuka ludowa 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się elementarnymi terminami właściwymi dla tych dziedzin działalności 		

		<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie wybranych dzieł architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego dziedzictwa kultury, cechy charakterystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego dziedzictwa kultury 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy charakterystyczne wybranych sztuk plastycznych oraz poznawanych dzieł architektury
		<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie wybranych dziedzin sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i nazywa wybrane dziedziny sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady dzieł w zakresie poznanych dzieł sztuki
		<ul style="list-style-type: none"> <u>świadomy odbiór treści prezentowanych przez różne dziedziny sztuki, wyciąganie wniosków</u> 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada swoje refleksje w formie słownej i plastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje poznawane dzieła sztuki, wyraża swoje spostrzeżenia, oceny
II	<p>1. Percepcja sztuki:</p> <ul style="list-style-type: none"> przynależność kulturowa: kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> nabiera świadomości kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> interesuje się zabytkami i kulturą regionu, wymienia różne ciekawostki na ich temat 	
	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczenie w życiu kulturalnym tych środowisk 	<ul style="list-style-type: none"> wie o istnieniu placówek kultury i uczestniczy w ich życiu 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w wyjściach, wycieczkach do muzeum, galerii, domu kultury z ciekawością ogląda wystawy, pokazy oddaje zróżnicowanie świata przyrody w swoich pracach 	
	<ul style="list-style-type: none"> korzystanie z przekazów medialnych; stosowanie ich wytworów w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora) 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje przekazy medialne w swojej działalności twórczej 		
	<ul style="list-style-type: none"> zasady zachowania w muzeum, teatrze, kinie, ośrodku kultury 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje w praktyce zasady bezpiecznego i kulturalnego zachowania w muzeum, teatrze, kinie, ośrodku kultury 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy „savoir-vivre” dotyczący miejsc kultury 	
	<p>2. Ekspresja przez sztukę:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiadanie się w wybranych technikach plastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> w formie plastycznej prezentuje przykłady bezpiecznego zachowania w różnych sytuacjach <u>wyraża emocje wykorzystując różne techniki plastyczne</u> 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się w wybranych przez siebie technikach uwzględniając znane środki wyrazu artystycznego 	
	<ul style="list-style-type: none"> ilustrowanie scen i sytuacji realnych i fantastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem i muzyką wykorzystując różne techniki plastyczne i środki wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje sceny realne i fantastyczne z uwzględnieniem właściwej kompozycji, doboru barw, kształtów 	

		<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działalności twórczej i posługiwanie się środkami wyrazu plastycznego: kształt, barwa, faktura 	artystycznego (kształt, barwę, fakturę)	<ul style="list-style-type: none"> • włącza się w organizowane przedsięwzięcia artystyczne, bierze udział w konkursach, prezentuje własne możliwości
		<ul style="list-style-type: none"> • realizacja prostych projektów w zakresie form użytkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje proste formy użytkowe stosując określone narzędzia 	<ul style="list-style-type: none"> • konstruuje różne aranżacje z różnych materiałów łącząc papier, plastik, dary natury itp.
		<p>3. Recepcja sztuki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnianie dziedzin działalności twórczej człowieka, takich jak: architektura, sztuki plastyczne, fotografika, film, przekazy medialne, rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia dziedziny działalności twórczej człowieka, takie jak: architektura, sztuki plastyczne, fotografika, film, przekazy medialne, rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa • opisuje ich cechy charakterystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje przykłady rzemiosła artystycznego, sztuki ludowej, fotografiki podczas spotkań z przedstawicielami tych dziedzin
		<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawanie wybranych dzieł architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat ogrodów, budowli, parków jako przykładów sztuki
		<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawanie wybranych dziedzin sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wybrane dziedziny sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wybrane dziedziny sztuki
		<ul style="list-style-type: none"> • <u>świadomy odbiór treści prezentowanych przez różne dziedziny sztuki, wyciąganie wniosków</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumie odbierane treści prezentowane przez różne dziedziny sztuki</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>analizuje poznawane dziedziny sztuki i wyciąga wnioski</u>
	III	<p>1. Percepcja sztuki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określanie przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w plenerach plastycznych • wie, gdzie można obejrzeć dzieła sztuki • wskazuje i nazywa dzieła sztuki, zabytki swojej miejscowości, regionu
		<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczenie w życiu kulturalnym tych środowisk 	<ul style="list-style-type: none"> • wie o istnieniu placówek kultury i uczestniczy w ich życiu 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza placówki kulturalne w swojej miejscowości, regionie, uczestniczy w wycieczce do muzeum, galerii
		<ul style="list-style-type: none"> • korzystanie z przekazów medialnych; stosowanie ich wytworów w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora) 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje przekazy medialne w swojej działalności twórczej 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje prace na komputerze w formie plakatów, folderów

	<ul style="list-style-type: none"> zasady zachowania w muzeum, teatrze, kinie, ośrodku kultury 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje w praktyce zasady bezpiecznego i kulturalnego zachowania w muzeum, teatrze, kinie, ośrodku kultury 	<ul style="list-style-type: none"> w formie plastycznej prezentuje przykłady bezpiecznego zachowania w różnych sytuacjach
	<p>2. Ekspresja przez sztukę:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiadanie się w wybranych technikach plastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje różne techniki plastyczne do tworzenia prac na płaszczyźnie i w przestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża emocje wykorzystując różne techniki plastyczne, odczytuje emocje wyrażone w pracach innych autorów
	<ul style="list-style-type: none"> ilustrowanie scen i sytuacji realnych i fantastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem i muzyką wykorzystując różne techniki plastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje sceny i sytuacje będące wynikiem obserwacji przyrody oraz wrażeń z odbytych wycieczek, przeczytanych tekstów dzieli się refleksją
	<ul style="list-style-type: none"> podjęcie działalności twórczej i posługiwanie się środkami wyrazu plastycznego: kształt, barwa, faktura; w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się w działalności twórczej środkami wyrazu plastycznego (kształt, barwa, faktura) w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy prace służące kreowaniu swojego wizerunku, zainteresowań
	<ul style="list-style-type: none"> realizacja prostych projektów w zakresie form użytkowych, służących kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia oraz upowszechnieniu kultury w środowisku szkolnym 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje proste formy użytkowe stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje stroje fotografuje i korzysta z programów obróbki zdjęć
	<p>3. Recepja sztuki:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozróżnianie dziedzin działalności twórczej człowieka, takich jak: architektura, sztuki plastyczne, fotografika, film, przekazy medialne, rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia dziedziny działalności twórczej człowieka, takie jak: architektura, sztuki plastyczne, fotografika, film, przekazy medialne, rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa opisuje ich cechy charakterystyczne posługując się elementarnymi terminami właściwymi dla tych dziedzin działalności twórczej 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi odróżnić i nazwać dziedziny działalności twórczej człowieka oraz podać przykłady: architektury, sztuk plastycznych, fotografiki, filmu i przekazów medialnych
	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie wybranych dzieł architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, cechy charakterystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwiska znanych polskich artystów i ich dzieła analizuje oglądane dzieła sztuki, wyraża swoje zdanie na ich temat

		<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie wybranych dziedzin sztuki <u>świadomy odbiór treści prezentowanych przez różne dziedziny sztuki, wyciąganie wniosków</u> 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i nazywa wybrane dziedziny sztuki <u>rozumie odbierane treści prezentowane przez różne dziedziny sztuki</u> <u>analizuje i wyciąga wnioski</u> <u>wie, że nie wszystkie treści są dozwolone dla dzieci</u> 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje charakterystyczne elementy różnych dziedzin sztuki i wypowiada się na ich temat pod wpływem kontaktu z dziełami sztuki oraz ich twórcami podejmuje własną działalność twórczą, organizuje wystawy
--	--	---	--	---

Edukacja społeczna	I	<ul style="list-style-type: none"> odróżnianie dobra od zła 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia dobro od zła stara się być sprawiedliwy/sprawiedliwa i mówi prawdę 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi oceniać dobre i złe zachowanie
		<ul style="list-style-type: none"> pomoc potrzebującym 	<ul style="list-style-type: none"> włącza się w pomoc osobom potrzebującym jest pomocny/pomocna i życzliwy/życzliwa dla innych 	<ul style="list-style-type: none"> <u>bierze udział w akcjach charytatywnych na rzecz potrzebujących</u>
		<ul style="list-style-type: none"> rodzina – relacje, obowiązki, tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> nawiązuje pozytywne relacje z rodzicami/opiekunami i najbliższą rodziną podejmuje obowiązki domowe czuje się częścią swojej rodziny, zna jej tradycje ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę 	<ul style="list-style-type: none"> zna podstawowe relacje między najbliższymi
		<ul style="list-style-type: none"> współpraca z innymi 	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje z innymi w zabawie i nauce szkolnej rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> chętnie pomaga innym, respektuje prawo innych do wypoczynku
		<ul style="list-style-type: none"> reguły obowiązujące w społeczności dziecięcej, formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej
		<ul style="list-style-type: none"> tolerancyjność wobec osób o innej tradycji kulturowej, itp. 	<ul style="list-style-type: none"> nawiązuje pozytywne relacje z osobami o innej tradycji kulturowej oraz osobami niepełnosprawnymi 	<ul style="list-style-type: none"> okazuje szacunek ludziom niezależnie od ich wyglądu
		<ul style="list-style-type: none"> prawa i obowiązki ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> zna prawa i obowiązki ucznia i stara się ich przestrzegać 	<ul style="list-style-type: none"> <u>tworzy wspólnie z kolegami/koleżankami kodeks klasowy</u>
		<ul style="list-style-type: none"> rodzinna miejscowość, najbliższa okolica, region 	<ul style="list-style-type: none"> zna najbliższą okolicę, jej ważne obiekty, tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> wie, w jakim regionie mieszka
		<ul style="list-style-type: none"> tożsamość narodowa, Polska, symbole narodowe, wydarzenia historyczne 	<ul style="list-style-type: none"> zna symbole narodowe: barwy, godło oraz okazuje szacunek wobec nich orientuje się, że są ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości, w której mieszka, dla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> interesuje się wydarzeniami związanymi z historią Polski
		<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie flagi i hymnu Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady miejsc, w których można spotkać flagę Unii Europejskiej
<ul style="list-style-type: none"> znaczenie pracy w życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> zna wybrane zawody 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega praca w niektórych zawodach, w tym związanych z bezpieczeństwem (nauczyciel, psycholog, pedagog, lekarz, pielęgniarka) 		

Bezpieczny start

	<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczne zabawy 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, do kogo zwrócić się o pomoc w niebezpiecznej sytuacji • wie, gdzie można bezpiecznie się bawić 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wskazuje miejsca niebezpieczne, niewłaściwe do zabawy w swojej miejscowości</u> • <u>myśli analitycznie, uzasadnia swoje zdanie</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia ze strony ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> • jest świadomy/świadoma zagrożeń ze strony ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak zareagować w przypadku kontaktu z nieznanymi osobami o złych zamiarach
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość numerów telefonów alarmowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe numery alarmowe (999, 998, 997, 112) 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta w razie niebezpieczeństwa z telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz nr 112
	<ul style="list-style-type: none"> • prawa dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że dzieci mają swoje prawa, potrafi wymienić niektóre z nich 	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe prawa i obowiązki dziecka
	<ul style="list-style-type: none"> • budowanie przyjaznego klimatu klasy 	<ul style="list-style-type: none"> • odnosi się z szacunkiem do rówieśników/rówieśniczek 	<ul style="list-style-type: none"> • jest pomocny/pomocna, życzliwy/życzliwa wobec innych • próbuje łagodzić konflikty w grupie
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>uczenie się indywidualne i w grupie</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje przydzielone działania w ramach wykonywania zadań w pracy grupowej 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>chętnie wzbogaca wiedzę i umiejętności wykorzystując podane wskazówki</u> • <u>jest chętny/chętna do współpracy</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>inicjatywy i przedsięwzięcia</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • włącza się w działania w ramach organizowanych akcji, happeningów 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>aktywnie uczestniczy w wydarzeniach klasowych i szkolnych</u> • <u>włącza się w planowanie i realizację przedsięwzięć dotyczących promocji aktywnych sposobów na spędzanie czasu wolnego oraz poprawę bezpieczeństwa w najbliższym otoczeniu</u> • <u>aktywnie dąży do realizacji zamierzonych celów</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnianie dobra od zła 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia dobro od zła, wskazuje zachowania warte naśladowania • potrafi oceniać dobre i złe zachowanie • stara się być sprawiedliwy/sprawiedliwa i mówi prawdę 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje sprawiedliwego osądu postaw i zachowań, powołując się na argumenty
	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc potrzebującym 	<ul style="list-style-type: none"> • pomaga osobom starszym i potrzebującym • <u>włącza się do udziału w akcjach charytatywnych na rzecz potrzebujących</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • umie przedstawić propozycje pomocy osobom w trudnej sytuacji

II	<ul style="list-style-type: none"> rodzina – relacje, obowiązki, tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> nawiązuje pozytywne relacje z rodzicami/opiekunami i najbliższą rodziną zna podstawowe relacje między najbliższymi podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat tradycji w swojej rodzinie i je podtrzymuje aktywnie włącza się w organizację uroczystości z udziałem rodziców/opiekunów
	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z innymi, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych, reguły obowiązujące w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje z innymi w zabawie, nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz świecie dorosłych stosuje formy grzecznościowe chętnie pomaga innym, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku 	<ul style="list-style-type: none"> aktywnie uczestniczy w wydarzeniach klasowych i szkolnych, niektóre inicjuje zna pojęcia, takie jak; „<i>pokój</i>”, „<i>sprawiedliwość</i>”, „<i>demokracja</i>”, „<i>szacunek</i>”, „<i>godność</i>”
	<ul style="list-style-type: none"> tolerancyjność wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej, itp. 	<ul style="list-style-type: none"> jest tolerancyjny/tolerancyjna wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej oraz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> okazuje szacunek ludziom niezależnie od ich wyglądu
	<ul style="list-style-type: none"> prawa i obowiązki ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> zna i respektuje prawa i obowiązki ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy wspólnie z kolegami/koleżankami kodeks klasowy zna podstawowe prawa i obowiązki dziecka wie, co to jest Konwencja o Prawach Dziecka
	<ul style="list-style-type: none"> rodzinna miejscowość, najbliższa okolica, region 	<ul style="list-style-type: none"> zna najbliższą okolicę wymienia ważne obiekty, tradycje swojej miejscowości potrafi nazwać status administracyjny swojej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> zna ciekawostki o swoim regionie i podstawowe fakty historyczne
	<ul style="list-style-type: none"> tożsamość narodowa, Polska, symbole narodowe, wydarzenia historyczne, ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> czuje się Polakiem/Polką, zna symbole narodowe: barwy, godło właściwie zachowuje się w miejscach pamięci narodowej wymienia niektóre wydarzenia związane z historią Polski 	<ul style="list-style-type: none"> zna ludzi szczególnie zasłużonych dla miejscowości w której mieszka, dla Polski

	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie flagi i hymnu Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje flagę Unii Europejskiej, wskazuje miejsca, gdzie można ją zobaczyć rozpoznaje hymn Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega znaczenie współpracy europejskiej i wzajemnej pomocy
	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie pracy w życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> zna wybrane zawody ludzi pracujących w jego miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega praca w niektórych zawodach, w tym związanych z bezpieczeństwem (nauczyciel, psycholog, pedagog, lekarz, pielęgniarka, ratownik, policjant, strażak)
	<ul style="list-style-type: none"> bezpieczne zabawy 	<ul style="list-style-type: none"> wie, gdzie można bezpiecznie się bawić, wskazuje miejsca niebezpieczne, niewłaściwe do zabaw potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu i niebezpieczeństwie 	<ul style="list-style-type: none"> świadomie korzysta z bezpiecznych miejsc do zabaw uczestniczy w wycieczkach zgodnie z zasadami
	<ul style="list-style-type: none"> zagrożenia ze strony ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje zagrożenia wynikające z kontaktów z nieznanymi 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasadę ograniczonego zaufania wobec nieznanymi
	<ul style="list-style-type: none"> znajomość numerów telefonów alarmowych 	<ul style="list-style-type: none"> zna numery pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz nr 112 	<ul style="list-style-type: none"> <u>w razie potrzeby wie, gdzie szukać rady, informacji, wsparcia</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>budowanie przyjaznego klimatu klasy</u> 	<ul style="list-style-type: none"> w kontaktach z rówieśnikami/rówieśniczkami wykazuje się tolerancją i życzliwością 	<ul style="list-style-type: none"> <u>uczestniczy w życiu klasy z zachowaniem zasad demokracji i samorządności</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>uczenie się indywidualne i w grupie</u> 	<ul style="list-style-type: none"> efektywnie gospodaruje czasem i dostępnymi informacjami w pracy indywidualnej i zespołowej podejmuje i efektywnie wykonuje zadania w ramach pracy grupowej dzieli się spostrzeżeniami 	<ul style="list-style-type: none"> <u>zna mocne i słabe strony swoich umiejętności</u> <u>wykorzystuje zdobytą wiedzę w różnych kontekstach (w domu i w szkole)</u> <u>korzysta z wcześniejszych doświadczeń</u> <u>posiada wiarę we własne możliwości w uczeniu się</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>inicjatywy i przedsięwzięcia</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>włącza się w realizację projektów, przyjmuje przydzielone role, niekiedy potrafi ocenić ryzyko podejmowanych działań</u> <u>chętnie współpracuje w realizacji przedsięwzięć</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>potrafi zaproponować plan przedsięwzięcia dotyczącego promocji aktywnych sposobów na spędzanie czasu wolnego oraz poprawę bezpieczeństwa w najbliższym otoczeniu</u> <u>jest zmotywowany/zmotywowana w dążeniu do celu, kieruje pracą</u>
	<ul style="list-style-type: none"> odróżnianie dobra od zła 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi oceniać dobre i złe zachowanie stara się być sprawiedliwy/sprawiedliwa i mówi prawdę 	<ul style="list-style-type: none"> umie przedstawić propozycje pomocy osobom w trudnej sytuacji

III	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc potrzebującym 	<ul style="list-style-type: none"> • pomaga osobom słabszym i potrzebującym 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcie wolontariatu • bierze udział w akcjach charytatywnych na rzecz potrzebujących
	<ul style="list-style-type: none"> • rodzina – relacje, obowiązki, tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi nawiązać pozytywne relacje z rodzicami/opiekunami i najbliższą rodziną • zna podstawowe relacje między najbliższymi • podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia • identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami • ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę • rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania 	<ul style="list-style-type: none"> • zna historię swojej rodziny • kolekcjonuje pamiątki rodzinne • uczestniczy w wydarzeniach rodzinnych
	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z innymi, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych, reguły obowiązujące w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z innymi w zabawie, nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych • przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz świecie dorosłych • stosuje formy grzecznościowe • rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania • chętnie pomaga innym, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku 	<ul style="list-style-type: none"> • aktywnie uczestniczy w wydarzeniach klasowych i szkolnych • potrafi łagodzić konflikty w grupie • zna pojęcia, takie jak; „pokój”, „sprawiedliwość”, „demokracja”, „szacunek”, „godność”
	<ul style="list-style-type: none"> • tolerancyjność wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej, itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • jest tolerancyjny/tolerancyjna wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej oraz osób niepełnosprawnych • okazuje szacunek ludziom niezależnie od ich wyglądu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, że tolerancja to akceptacja odmienności
	<ul style="list-style-type: none"> • prawa i obowiązki ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i respektuje prawa i obowiązki ucznia • tworzy wspólnie z kolegami/koleżankami kodeks klasowy 	<ul style="list-style-type: none"> • aktywnie uczestniczy w tworzeniu kodeksu klasowego

	<ul style="list-style-type: none"> rodzinna miejscowość, najbliższa okolica, region 	<ul style="list-style-type: none"> zna najbliższą okolicę, jej ważne obiekty, tradycje potrafi nazwać status administracyjny swojej miejscowości wie, w jakim regionie mieszka aktywnie uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje gazetki o swojej miejscowości pisze wiersze, twórcze opowiadania o swoim miejscu zamieszkania potrafi przytoczyć przykłady tradycji regionalnych, legend, opowieści
	<ul style="list-style-type: none"> tożsamość narodowa, Polska, symbole narodowe, wydarzenia historyczne, ludzie szczególnie zasłużeń dla miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie zna symbole narodowe: barwy, godło oraz okazuje szacunek wobec nich zna najważniejsze wydarzenia związane z historią Polski orientuje się, że są ludzie szczególnie zasłużeń dla miejscowości w której mieszka, dla Polski i świata 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy przyrodnicze, geograficzne, historyczne Polski aktywnie uczestniczy w obchodach świąt narodowych
	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznawanie flagi i hymnu Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega znaczenie współpracy europejskiej i wzajemnej pomocy
	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie pracy w życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> zna wybrane zawody <u>wyjaśnia, na czym polega praca w niektórych zawodach, w tym związanych z bezpieczeństwem (nauczyciel, psycholog, pedagog, lekarz, pielęgniarka, ratownik, policjant, strażak)</u> 	<ul style="list-style-type: none"> zna zakłady przemysłowe, usługowe, produkcyjne w swojej okolicy rozumie obowiązki wynikające z tytułu pracy zawodowej
	<ul style="list-style-type: none"> bezpieczne zabawy 	<ul style="list-style-type: none"> wie, do kogo zwrócić się o pomoc w niebezpiecznej sytuacji wie, gdzie można bezpiecznie się bawić, wskazuje miejsca niebezpieczne, niewłaściwe do zabawy potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu i niebezpieczeństwie 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki niebezpiecznych zabaw przestrzega ustalonych zasad, współpracuje w zabawie
	<ul style="list-style-type: none"> zagrożenia ze strony ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> z rozważą reaguje na próby nawiązania kontaktu przez osoby nieznanne i starsze od niego 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jak zachować się w sytuacji zagrożenia kontaktem z nieznanym

	<ul style="list-style-type: none"> znajomość numerów telefonów alarmowych 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta w razie niebezpieczeństwa z telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz nr 112 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy broszury informacyjne z numerami alarmowymi
	<ul style="list-style-type: none"> <u>prawa dziecka</u> 	<ul style="list-style-type: none"> zna podstawowe prawa i obowiązki dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> <u>wie, co to jest Konwencja o Prawach Dziecka</u> <u>wie, czym zajmuje się Rzecznik Praw Dziecka</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>budowanie przyjaznego klimatu klasy</u> 	<ul style="list-style-type: none"> w kontaktach z rówieśnikami/rówieśniczkami wykazuje się tolerancją <u>jest otwarty/otwarta na współpracę, potrafi czerpać korzyści z pracy w grupie i dzielić się nabytą wiedzą i umiejętnościami i życzliwością</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>uczestniczy w życiu klasy z zachowaniem zasad demokracji i samorządności</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>uczenie się indywidualne i w grupie</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>zna mocne i słabe strony swoich umiejętności</u> <u>efektywnie zarządza czasem i dostępnymi informacjami w pracy indywidualnej i zespołowej</u> <u>wykorzystuje zdobytą wiedzę w różnych kontekstach (w domu i w szkole)</u> <u>jest w stanie nauczyć się samodyscypliny</u> <u>jest zdolny/zdolna do pokonania przeszkód, wykorzystania wskazówek</u> <u>korzysta z wcześniejszych doświadczeń w uczeniu się i ogólnych doświadczeń życiowych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>identyfikuje dostępne możliwości podczas podejmowanych inicjatyw, w tym na rzecz poprawy bezpieczeństwa</u> <u>poznaje preferowane przez siebie strategie uczenia się</u> <u>potrafi poszukiwać możliwości wzbogacenia wiedzy i umiejętności oraz pomocy i wsparcia</u> <u>obiektywnie ocenia swoją pracę, w razie potrzeby szuka rady, informacji, wsparcia</u> <u>posiada wiarę we własne możliwości w uczeniu się oraz odniesienie sukcesu</u>
	<ul style="list-style-type: none"> <u>inicjatywy i przedsięwzięcia</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>podjmuje próby czynności pomocnych przy realizacji projektów: planowania, organizowania, kierowania pracą innych, analizowania, komunikowania i negocjacji</u> <u>jest zmotywowany/zmotywowana, aktywnie dąży do realizacji zamierzonych celów</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>planuje i prowadzi przedsięwzięcia dotyczące promocji aktywnych sposobów na spędzanie czasu wolnego oraz poprawę bezpieczeństwa w najbliższym otoczeniu</u> <u>identyfikuje możliwości wprowadzania zmian w najbliższym środowisku i inicjuje ich wdrażanie</u> <u>potrafi ocenić i podjąć ryzyko</u>

Edukacja przyrodnicza	I	<ul style="list-style-type: none"> • obserwowanie i prowadzenie prostych doświadczeń przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi proste obserwacje i doświadczenia przyrodnicze pod kierunkiem nauczyciela/nauczycielki 	<ul style="list-style-type: none"> • obserwuje, analizuje i wiąże przyczynę ze skutkiem • <u>wyciąga wnioski z obserwacji i próbuje argumentować je</u>
		<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnianie ekosystemów: las, ogród, park, łąka 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla poznanych ekosystemów: las, ogród, park, łąka • wie, jakie warunki są konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, szkolnych uprawach i hodowlach 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje życie zwierząt w poznanym ekosystemie • prowadzi proste hodowle i obserwuje
		<ul style="list-style-type: none"> • krajobrazy Polski (nadmorski, wyżynny, nizinny, górski) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje krajobrazy Polski oglądane podczas wycieczek i wyjazdów wakacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między krajobrazami
		<ul style="list-style-type: none"> • rośliny i zwierzęta w najbliższym środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa oraz wyróżnia zwierzęta i rośliny typowe dla swojego środowiska, regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwie opiekuje się własnym zwierzęciem
		<ul style="list-style-type: none"> • zależności zjawisk przyrody od pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> • zna nazwy pór roku, potrafi wymieć ich najważniejsze cechy • wie, jak zachować się odpowiednio do warunków atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależności zjawisk przyrody od pór roku • zna wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na ziemi
		<ul style="list-style-type: none"> • działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że należy segregować śmieci • rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych • wie, że należy oszczędzać wodę, energię • wie, że niektóre rośliny i zwierzęta podlegają ochronie 	<ul style="list-style-type: none"> • zna formy ochrony przyrody w swoim środowisku • chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę, pomaga zwierzętom • zna podstawowe formy ochrony przyrody w swoim regionie • potrafi podać przykłady roślin i zwierząt objętych ścisłą ochroną w Polsce
		<ul style="list-style-type: none"> • wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie powietrza i wody dla życia człowieka, roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku i podaje proste przykłady
		<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>włącza się w akcje na rzecz zdrowego stylu życia</u>

	<ul style="list-style-type: none"> • zdrowie i bezpieczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje się do zaleceń lekarza i lekarza denty • dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie konieczność kontrolowania stanu zdrowia • wykazuje właściwy stosunek do zwierząt i roślin domowych, hodowlanych i dziko żyjących • orientuje się w zagrożeniach ze strony roślin i zwierząt
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wyjaśnianie świata przyrody i działalność na jego rzecz</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>próbuje wyjaśniać podstawowe zjawiska świata przyrody w oparciu o obserwacje, poznane pojęcia i prawa natury</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wskazuje zagrożenia wynikające z zaśmiecania naszej planety</u> • <u>formułuje pytania i próbuje wyciągać wnioski w oparciu o poznane dowody</u>
II	<ul style="list-style-type: none"> • obserwowanie i prowadzenie prostych doświadczeń przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi obserwacje oraz doświadczenia przyrodnicze na podstawie podanej instrukcji • obserwuje, analizuje i wiąże przyczynę ze skutkiem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski z obserwacji i argumentuje je
	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnianie ekosystemów (las, ogród, park, łąka, zbiorniki wodne) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla poznanych ekosystemów: las, ogród, park, łąka, zbiorniki wodne • wie, jakie warunki są konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, szkolnych uprawach i hodowlach • wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje życie niektórych roślin i zwierząt w poznanym ekosystemie podając ich charakterystyczne zachowania, upodobania • prowadzi proste hodowle roślin w klasie i w domu • podaje przykłady zwierząt pożytecznych dla środowiska
	<ul style="list-style-type: none"> • krajobrazy Polski (nadmorski, wyżynny, nizinny, górski) 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne miasta Polski • planuje trasę wycieczki z uwzględnieniem różnorodności krajobrazów
	<ul style="list-style-type: none"> • rośliny i zwierzęta typowe dla wybranych regionów Polski oraz zwierzęta egzotyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski • rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne • zna rośliny i zwierzęta chronione w swojej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> • grupuje rośliny i zwierzęta wg wybranych regionów Polski

	<ul style="list-style-type: none"> • zależności zjawisk przyrody od pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> • zna nazwy pór roku, potrafi je scharakteryzować • ubiera się odpowiednio do warunków atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależności zjawisk przyrody od pór roku • wie, jak zachować się w sytuacjach zagrożenia zjawiskami atmosferycznymi
	<ul style="list-style-type: none"> • działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> • zna formy ochrony przyrody w swoim środowisku • podaje sposoby oszczędzania wody i energii • podejmuje próbę segregacji śmieci • chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę, pomaga zwierzętom • zna podstawowe formy ochrony przyrody w swoim regionie • zna podstawowe zasady bezpiecznego zachowania na przyrodniczych ścieżkach edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych • wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo) • <u>wskazuje zagrożenia wynikające z zaśmiecania naszej planety</u> • <u>aktywnie uczestniczy w akcjach na rzecz ochrony przyrody w środowisku i wykazuje się inicjatywą</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie powietrza i wody dla życia człowieka, roślin i zwierząt • ma świadomość, że w środowisku występują elementy przyrody ożywionej i nieożywionej 	<ul style="list-style-type: none"> • zauważa wpływ wody, powietrza i światła na życie ludzi roślin i zwierząt
	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi (np. serce, płuca, żołądek) 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa podstawowe części ciała i organy wewnętrzne ludzi (np. serce, płuca, żołądek) 	<ul style="list-style-type: none"> • zauważa wpływ zdrowia człowieka na jego funkcjonowanie w środowisku • przejawia opiekuńczość wobec osób niepełnosprawnych
	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad racjonalnego żywienia • rozumie potrzebę higieny i estetyki przygotowywania i spożywania pokarmów
	<ul style="list-style-type: none"> • zdrowie i bezpieczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych • orientuje się w zagrożeniach ze strony roślin i zwierząt • wie, jak postąpić w sytuacji zagrożenia ze strony zwierząt leśnych bądź domowych • rozumie zagrożenia związane z takimi zjawiskami jak: burza, huragan, śnieżycy, lawina 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje właściwy stosunek do zwierząt i roślin domowych, hodowlanych i dziko żyjących

		<ul style="list-style-type: none"> • <u>wyjaśnianie świata przyrody i działalność na jego rzecz</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>próbuje wyjaśniać zjawiska świata przyrody na podstawie poznanych faktów i dowodów</u> • <u>formułuje pytania i wyciąga wnioski oparte na dowodzeniu</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>aktywnie poznaje prawa rządzące naturą oraz pojęcia naukowe dotyczące świata przyrody</u> • <u>zauważa wpływ nauki i techniki na świat przyrody</u> • <u>bierze udział w akcjach na rzecz zdrowego stylu życia, niekiedy je inicjuje</u>
III	<ul style="list-style-type: none"> • obserwowanie i prowadzenie prostych doświadczeń przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza proste doświadczenia przyrodnicze na podstawie podanej instrukcji • obserwuje, analizuje i wiąże przyczynę ze skutkiem • <u>wyciąga wnioski z obserwacji i argumentuje je</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • organizuje kąciki przyrodnicze, prowadzi hodowle, dokonuje obserwacji • eksponuje i prezentuje efekty swoich działań przyrodniczych • formułuje problemy i stara się je rozwiązywać 	
	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnianie ekosystemów (las, ogród, park, łąka, zbiorniki wodne) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje, nazywa rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla poznanych ekosystemów: las, ogród, park, łąka, zbiorniki wodne • opisuje ich życie w danym ekosystemie • wie, jakie warunki są konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, szkolnych uprawach i hodowlach • wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku i podaje proste przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje życie w ekosystemach: lasu, sadu, ogrodu, łąki, pola, zbiornika wodnego • zauważa zależności życia zwierząt od właściwości ekosystemu 	
	<ul style="list-style-type: none"> • krajobrazy Polski (nadmorski, wyżynny, nizinny, górski) 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie pojezierza, pasma górskie, niziny i wyżyny 	
	<ul style="list-style-type: none"> • rośliny i zwierzęta typowe dla wybranych regionów Polski oraz zwierzęta egzotyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa oraz wyróżnia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski • rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne • zna rośliny i zwierzęta chronione w swojej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zwierzęta wymarłe i wyjaśnia przyczyny tego stanu • rozróżnia i opisuje rośliny typowe dla poszczególnych ekosystemów 	
	<ul style="list-style-type: none"> • zależności zjawisk przyrody od pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> • zna nazwy pór roku, potrafi je scharakteryzować • wyjaśnia zależności zjawisk przyrody od pór roku • wie, jak zachować się odpowiednio do warunków atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, wyjaśnia cykliczność następowania po sobie pór roku w oparciu o proste doświadczenia 	

		<ul style="list-style-type: none"> • działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> • zna formy ochrony przyrody w swoim środowisku • wie, że należy segregować śmieci • rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych • wie, że należy oszczędzać wodę, energię • wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo) • chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę, pomaga zwierzętom 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zagrożenia wynikające z zaśmiecania naszej planety • rozumie, że człowiek jest integralną częścią przyrody • przejawia emocjonalną więź ze środowiskiem naturalnym • myśli perspektywicznie, przewiduje skutki działalności człowieka • <u>aktywnie uczestniczy w akcjach na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku i wykazuje się inicjatywą</u> • zna podstawowe formy ochrony przyrody w swoim regionie • wskazuje ich charakterystyczne elementy • <u>czuje się odpowiedzialny/odpowiedzialna za otaczający świat przyrody</u>
		<ul style="list-style-type: none"> • wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • zna wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi • rozumie znaczenie powietrza i wody dla życia człowieka, roślin i zwierząt • potrafi określić znaczenie wybranych skał i minerałów dla człowieka (np. węgiel, sól) 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza doświadczenia na podstawie których wyjaśnia zależności między elementami przyrody nieożywionej i ożywionej
		<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi (np. serce, płuca, żołądek) 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa podstawowe części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi (np. serce, płuca, żołądek) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia podstawowe układy funkcjonowania człowieka: oddechowy, trawienny, kostny itd.
		<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>podejmuje i inicjuje akcje na rzecz zdrowego stylu życia</u>

		<ul style="list-style-type: none"> • zdrowie i bezpieczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie konieczność kontrolowania stanu zdrowia • stosuje się do zaleceń lekarza i lekarza dentystry • dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych • wie, jak postąpić w sytuacji zagrożenia ze strony zwierząt leśnych bądź domowych • rozumie zagrożenia związane z takimi zjawiskami jak: burza, huragan, śnieżycy, lawina i wie, jak zachować się w takich sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> • zna sposoby profilaktyki pod kątem zdrowia i bezpieczeństwa • zna podstawowe zasady bezpiecznego zachowania na przyrodniczych ścieżkach edukacyjnych
		<ul style="list-style-type: none"> • <u>wyjaśnianie świata przyrody i działalność na jego rzecz</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wyjaśnia zjawiska świata przyrody na podstawie poznanych faktów i dowodów</u> • <u>formułuje pytania i wyciąga wnioski oparte na dowodzeniu</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>zna podstawowe prawa rządzące naturą</u> • <u>zna podstawowe pojęcia naukowe dotyczące świata przyrody</u> • <u>rozumie wpływ nauki i techniki na świat przyrody</u>

Edukacja matematyczna	I	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikacja obiektów i dostrzeganie regularności 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje obiekty i tworzy proste serie • dostrzega i kontynuuje regularności 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kryteria, według których dokonano klasyfikacji • układa rytmy na płaszczyźnie i w przestrzeni
		<ul style="list-style-type: none"> • liczenie i działania na liczbach 	<ul style="list-style-type: none"> • liczy w przód i w tył od danej liczby po 1 • zapisuje cyframi w zakresie 20 • ustala równoliczność porównywanych zestawów elementów pomimo zmian w ich układzie • porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 20 słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$ • dodaje i odejmuje liczby w zakresie 20 korzystając z liczydeł i liczmanów 	<ul style="list-style-type: none"> • biegle dodaje i odejmuje z progu dziesiętkowego w zakresie 20 • mnoży w zakresie 20 • liczy dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 • przedstawia liczby na osi liczbowej od 0 do 20 • sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania • szacuje, porównuje, uzasadnia zdanie na podstawie dokonanych obliczeń
		<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywane prostych równań 	<ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o manipulację na konkretach wskazuje liczbę spełniającą warunek niewiadomej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka bez przenoszenia na drugą stronę pod kierunkiem nauczyciela/nauczycielki
		<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywanie zadań tekstowych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje proste zadania tekstowe po wcześniejszej symulacji na przedmiotach • rozwiązuje proste zadania tekstowe na porównywanie różnicowe posługując się konkretnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>odróżnia zadanie typowe od nietypowego</u>
		<ul style="list-style-type: none"> • obliczenia pieniężne 	<ul style="list-style-type: none"> • w sytuacjach zabawowych posługuje się zastępnikami monet dokonując obliczeń na pełnych złotówkach • zna będące w obiegu monety (1zł, 2zł, 5zł) i banknoty (10zł, 20zł, 50zł) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: cena, ilość, wartość • radzi sobie w sytuacjach zabawowych wymagających obliczeń pieniężnych • rozumie, czym jest dług • <u>potrafi racjonalnie gospodarować pieniędzmi</u>
		<ul style="list-style-type: none"> • mierzenie i zapisywanie wyników pomiaru 	<ul style="list-style-type: none"> • pod kierunkiem nauczyciela/nauczycielki mierzy długość niektórych przedmiotów i zapisuje wynik pomiaru • posługuje się jednostkami: centymetr, metr 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie potrzebę precyzyjnego wykonywania pomiarów

	<ul style="list-style-type: none"> ważenie przedmiotów i wykonywanie obliczeń 	<ul style="list-style-type: none"> konstruuje wagę wg podanej instrukcji, potrafi zważyć przedmioty różnicuje przedmioty cięższe i lżejsze używa określenia kilogram w odniesieniu do konkretnych towarów kupowanych w sklepie (np. 1kg cukru) 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jakie produkty można kupić na wagę potrafi dokonać porównywania różnicowego towarów ważonych używając sformułowania „o ile lżejszy...”
	<ul style="list-style-type: none"> mierzenie pojemności 	<ul style="list-style-type: none"> odmierza płyny różnymi miarkami używa określenia litr w odniesieniu do konkretnych przykładów (np. 1l oleju) 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje proste zadania dotyczące obliczania pojemności naczyń lub ilości odmierzanych płynów
	<ul style="list-style-type: none"> mierzenie temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela różne rodzaje termometrów 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje temperaturę bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi, np. 5 stopni mrozu, 3 stopnie poniżej zera
	<ul style="list-style-type: none"> znajomość znaków rzymskich 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje liczby w systemie rzymskim od I do XII 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje i korzysta w zadaniach z zapisu liczbami rzymskimi kolejnych nazw miesięcy
	<ul style="list-style-type: none"> obliczenia kalendarzowe i zegarowe 	<ul style="list-style-type: none"> zna kolejność dni tygodnia i miesięcy wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych odczytuje wskazania zegarów w systemie 12-godzinnym posługuje się pojęciami: godzina, minuta wykonuje proste obliczenia zegarowe manipulując na modelach zegarów 	<ul style="list-style-type: none"> <u>zna znaczenie pojęcia punktualności i przestrzega jej</u> <u>wie, co to jest terminowe wykonywanie zadań</u>
	<ul style="list-style-type: none"> figury geometryczne 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i nazywa koła, prostokąty (w tym kwadraty) oraz trójkąty rysuje odcinki o podanej długości 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje figury według podanych cech układa postacie z układanki „tangram” rozpoznaje i wskazuje figury geometryczne w otoczeniu
	<ul style="list-style-type: none"> orientacja w przestrzeni i na płaszczyźnie 	<ul style="list-style-type: none"> wyprowadza kierunki od siebie i innych osób określa położenie obiektów względem obranego obiektu używa określeń: „górze”, „dół”, „przód”, „tył”, „w prawo”, „w lewo” oraz ich kombinacji 	<ul style="list-style-type: none"> określa kierunki na płaszczyźnie i w przestrzeni wyprowadza kierunki od osoby stojącej do niego/niej tyłem
	<ul style="list-style-type: none"> symetria 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje drugą połowę symetrycznej figury 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega symetrię, np. w rysunku motyla
	<ul style="list-style-type: none"> pomniejszanie i powiększanie figur 	<ul style="list-style-type: none"> zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje symetryczne odbicie podanej figury

		<ul style="list-style-type: none"> rozwiązywanie problemów wynikających z codziennych sytuacji życiowych 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje łatwe obliczenia w zakresie długości, masy i pojemności 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje zadania matematyczne dotyczące obliczania długości, szerokości, wysokości, ciężaru, pojemności
II		<ul style="list-style-type: none"> klasyfikacja obiektów i dostrzeganie regularności 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje obiekty wg podanych warunków, szuka podobieństw i różnic tworzy serie, kontynuuje regularności 	<ul style="list-style-type: none"> określa kryteria klasyfikacji opracowuje nowe rytmy
		<ul style="list-style-type: none"> liczenie i działania na liczbach 	<ul style="list-style-type: none"> liczy w przód i w tył od danej liczby po 1, 2 liczy dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 100 rozumie, na czym polega dziesiątkowy system pozycyjny dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania mnoży w zakresie 50 po wcześniejszej manipulacji na przedmiotach, liczmanach sprawdza wyniki mnożenia za pomocą dzielenia manipulując obiektami 	<ul style="list-style-type: none"> liczy dziesiątkami w przód i w tył, w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000 potrafi zapisać liczby na osi liczbowej od 1 do 100 dodaje i odejmuje w zakresie 100 z przekroczeniem progu dziesiątkowego wykonuje działania na liczbach korzystając z grafów i tabel czynnościowo potrafi obliczyć iloczyny w zakresie tabliczki mnożenia potrafi zastąpić wielokrotne dodawania tych samych liczb mnożeniem dostrzega własności działań na dodawanie i mnożenie (przemienność dodawania i mnożenia, łączność dodawania) i korzysta z nich w sytuacjach praktycznych
		<ul style="list-style-type: none"> rozwiązywane prostych równań 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 100 słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$ 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje liczby według podanych warunków
		<ul style="list-style-type: none"> rozwiązywanie zadań tekstowych 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje proste zadania tekstowe zapisując rozwiązania w postaci działań matematycznych, rysunku wie, że niektóre zadania matematyczne są nietypowe manipulując na liczmanach rozwiązuje proste zadania tekstowe na porównywanie różnicowe 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi ułożyć proste zadanie tekstowe do podanego rysunku lub formuły przekształca zadanie nietypowe rozwiązuje zadania na porównywanie różnicowe
		<ul style="list-style-type: none"> obliczenia pieniężne 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje łatwe obliczenia pieniężne, oblicza resztę, cenę towaru, wartość zakupu zna będące w obiegu monety i banknoty 	<ul style="list-style-type: none"> układa pytania do zadania o kupowaniu porównuje wartości monet i banknotów

	<ul style="list-style-type: none"> • mierzenie i zapisywanie wyników pomiaru 	<ul style="list-style-type: none"> • mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów • posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr • rozumie potrzebę precyzyjnego wykonywania pomiarów 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje pomiarów naturalnych obiektów i długości • porównuje wyniki pomiarów z wykorzystaniem sformułowań: „o ile dłuższy”, „o ile krótszy”, itp.
	<ul style="list-style-type: none"> • ważenie przedmiotów i wykonywanie obliczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zważyć przedmioty • używa określeń; „kilogram”, „pół kilograma”, „dekagram” 	<ul style="list-style-type: none"> • radzi sobie z obliczeniami pieniężnymi w sytuacjach codziennych (np. podczas prostych zakupów w sklepie szkolnym)
	<ul style="list-style-type: none"> • mierzenie pojemności 	<ul style="list-style-type: none"> • odmierza płyny różnymi miarkami • używa określeń; „litr”, „pół litra” • wykonuje łatwe obliczenia, używając różnych miar bez stosowania wyrażeń dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • zastępuje duże miarki mniejszymi i odwrotnie • poprawnie odczytuje zapisane na butelkach i pojemnikach wartości pojemności
	<ul style="list-style-type: none"> • mierzenie temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje wskazania termometru - temperaturę powyżej zera 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje wskazania termometru (zaokienego) w sytuacjach codziennych
	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość znaków rzymskich 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi odnaleźć właściwy rząd w kinie, teatrze oznaczony liczbą rzymską
	<ul style="list-style-type: none"> • obliczenia kalendarzowe i zegarowe 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje i zapisuje daty ważnych wydarzeń • porządkuje chronologicznie daty • wykonuje obliczenia kalendarzowe, korzystając ze znajomości dni tygodnia i miesięcy • odczytuje wskazania zegarów w systemach 12- i 24-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami • w sytuacjach zadaniowych posługuje się pojęciami; „godzina”, „pół godziny”, „kwadrans”, „minuta” 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się kalendarzem podczas planowania wydarzeń, dokonuje obliczeń dotyczących dni, tygodni, miesięcy • zna znaczenie pojęcia punktualności i przestrzega jej • wie, co to jest terminowe wykonywanie zadań
	<ul style="list-style-type: none"> • figury geometryczne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa figury geometryczne w nietypowym położeniu • rysuje odcinki o podanej długości • oblicza obwody prostokątów 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza obwody prostokątów (w tym kwadratów i trójkątów)

	<ul style="list-style-type: none"> orientacja w przestrzeni i na płaszczyźnie 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie obiektów względem obranego obiektu używa określeń; „górze”, „dół”, „przód”, „tył”, „w prawo”, „w lewo” oraz ich kombinacji w odniesieniu do samego/samej siebie lub jakiegoś obiektu 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie obiektów w terenie posługując się właściwymi określeniami potrafi zastąpić sytuację przestrzenną schematem, rysunkiem
	<ul style="list-style-type: none"> symetria 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega symetrię, np. w rysunku motyla rysuje drugą połowę symetrycznej figury 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega symetrię w naturze oraz na symbolach
	<ul style="list-style-type: none"> pomniejszanie i powiększanie figur 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu 	<ul style="list-style-type: none"> pomniejsza, powiększa figury wg podanych warunków
	<ul style="list-style-type: none"> <u>rozwiązywanie problemów wynikających z codziennych sytuacji życiowych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>tworzy proste modele, zapisuje dane w tabelach</u> <u>rozumie poznane terminy i pojęcia matematyczne</u> korzysta z odpowiednich pomocy matematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> <u>posługuje się różnymi sposobami prezentacji matematycznych (grafy, tabele, oś liczbowa, rysunek) w poznanym zakresie</u> <u>stawia pytania, na które można dać matematyczną odpowiedź</u> <u>potrafi zastosować poznane zasady i umiejętności matematyczne w sytuacjach codziennych</u> <u>komunikuje się językiem matematycznym w sytuacjach tego wymagających, wykorzystując poznane terminy i pojęcia</u> <u>ocenia zasadność matematycznych operacji</u>
	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikacja obiektów i dostrzeganie regularności 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje obiekty i tworzy serie dostrzega i kontynuuje regularności na symbolach i liczbach 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje, cechy według której można zaliczyć obiekt do danej kategorii

III	<ul style="list-style-type: none"> liczenie i działania na liczbach 	<ul style="list-style-type: none"> liczy dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000 zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000 rozumie, na czym polega dziesiętkowy system pozycyjny dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 bez algorytmów działań pisemnych sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania mnoży i dzieli liczby w zakresie tabliczki mnożenia bez algorytmów działań pisemnych podaje z pamięci iloczyny w zakresie 100 sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia ustala równoliczność porównywanych zestawów elementów pomimo zmian w ich układzie porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$ 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zapisać słowami liczby w zakresie 1000 wie co to jest suma, różnica, iloraz, iloczyn oblicza proste wyrażenia zgodnie z kolejnością działań
	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązywane prostych równań 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka bez przenoszenia na drugą stronę 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje schemat z niewiadomą do rozwiązywania zadania
	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązywanie zadań tekstowych 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje proste zadania tekstowe typowe i nietypowe rozwiązuje proste zadania tekstowe w tym na porównywanie różnicowe 	<ul style="list-style-type: none"> układa i przekształca proste zadania tekstowe układa, przekształca zadania na podstawie rysunku, formuły matematycznej lub sytuacji praktycznej rozwiązuje zadania złożone zapisując rozwiązanie w postaci kolejnych działań, podejmuje próbę zapisania rozwiązania zadania w jednym zapisie w sytuacjach praktycznych potrafi dokonać porównywania ilorazowego

	<ul style="list-style-type: none"> • obliczenia pieniężne 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje łatwe obliczenia pieniężne • rozumie pojęcia; „cena”, „ilość”, „wartość” • radzi sobie w sytuacjach codziennych wymagających obliczeń pieniężnych • zna będące w obiegu monety i banknoty • zna wartość nabywczą pieniędzy • rozumie, czym jest dług • potrafi racjonalnie gospodarować pieniędzmi 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza koszt zakupu na podstawie ilości i ceny, porównuje, potrafi wybrać korzystniejszą ofertę i uzasadnić swój wybór • układa i przekształca zadania o kupowaniu i płaceniu
	<ul style="list-style-type: none"> • mierzenie i zapisywanie wyników pomiaru 	<ul style="list-style-type: none"> • mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości oraz odległości przedmiotów • używa pojęcia kilometr w sytuacjach życiowych • posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr • wykonuje łatwe obliczenia dotyczące tych miar bez używania wyrażen dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych • rozumie potrzebę precyzyjnego wykonywania pomiarów 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wyniki pomiaru długości, pojemności • projektuje i tworzy modele wg podanych wymiarów
	<ul style="list-style-type: none"> • ważenie przedmiotów i wykonywanie obliczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zważyć przedmioty • różnicuje przedmioty cięższe i lżejsze • używa określeń; „kilogram”, „pół kilograma”, „dekagram”, „gram” • wykonuje łatwe obliczenia, używając tych miar bez stosowania wyrażen dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi posłużyć się odważnikami i wagą do dokładnego zważenia przedmiotu, zapisuje wynik pomiaru, dokonuje obliczeń
	<ul style="list-style-type: none"> • mierzenie pojemności 	<ul style="list-style-type: none"> • odmierza płyny różnymi miarkami • używa określeń; „litr”, „pół litra”, „ćwierć litra” 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciem „mililitr” • wyraża pojemność używając dwóch miar: litra i mililitra
	<ul style="list-style-type: none"> • mierzenie temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje temperaturę bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi, np. 5 stopni mrozu, 3 stopnie poniżej zera 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje użytecznych obliczeń związanych z odczytywaniem temperatury • odczytuje temperaturę ujemną na termometrze

	<ul style="list-style-type: none"> znajomość znaków rzymskich 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII 	<ul style="list-style-type: none"> zna znaki rzymskie: L,C zapisuje proste działania liczbami rzymskimi wykorzystuje znaki rzymskie w zakresie 50 do numeracji (rzędów, stron itp.)
	<ul style="list-style-type: none"> obliczenia kalendarzowe i zegarowe 	<ul style="list-style-type: none"> podaje i zapisuje daty zna kolejność dni tygodnia i miesięcy porządkuje chronologicznie daty wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych odczytuje wskazania zegarów w systemach 12- i 24-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami posługuje się pojęciami; „godzina”, „pół godziny”, „kwadrans”, „minuta” wykonuje proste obliczenia zegarowe zna znaczenie punktualności i przestrzega jej wie, co to jest terminowe wykonywanie zadań 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje różne kalendarze sprawnie dokonuje obliczeń kalendarzowych i zegarowych
	<ul style="list-style-type: none"> figury geometryczne 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i nazywa koła, prostokąty (w tym kwadraty) oraz trójkąty (położone w różny sposób i w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie) rysuje odcinki o podanej długości oblicza obwody trójkątów i prostokątów bez używania wyrażeń dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi obliczać obwody figur na podstawie danych, wykonuje rysunek pomocniczy oblicza długość boku w figurze na podstawie podanego obwodu i zależności między bokami
	<ul style="list-style-type: none"> orientacja w przestrzeni i na płaszczyźnie 	<ul style="list-style-type: none"> wyprowadza kierunki od siebie i innych osób określa położenie obiektów względem obranego obiektu używa określeń; „górze”, „dół”, „przód”, „tył”, „w prawo”, „w lewo” oraz ich kombinacji 	<ul style="list-style-type: none"> w terenie wyznacza kierunki, określa położenie obiektów zna naturalne sposoby wyznaczania kierunków geograficznych
	<ul style="list-style-type: none"> symetria 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega symetrię, np. w rysunku motyla rysuje drugą połowę symetrycznej figury 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy układanki symetryczne do podanych wzorów
	<ul style="list-style-type: none"> pomniejszanie i powiększanie figur 	<ul style="list-style-type: none"> zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i wskazuje wybrane cechy poznanych figur (prostokąt, równoległe boki, kąt prosty)

	<ul style="list-style-type: none">• <u>rozwiązywanie problemów wynikających z codziennych sytuacji życiowych</u>	<ul style="list-style-type: none">• <u>zapisuje i odczytuje dane z tabeli</u>• <u>korzysta z odpowiednich pomocy matematycznych</u>• <u>potrafi zastąpić sytuację zadaniową schematem, rysunkiem</u>• <u>tworzy proste wykresy i modele na podstawie podanych wskazówek</u>• <u>rozumie terminy i pojęcia matematyczne</u>• <u>posługuje się różnymi sposobami prezentacji matematycznych (grafy, tabele, oś liczbowa, rysunek) w określonym zakresie liczbowym</u>	<ul style="list-style-type: none">• <u>stawia pytania, na które można dać matematyczną odpowiedź</u>• <u>potrafi zastosować poznane zasady i umiejętności matematyczne w sytuacjach codziennych</u>• <u>komunikuje się językiem matematycznych w sytuacjach tego wymagających</u>
--	--	--	---

Zajęcia komputerowe	I	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się komputerem 	<ul style="list-style-type: none"> • umie bezpiecznie włączyć i wyłączyć komputer • posługuje się myszką i klawiaturą • rozróżnia elementy zestawu komputerowego • wie, jakie urządzenia mogą współpracować z komputerem 	<ul style="list-style-type: none"> • jest świadomy/świadoma, jaką funkcję spełniają poszczególne elementy zestawu komputerowego
		<ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się wybranymi programami i grami edukacyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • otwiera i zamyka wskazaną grę edukacyjną, wykonuje zadania pod kierunkiem nauczyciela/nauczycielki 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>potrafi wykorzystać gry edukacyjne do wzbogacenia swojej wiedzy, w tym na temat bezpieczeństwa</u> • odtwarza animacje i prezentacje multimedialne • rozwija swoje zainteresowania
		<ul style="list-style-type: none"> • wyszukiwanie i korzystanie z informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • przegląda strony internetowe wskazane przez nauczyciela/nauczycielkę 	<ul style="list-style-type: none"> • pod kierunkiem nauczyciela/nauczycielki wyszukuje potrzebne informacje na podanych stronach www
		<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie tekstów i rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje rysunki w edytorze grafiki wg własnych pomysłów • wpisuje za pomocą klawiatury, litery (małe i wielkie), znaki interpunkcyjne oraz wyrazy i zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje dowolny tekst w edytorze tekstu i formatuje go wg poleceń
		<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia wynikające z komputera, Internetu i multimedków 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że praca przy komputerze męczy wzrok, nadwyręża kręgosłup, ogranicza kontakty społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość niebezpieczeństw wynikających z korzystania z Internetu • <u>zna formy cyberprzemocy</u>
		<ul style="list-style-type: none"> • <u>wykorzystanie technologii społeczeństwa informatycznego (TSI) w nauce, zabawie i porozumiewaniu się</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wykorzystuje komputer do tworzenia i przechowywania informacji</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wie, na czym polega porozumiewanie się przez Internet</u> • <u>potrafi ocenić prawdziwość dostępnych informacji</u> • <u>rozdziwnia elementy wirtualne od rzeczywistych</u> • <u>w sposób twórczy wykorzystuje zdobyte informacje</u> • <u>odpowiedzialnie korzysta z mediów interaktywnych w poznany zakresie</u>

II	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się komputerem 	<ul style="list-style-type: none"> • obsługuje komputer w podstawowym zakresie • posługuje się myszką wykorzystując funkcje lewego i prawego klawisza myszki • korzysta z klawiatury wykorzystując klawisze; <i>Ctrl, Enter, Backspace, Shift, Alt, Esc</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi posłużyć się klawiszami w poznanym zakresie • w praktyce wykorzystuje możliwości zastosowania komputera do nauki (pisze, rysuje, poszukuje informacji)
	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się wybranymi programami i grami edukacyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się wybranymi programami i grami edukacyjnymi pod kierunkiem nauczyciela/nauczycielki • <u>potrafi wykorzystać gry edukacyjne do wzbogacenia swojej wiedzy, w tym na temat bezpieczeństwa</u> • rozwija swoje zainteresowania 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem instrukcje prostej gry edukacyjnej i potrafi je zastosować • odtwarza animacje i prezentacje multimedialne
	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukiwanie i korzystanie z informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje potrzebne informacje wg podanej instrukcji 	<ul style="list-style-type: none"> • przegląda witryny dla dzieci • odtwarza filmy
	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie tekstów i rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze proste teksty posługując się edytorem tekstu • wykonuje rysunki za pomocą wybranego edytora grafiki, korzysta z poznanych narzędzi 	<ul style="list-style-type: none"> • modyfikuje rysunki wg podanych warunków wykorzystując narzędzia edytora grafiki (kopiowanie, obracanie, dodawanie tekstu, dodawanie efektów specjalnych) • potrafi formatować tekst oraz wykonywać różne operacje (kopiować, usuwać, zaznaczać, podkreślać, pogrubiać, przenosić)
	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia wynikające z komputera, Internetu i multimedii 	<ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów i podawania swojego adresu e-mail • stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, Internetu i multimedii 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wie, do kogo zwrócić się o pomoc w przypadku cyberprzemocy</u> • <u>zna możliwości i potencjalne zagrożenia związane z komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wykorzystanie technologii społeczeństwa informatycznego (TSI) w nauce, zabawie i porozumiewaniu się</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wykorzystuje komputer do tworzenia i przechowywania, prezentowania informacji</u> • <u>wie, na czym polega porozumiewanie się przez Internet</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>poznaje możliwości TSI w codziennym życiu</u> • <u>pozyskane informacje wykorzystuje w krytyczny sposób</u> • <u>poznaje zasady dotyczące interaktywnego korzystania z TSI</u> • <u>odpowiedzialnie korzysta z mediów interaktywnych</u> • <u>krytycznie podchodzi do dostępnych informacji</u>

III	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się komputerem 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie włącza i wyłącza komputer, zachowując zasady bezpieczeństwa • posługuje się myszką i klawiaturą wykorzystując skróty klawiaturowe i poznane funkcje klawiszy myszki 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi korzystać z przenośnych nośników pamięci (pendrive, płyta CD) • zapisuje efekty swojej pracy w bibliotece komputerowej, tworzy odrębne foldery
	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się wybranymi programami i grami edukacyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się wybranymi programami i grami edukacyjnymi • odtwarza animacje i prezentacje multimedialne • <u>potrafi wykorzystać gry edukacyjne do wzbogacenia swojej wiedzy na temat bezpieczeństwa</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próby tworzenia prezentacji multimedialnych • prezentuje swoje zainteresowania z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych
	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukiwanie i korzystanie z informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje i korzysta z informacji • przegląda strony internetowe wskazane przez nauczyciela/nauczycielki 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z informacji znalezionych w Internecie (zdjęć, clipartów, tekstów literackich itp.) podczas tworzenia prac na komputerze
	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie tekstów i rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy teksty i rysunki w wybranych programach 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy teksty wzbogacone zdjęciami i grafiką (clipart)
	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia wynikające z komputera, Internetu i multimediiów 	<ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów i podawania swojego adresu e-mail • <u>zna formy i przejawy cyberprzemocy</u> • <u>wie, do kogo zwrócić się o pomoc w przypadku cyberprzemocy</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • w świadomy sposób korzysta z komputera i Internetu nie narażając własnego zdrowia • <u>zna możliwości i potencjalne zagrożenia związane z komunikacją (do celów uczenia się i zabawy) za pośrednictwem mediów elektronicznych</u> • <u>potrafi ocenić prawdziwość i rzetelność dostępnych informacji</u> • <u>jest świadomy/świadoma zasad prawnych i etycznych podczas interaktywnego korzystania z TSI</u>

		<ul style="list-style-type: none">• <u>wykorzystanie technologii społeczeństwa informatycznego (TSI) w nauce, zabawie i porozumiewaniu się</u>	<ul style="list-style-type: none">• <u>wykorzystuje poznane narzędzia do tworzenia i prezentowania złożonych informacji</u>• <u>wie na czym polega porozumiewanie się przez Internet, podejmuje próby korzystania z poczty internetowej, komunikatorów internetowych</u>• <u>rozumie rolę i możliwości TSI w codziennym życiu</u>• <u>rozdziela elementy wirtualne od rzeczywistych</u>	<ul style="list-style-type: none">• <u>wykorzystuje komputer do tworzenia i przechowywania, prezentowania i wymiany informacji</u>• <u>pozyskane informacje systematycznie wykorzystuje w krytyczny sposób</u>• <u>w sposób kreatywny i innowacyjny wykorzystuje zdobyte informacje</u>• <u>odpowiedzialnie korzysta z mediów interaktywnych</u>• <u>jest zainteresowany/zainteresowana udziałem w społecznościach i sieciach internetowych w celach kulturalnych i edukacyjnych</u>• <u>krytycznie i refleksyjnie podchodzi do dostępnych informacji</u>
--	--	--	--	--

Zajęcia techniczne	I	<ul style="list-style-type: none"> • środowisko techniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty) i informatycznych (komputer, laptop, telefon komórkowy) • orientuje się w rodzajach budowli (budynki mieszkalne, biurowe, przemysłowe, mosty, tunele, wieże) • wskazuje urządzenia do działania których potrzebny jest prąd 	<ul style="list-style-type: none"> • zna urządzenia elektryczne (latarka, prądnica rowerowa) • wie, jakie zalety mają niektóre z urządzeń technicznych
		<ul style="list-style-type: none"> • „droga” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak powstały niektóre przedmioty codziennego użytku • dobiera odpowiednie materiały (papier, drewno, metal, tworzywo sztuczne) oraz narzędzia • odmierza potrzebną ilość materiału 	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje się w sposobach wytwarzania przedmiotów codziennego użytku („<i>jak to jest zrobione</i>”): mebli, samochodów, sprzętu gospodarstwa domowego) • wykonuje modele przestrzenne wg podanej instrukcji • dokonuje montażu modeli papierowych, np. makiety domów, samochodów • rozumie potrzebę organizowania działania technicznego: pracy indywidualnej i zespołowej
		<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczeństwo własne i innych 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje zasady przechodzenia przez jezdnię w miejscu z sygnalizacją świetlną i oznaczonym pasami • wie, że dla bezpieczeństwa należy nosić elementy odbłaskowe • wie, jak bezpiecznie poruszać się po drogach • utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy • sprząta po sobie 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku • unika niebezpiecznych zachowań na drodze • <u>właściwie używa narzędzi i urządzeń technicznych, jest świadomy/świadoma zagrożeń wynikających z nieprawidłowego korzystania z nich</u>
		<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumienie zmian powodowanych przez działalność ludzką</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje działania techniczne wg podanej instrukcji 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>przedstawia pomysły rozwiązań technicznych; na niektóre modele, planuje kolejność działań</u>

	II	<ul style="list-style-type: none"> • środowisko techniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak powstały niektóre przedmioty codziennego użytku: meble, sprzęt gospodarstwa domowego • posługuje się niektórymi urządzeniami zgodnie z poznanymi zasadami i przeznaczeniem (np. suszarka, odkurzacz, radio itp.) • zna urządzenia elektryczne (latarka, prądnica rowerowa) • określa, do czego mogą służyć poznane urządzenia techniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje niektóre rodzaje maszyn oraz urządzeń potrzebnych do wytworzenia różnych przedmiotów
		<ul style="list-style-type: none"> • „droga” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu 	<ul style="list-style-type: none"> • konstruuje urządzenia techniczne z gotowych zestawów • wykonuje modele i makiety różnych budowli na podstawie oglądanych obiektów naturalnych, zdjęć zgodnie z instrukcją • planuje kolejność działań podczas majsterkowania, wykonywania prac z papieru bądź konstruowania budowli w najbliższym otoczeniu (np. tor przeszkód) z różnorodnych dostępnych przedmiotów • dobiera odpowiednie materiały (papier, drewno, metal, tworzywo sztuczne) oraz narzędzia • przygotowuje właściwe materiały i odmierza ich odpowiednią ilość • wie, co to jest prąd i w jaki sposób jest przekazywany do urządzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje różne materiały, łącząc je podczas wykonywania modeli • stosuje się do instrukcji, rozumie, że kolejne etapy pracy muszą następować po sobie • jest gotowy/gotowa do współpracy podczas działań konstrukcyjnych, korzysta z pomysłów innych osób, poszukuje nowych rozwiązań
		<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczeństwo własne i innych 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak bezpiecznie poruszać się po drogach i bezpiecznie korzystać ze środków komunikacji • zna i stosuje zasady przechodzenia przez jezdnię w miejscu z sygnalizacją świetlną, oznaczonym pasami lub bez pasów • wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku • rozumie potrzebę korzystania z elementów odbłaskowych podnoszących bezpieczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje skutki niebezpiecznych zachowań na drodze • właściwie zachowuje się na przystanku autobusowym • zna numery telefonów alarmowych potrzebnych w razie wypadku

		<ul style="list-style-type: none"> • zgodnie współpracuje podczas wykonywania wspólnej pracy w grupie • dba o ład i porządek w miejscu pracy • sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku 	
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumienie zmian powodowanych przez działalność ludzką</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumienie, że działalność ludzka powoduje zmiany w życiu człowieka oraz w naturze</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wskazuje przykłady działalności ludzi na rzecz poprawy warunków życia</u>
III	<ul style="list-style-type: none"> • środowisko techniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje się w sposobach wytwarzania przedmiotów codziennego użytku („<i>jak to jest zrobione</i>”): mebli, samochodów, sprzętu gospodarstwa domowego) • rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty), wytwórczych (narzędzia, przyrządy), informatycznych (komputer, laptop, tablet, telefon komórkowy) • orientuje się w rodzajach budowli (budynki mieszkalne, biurowe, przemysłowe, mosty, tunele, wieże) • zna urządzenia elektryczne (latarka, prądnica rowerowa) • określa wartość urządzeń technicznych z punktu widzenia cech użytkowych, ekonomicznych i estetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie zakłady przemysłowe i usługowe znajdują się w jego miejscowości, potrafi wymienić zawody jej mieszkańców • zna postawy korzystania z popularnych urządzeń technicznych, potrafi je wykorzystać zgodnie z przeznaczeniem i zasadami bezpieczeństwa • zna źródła energii odnawialnej (wiatr, woda, słońce)
	<ul style="list-style-type: none"> • „droga” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zna „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu • przedstawia pomysły rozwiązań technicznych, planuje kolejność działań • dobiera odpowiednie materiały (papier, drewno, metal, tworzywo sztuczne) oraz narzędzia • odmierza potrzebną ilość materiału • dokonuje montażu modeli papierowych, np. makiety domów, mostów, modele statków, latawców, samolotów, samochodów 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje modele budowli, urządzeń wg własnych pomysłów • <u>wykorzystuje i posługuje się narzędziami i urządzeniami technicznymi oraz danymi naukowymi do osiągnięcia celu i podjęcia decyzji lub wyciągnięcia wniosków</u>

		<ul style="list-style-type: none"> • w miarę możliwości dokonuje montażu obwodów elektrycznych, szeregowych i równoległych z wykorzystaniem gotowych zestawów • rozumie potrzebę organizowania działania technicznego: pracy indywidualnej i zespołowej 	
	<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczeństwo własne i innych 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak bezpiecznie poruszać się po drogach (w tym na rowerze) i bezpiecznie korzystać ze środków komunikacji • zna i stosuje zasady przechodzenia przez jezdnię w miejscu z sygnalizacją świetlną, oznaczonym pasami lub bez pasów • właściwie zachowuje się na przystanku autobusowym • wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku • przewiduje skutki niebezpiecznych zachowań na drodze • utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy • sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku • właściwie używa narzędzi i urządzeń technicznych, jest świadomy/świadoma zagrożeń wynikających z nieprawidłowego korzystania z nich • <u>rozumie potrzebę korzystania z elementów odbłaskowych podnoszących bezpieczeństwo</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość zagrożeń płynących z niewłaściwego korzystania z urządzeń elektrycznych • <u>rozumie korzyści, ograniczenia i zagrożenia wynikające z zastosowania nowych technologii i teorii w życiu codziennym</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • <u>rozumienie zmian powodowanych przez działalność ludzką</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>proponuje nowe rozwiązania w zakresie ekologicznego korzystania z urządzeń i sprzętu elektronicznego</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>wie, co to są „elektrośmieci” i co można z nimi zrobić</u> • <u>dokonuje wartościowania, potrafi podjąć decyzję</u> • <u>rozpoznaje niezbędne cechy postępowania naukowego (analizuje, syntezuje informacje, dedukuje, porównuje, przeciwstawia, uogólnia)</u> • <u>myśli krytycznie, posiada zdolność wyrażania wniosków</u>

Wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna	I	1. Kształtowanie sprawności fizycznej: <ul style="list-style-type: none"> • marszobieg 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zabawach bieżnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje marszobiegi i biegi na krótkich dystansach
		<ul style="list-style-type: none"> • pokonywanie przeszkód 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi pokonywać proste przeszkody naturalne i sztuczne 	<ul style="list-style-type: none"> • pokonuje tor przeszkód w biegu, skokami, pełzając, czworakując
		<ul style="list-style-type: none"> • próby wysiłkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próbę wykonania prób wysiłkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje próbę zwinności, szybkości o podwyższonym stopniu trudności
		2. Trening zdrowotny: <ul style="list-style-type: none"> • pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • zna pozycję wyjściową i ustawienia do ćwiczeń • szybko reaguje na bodźce wzrokowe i słuchowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje przewrót w przód pod opieką nauczyciela/nauczycielki
		<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia skoczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje skoki na skakance oraz przeskoki nad niskimi przeszkodami 	<ul style="list-style-type: none"> • pokonuje przeszkody wykonując skoki
		<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia równoważne 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru i z przyborem • posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje ćwiczenia równoważne z przyborami podczas asysty nauczyciela/nauczycielki
		3. Sporty całego życia i wypoczynek: <ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się piłką 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się piłką: chwyta, rzuca 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje rzuty do celu i na krótkie odległości • uczestniczy w grach i zabawach rzutnych
		<ul style="list-style-type: none"> • jeżdżenie na rowerze, wrotkach, przestrzeganie zasad poruszania się po drogach 	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe zasady poruszania się po drogach 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że może jeździć rowerem tylko pod opieką osoby dorosłej • zna podstawowe zasady jazdy na rowerze i wrotkach
		<ul style="list-style-type: none"> • udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i respektuje zasady gier i zabaw 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego • rozwija i prezentuje swoje zdolności w zakresie wybranej dyscypliny sportowej • bierze aktywny udział w grach zespołowych • rozwija i prezentuje swoje zdolności w zakresie wybranej dyscypliny sportowej
		<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie się w sytuacjach zwycięstwa i porażki 	<ul style="list-style-type: none"> • w miarę swoich możliwości radzi sobie z porażkami 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę swoich możliwości
4. Bezpieczeństwo i edukacja zdrowotna: <ul style="list-style-type: none"> • higiena osobista 	<ul style="list-style-type: none"> • dba o higienę osobistą i czystość odzieży • dobiera odpowiedni strój do ćwiczeń fizycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • systematycznie dba o higienę 		

	<ul style="list-style-type: none"> wpływ właściwego odżywiania się oraz aktywności fizycznej na zdrowie bezpieczne zażywanie leków i stosowanie środków chemicznych prawidłowa postawa ciała zasady bezpiecznego zachowania się w trakcie zabaw ruchowych bezpieczne miejsca do zabaw i gier ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna stosuje leki i środki chemiczne pod opieką osoby dorosłej dba o prawidłową postawę np. siedząc przy stole, na ławce przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych potrafi wybierać bezpieczne miejsca do zabaw i gier ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy „zdrowy jadłospis”, przygotowuje zdrowe przekąski wie, że nie można samodzielnie zażywać leków i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem rozumie znaczenie właściwej postawy podczas siedzenia zachowuje większą ostrożność podczas zespołowych zabaw i gier ruchowych z udziałem osób niepełnosprawnych, służy im pomocą zna bezpieczne i ciekawe zabawy stosuje zasady „fair play” uczestniczy w wycieczkach z zachowaniem ustalonych zasad
II	<p>1. Kształtowanie sprawności fizycznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> marszobiegi pokonywanie przeszkód próby wysiłkowe 	<ul style="list-style-type: none"> realizuje bieg na dystansie 30 m i marszobieg na dystansie 200m wykonuje ćwiczenia na torze przeszkód: bieg, skoki, pełzanie potrafi wykonać próby wysiłkowe 	<ul style="list-style-type: none"> realizuje marszobieg w czasie ok. 15 min. wykonuje kombinacje ruchowe na torze przeszkód wykonuje indywidualne próby wysiłkowe do oceny sprawności fizycznej (zwinności, siły, szybkości, skoczności)
	<p>2. Trening zdrowotny:</p> <ul style="list-style-type: none"> pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń ćwiczenia skoczne ćwiczenia równoważne 	<ul style="list-style-type: none"> przyjmuje pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń wykonuje przewrót w przód przy asyście nauczyciela/nauczycielki skacze przez skakankę, wykonuje przeskoki jedenonóż, obunóż nad niskimi przeszkodami wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru, z przyborem i na przyrządzie 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje różne ćwiczenia gimnastyczne z zachowaniem właściwych pozycji wyjściowych wykonuje skoki na skakance w różnych kombinacjach wykonuje ćwiczenia równoważne na przyrządach sportowych i w terenie na elementach naturalnych

	<p>3. Sporty całego życia i wypoczynek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się piłką • jeżdżenie na rowerze, wrotkach, przestrzeganie zasad poruszania się po drogach • udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się piłką w grach i zabawach • podejmuje próby jazdy na rowerze lub wrotkach, przestrzega zasad poruszania się po drogach • wie, że może poruszać się po drodze rowerem tylko pod opieką osoby dorosłej 	<ul style="list-style-type: none"> • chwyta piłkę i rzuca ją na odległość, odbija, kozłuje i prowadzi ją po danym torze • jeździ na rowerze pod kierunkiem osoby dorosłej
	<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie się w sytuacjach zwycięstwa i porażki 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego/sędzi • sprawnie, szybko reaguje na sygnały prowadzącego ćwiczenia • potrafi zaproponować bezpieczną i ciekawą zabawę 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, jak ważna jest aktywność w czasie spędzania czasu wolnego • współpracuje z partnerem/partnerką i całym zespołem podczas ćwiczeń gimnastycznych
	<p>4. Bezpieczeństwo i edukacja zdrowotna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • higiena osobista 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega obowiązujących reguł w czasie gier, ćwiczeń i zabaw • dba o higienę osobistą i czystość odzieży • <u>dobiera odpowiedni strój do ćwiczeń fizycznych</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi cieszyć się zwycięstwem, nie urażając innych oraz znieść porażkę • propaguje właściwą postawę w zakresie higieny osobistej
	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ właściwego odżywiania się oraz aktywności fizycznej na zdrowie 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna • potrafi przygotować zdrową przekąskę 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie produkty są zdrowe oraz zna naturalne źródła witamin
	<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczne zażywanie lekarstw i stosowanie środków chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że nie można samodzielnie zażywać lekarstw 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie przestrzegania zasad przyjmowania leków
	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowa postawa ciała 	<ul style="list-style-type: none"> • dba o prawidłową postawę, np. siedząc przy stole, na ławce 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje ćwiczenia kształtujące prawidłową postawę, korygujące wady postawy
	<ul style="list-style-type: none"> • zasady bezpiecznego zachowania się w trakcie zabaw ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega ustalonych zasad zachowania się w trakcie zajęć ruchowych • posługuje się przybarami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia • zna numery służb ratunkowych oraz ogólnopolski numer 112
	<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczne miejsca do zabaw i gier ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wybierać bezpieczne miejsca do zabaw i gier ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera bezpieczne miejsca do zabawy i gry, jest świadomy/świadoma niebezpieczeństw w miejscach nieodpowiednich do zabawy, potrafi przestrzec innych

III	1. Kształtowanie sprawności fizycznej: <ul style="list-style-type: none"> • marszobieg 	<ul style="list-style-type: none"> • realizuje marszobieg trwający co najmniej 15 min. 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy bieg i marsz w odpowiednich proporcjach w czasie 15 min.
	<ul style="list-style-type: none"> • pokonywanie przeszkód 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi pokonywać przeszkody naturalne i sztuczne 	<ul style="list-style-type: none"> • jest pomysłodawcą/pomysłodawczynią torów przeszkód w terenie i sprawnie je pokonuje
	<ul style="list-style-type: none"> • próby wysiłkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wykonać próby wysiłkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • z powodzeniem wykonuje próby wysiłkowe adekwatne do wieku
	2. Trening zdrowotny: <ul style="list-style-type: none"> • pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń • wykonuje przewrót w przód 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje ćwiczenia gimnastyczne o podwyższonym stopniu trudności, np. przewrót w tył
	<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia skoczne 	<ul style="list-style-type: none"> • skacze przez skakankę, wykonuje przeskoki jednonóż, obunóż nad niskimi przeszkodami 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje skoki na skakance w różnych kombinacjach
	<ul style="list-style-type: none"> • ćwiczenia równoważne 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru, z przyborem i na przyrządzie 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy ćwiczenia równoważne z innymi na torze przeszkód
	3. Sporty całego życia i wypoczynek: <ul style="list-style-type: none"> • posługiwanie się piłką 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się piłką: chwytą, rzuca, odbija, koźtuje i prowadzi ją 	<ul style="list-style-type: none"> • koźtuje piłkę i celnie rzuca do kosza
	<ul style="list-style-type: none"> • jeżdżenie na rowerze, wrotkach, przestrzeganie zasad poruszania się po drogach 	<ul style="list-style-type: none"> • jeździ na rowerze lub wrotkach, przestrzega zasad poruszania się po drogach 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że może poruszać się po drodze rowerem tylko pod opieką osoby dorosłej • zna podstawowe zasady jazdy na rowerze i wrotkach
<ul style="list-style-type: none"> • udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego/sędzi • sprawnie, szybko reaguje na bodźce wzrokowe i słuchowe • stosuje zasady „fair play” 	<ul style="list-style-type: none"> • jest inicjatorem/inicjatorką i organizatorem/organizatorką zabaw ruchowych • pełni rolę kapitana/kapitan w grach zespołowych • interesuje się wybraną dyscypliną sportu • zna podstawy gry w koszykówkę, siatkówkę, piłkę nożną • podaje propozycje ciekawego spędzania czasu wolnego • rozwija i prezentuje swoje zdolności w zakresie wybranej dyscypliny sportowej 	
<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie się w sytuacjach zwycięstwa i porażki 	<ul style="list-style-type: none"> • zna swoje możliwości, pracuje nad poprawą sprawności fizycznej na miarę swoich możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak należy zachować się w sytuacji zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę swoich możliwości 	

			<ul style="list-style-type: none"> nazywa emocje, które towarzyszą wygranym i przegranym
	<p>4. Bezpieczeństwo i edukacja zdrowotna:</p> <ul style="list-style-type: none"> higiena osobista 	<ul style="list-style-type: none"> dba o higienę osobistą i czystość odzieży 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera odpowiedni strój do ćwiczeń fizycznych
	<ul style="list-style-type: none"> wpływ właściwego odżywiania się oraz aktywności fizycznej na zdrowie 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna tworzy „zdrowy jadłospis”, przygotowuje zdrowe przekąski 	<ul style="list-style-type: none"> zna źródła witamin w produktach żywnościowych
	<ul style="list-style-type: none"> bezpieczne zażywanie leków i stosowanie środków chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że nie można samodzielnie zażywać leków i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem 	<ul style="list-style-type: none"> jest aktywnym/aktywną uczestnikiem/uczestniczką edukacji zdrowotnej
	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowa postawa ciała 	<ul style="list-style-type: none"> dba o prawidłową postawę np. siedząc przy stole, na ławce 	<ul style="list-style-type: none"> zachowuje prawidłową odległość oczu od czytanego tekstu i podczas oglądania programów telewizyjnych rozumie i potrafi wyjaśnić znaczenie sprawności fizycznej w życiu człowieka
	<ul style="list-style-type: none"> zasady bezpiecznego zachowania się w trakcie zabaw ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych zachowuje większą ostrożność podczas zespołowych zabaw i gier ruchowych posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem dostosowuje się do obowiązujących regulaminów i zasad podczas zabaw i ćwiczeń ruchowych wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia 	<ul style="list-style-type: none"> układa regulaminy zachowania w czasie zajęć ruchowych i ich przestrzega rozumie, że poznane zasady należy stosować również w czasie wolnym od zajęć (w czasie ferii zimowych i wakacji) jest świadomy/świadoma utrudnień w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych i pomaga im
	<ul style="list-style-type: none"> bezpieczne miejsca do zabaw i gier ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wybierać bezpieczne miejsca do zabaw i gier ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> zna bezpieczne i ciekawe zabawy, potrafi je zaproponować i poprowadzić

IV Wybrane metody, formy i środki realizacji programu

Obniżenie wieku szkolnego dzieci wkraczających w progi szkoły, różnorodność ich właściwości psychofizycznych oraz poziom przygotowania do nauki w klasie pierwszej to aspekty, które w znaczącym stopniu warunkują dobór metod i form pracy na etapie edukacji wczesnoszkolnej.

Program edukacji wczesnoszkolnej dla klas I-III szkoły podstawowej „Bezpieczny start”, opierając swoje założenie na koncepcji potrzeb Masłowa podejmuje próbę połączenia edukacji ukierunkowanej na efekty z edukacją wspierającą rozwój dziecka, poprzez zaspokajanie jego podstawowych potrzeb poczynając od potrzeby bezpieczeństwa, przynależności, uznania aż po samorealizację. Aby było to możliwe, określono ogólne warunki, jakie powinny być spełnione przy doborze metod i form pracy, służących realizacji programu:

1. Gruntowna znajomość potrzeb i możliwości uczniów oparta na wnikliwej diagnozie wstępnej /obserwacje, analiza wytworów, wywiad z rodzicami/opiekunami, analiza kart gotowości szkolnej itp./;
2. Wykorzystywanie w pierwszych miesiącach nauki zabawy, jako podstawowej formy zaspokajającej potrzebę aktywności dziecka, ukierunkowanej na poznanie środowiska i zespołu klasowego, a jednocześnie nabywanie nowych wiadomości i umiejętności;
3. Tworzenie klimatu klasy, „kultury klasowej” i jej tradycji, ze szczególnym uwzględnieniem hierarchii działań służących w pierwszej kolejności zapewnieniu potrzeby poczucia bezpieczeństwa dzieci, przynależności i akceptacji przez grupę rówieśniczą, następnie zapewnienia potrzeby szacunku, samoakceptacji i akceptacji innych oraz rozwój zainteresowań, uzdolnień, samorealizację;
4. Przechodzenie od metod związanych z bezpośrednim działaniem, odczuwaniem obserwowaniem, zgodnych z potrzebami młodych uczniów, do metod wymagających współpracy, podejmowania decyzji, stawiania hipotez oraz wnioskowania;
5. Uwzględnianie preferencji uczniów oraz wykorzystywanie ich zainteresowań i uzdolnień w realizacji wybranej tematyki.

Rozpoczynając pracę z nową grupą uczniów należy pamiętać o okresie adaptacyjnym, w czasie którego nauczyciel powinien podjąć działania służące poznaniu środowiska przez dzieci oraz umożliwiające integrację z tym środowiskiem.

W ramach realizacji programu: „Bezpieczny start” proponujemy na początek szereg zabaw i technik integracyjnych, które zapewnią dzieciom poczucie bezpieczeństwa oraz wprowadzą w krąg rówieśników. Zabawy budujące poczucie bezpieczeństwa, ułatwiające wejście w grupę i poznanie otoczenia oraz nowych osób to np.: „Krasnoludek”, „Wrzuć strach do kapelusza”, „Wyspa”, „Kwiatek grupowy”, „Lustereczko”. Budowanie dobrego klimatu do współdziałania w grupie wesprą techniki i zabawy np.: zdania niedokończone - „*W mojej klasie najbardziej lubię...*”, „Gra z kłębkami wełny”, „Zaczarowany ołówek”, „Ćwierćland” (zał. nr 1).

Czas nauki w szkole to także czas poznawania siebie i przygotowywania się do przejęcia odpowiedzialności za siebie, własną naukę i pracę. Samoświadomość własnych mocnych i słabych

stron zapewnia poczucie bezpieczeństwa wewnętrznego i stabilność emocjonalną, dlatego w myśl założeń programowych, zadaniem nauczyciela jest wzmacnianie samoregulacji ucznia w sferze emocji (kontrola emocji), motywacji (motywacja zadaniowa) i zachowania (planowanie i przedsiębiorczość działań). Dziecko musi upewnić się, że świat emocji nie jest zagrażający, że ludzie różnie wyrażają te same emocje, że istnieją różne strategie radzenia sobie z emocjami pozytywnymi i negatywnymi. Wiedza i doświadczenie zdobyte w toku zabaw i gier oraz wykonywania różnych zadań samodzielnie i we współpracy, pomogą dziecku w; nauce podporządkowywania się regułom związanym z obowiązkami szkolnymi, znoszeniu napięcia emocjonalnego, doświadczaniu negatywnych emocji.

W celu obniżania stanu napięcia nerwowego i przywracaniu równowagi psychicznej dziecka proponujemy zastosowanie zabaw relaksacyjnych typu: masaż relaksacyjny, wizualizacja, podróże w wyobraźni. Nauczyciel powinien właściwie motywować i wychodzić naprzeciw indywidualnym potrzebom rozwojowym i edukacyjnym swoich uczniów. Pełniąc rolę przewodnika dzieci proponuje takie rozwiązania, które dają każdemu dziecku szansę na sukces. Nauczyciel i uczniowie to współpracownicy, którzy dzielą ze sobą radość, odpowiedzialność i satysfakcję z nauki.

W pracy nad skutecznym motywowaniem ucznia będą przydatne proponowane techniki motywacyjne (zał. nr 2): „Runda bez przymusu”, „Wymiana w parach”, „Test powtórka”, „Głosowanie”, „Zasada – powiem tylko raz”, „Zdania podsumowujące”.

Analiza sposobów nauczania i uczenia się wskazuje, że zarówno ważne jest to czego się uczymy jak i w jaki sposób się uczymy. Mając na uwadze różne style uczenia się uczniów, zasadne jest zachowanie równowagi między metodami podającymi, poszukującymi, praktycznego działania oraz waloryzacyjnymi (wg W. Okonia). Proponowane sposoby realizacji programu „Bezpieczny start” są dostosowane do właściwości psychicznych uczniów, do ich wiedzy i doświadczeń życiowych oraz celów, które zamierzamy osiągnąć w procesie nauczania. Sposoby te umożliwiają efektywne poznawanie rzeczywistości, wpływają na kształtowanie zdolności poznawczych i pomagają w opanowaniu umiejętności praktycznych.

W programie „Bezpieczny start” opisujemy tylko niektóre metody i formy realizacji, te które mają podstawowe znaczenie zarówno dla osiągania celów edukacji wczesnoszkolnej, jak również wspierania realizacji zagadnień dotyczących szeroko pojętego bezpieczeństwa dziecka - począwszy od standardowego rozumienia bezpieczeństwa po zaspokojenie potrzeb w ujęciu teorii Masłowa.

Proponujemy wykorzystanie następujących metod, których pełny katalog znajdziemy w pozycji J. Krzyżewskiej „Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej”:

- **Metody tworzenia i definiowania pojęć** - uczące analizować, definiować oraz negocjować i przyjmować różne stanowiska. Do tego typu metod zalicza się techniki: „Kula śniegowa”, „Burza mózgów”, „Mapa pojęciowa” zwana też „Mapą mentalną”, „Zegar skojarzeń”.
- **Metody hierarchizacji** - uczące analizowania, klasyfikowania i porządkowania w relacjach wyższości – niższości. Są to techniki aktywizujące takie jak „Promyckowe i diamentowe uszeregowanie” oraz „Piramida priorytetów”.
- **Metody twórczego rozwiązywania problemów** – wdrażające dzieci do dyskusowania, krytycznego i twórczego myślenia, uczą łączyć wiedzę z doświadczeniem oraz rozwiązywać problemy. Do tej grupy metod należą techniki: „Burza mózgów”, „Rybi szkielet”, „Metoda trójkąta”, „Mapy

mentalne”, „Dywanik pomysłów”, „Asocjogram”.

- **Techniki dramowe, a w szczególności:** rozmowa, wywiad, ćwiczenia pantomimiczne, improwizacja, inscenizacja, rzeźba, rysunek, pamiętnik.

Atutem proponowanych przez nas metod aktywizujących jest tworzenie sytuacji zadaniowych, które u uczniów zaspokoją potrzebę poczucia bezpieczeństwa i pozwolą:

- uczyć się wzajemnie od siebie,
- doskonalić ponadprzedmiotowe umiejętności kluczowe,
- skutecznie komunikować się ze środowiskiem, współpracować, tworzyć,
- nabywać wiary we własne możliwości, realizować własne pomysły i idee,
- podejmować twórcze działania, w tym na rzecz innych osób i własnej szkoły.

Zarówno w realizacji treści podstawowych programu, jak i rozszerzonych, w tym zagadnień dotyczących bezpieczeństwa warto wykorzystywać różnorodne formy i sposoby pracy oraz środki dydaktyczne m. in.:

- *zabawy w zespołach,*
- *zabawy i gry ruchowe,*
- *spontaniczne zabawy „na niby”,*
- *rozmowy,*
- *obserwacje i doświadczenia,*
- *wierszyki, piosenki, wyliczanki, rymowanki,*
- *wycieczki i spacer,*
- *spotkania z ciekawymi ludźmi,*
- *ćwiczenia ról społecznych,*
- *gry planszowe i komputerowe,*
- *praca w grupie,*
- *praca indywidualna.*

Metodą kluczową, łączącą zagadnienia z różnych obszarów edukacyjnych (interdyscyplinarną) będzie **metoda projektu**. Projekt wykorzystuje naturalną ciekawość dziecka, pozwala stosować różne strategie rozwiązania problemów. Zainicjowany przez nauczyciela lub niekiedy uczniów służy nie tylko gromadzeniu wiedzy czy doświadczeń przez uczniów, lecz także pozwala na świadome, odpowiedzialne uczenia się. W realizacji programu szereg przedsięwzięć, w tym zdobywanie sprawności „dobrego kolegi”, „wzorowego pieszego”, „mistrza przepisów drogowych”, „wielbiciela zdrowego żywienia”, czy „wzorowego dyżurnego” będzie realizowane metodą projektu.

Ponadto w realizacji celów programu „Bezpieczny start”, niezbędne są następujące formy działań:

- **w zakresie bezpieczeństwa na drodze:**

- spacerowanie po drogach najbliższej okolicy (zasady poruszania się po drogach, znaki drogowe);
- wycieczki do innych miejscowości, miast (sygnalizacja świetlna);
- biwaki (spotkania z ciekawymi ludźmi, bezpieczne zachowanie się na drodze, w lesie, nad wodą);
- współpraca z Policją (pogadanki i spotkania z policjantem), Strażą Pożarną (pokazy, spotkania, rozmowy), Nadleśnictwem (spotkania, konkursy, wycieczki do lasu),
- współpraca z rodzicami, dziadkami (spotkania, zebrania, rozmowy, udział i pomoc w organizowaniu wycieczek, spacerów, wyjazdów np. zielona szkoła);

- **w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego:**

- współpraca z przychodnią zdrowia (wycieczki, spotkania z lekarzami – pediatrą, stomatologiem, lekarzem weterynarii);
- współpraca z pielęgniarką (rozmowy, pokazy);
- współpraca z nauczycielem wychowania fizycznego (przeprowadzanie zawodów sportowych, torów przeszkód, konkursów);
- zagospodarowanie czasu wolnego ze szczególnym uwzględnieniem aktywności fizycznej w szkole i poza nią (planowanie racjonalnego wypoczynku, zabawy i gry ruchowe);
- organizowanie i wspieranie działań służących promocji zdrowego stylu życia: odżywianie i aktywność fizyczna (pogadanki, spotkania, konkursy);
- współpraca z rodzicami (udział w organizowaniu spotkań z ciekawymi ludźmi, pomoc w przygotowywaniu biwaków, wycieczek).

- **w zakresie bezpieczeństwa emocjonalnego :**

- współpraca z rodzicami, dziadkami, najbliższą rodziną (udział w spotkaniach, szkoleniach z psychologiem, logopedą, pedagogiem, udział w zebraniach, organizowanie uroczystości klasowych i szkolnych, spotkania integracyjne, zajęcia otwarte);
- współpraca z innymi nauczycielami uczącymi w danej klasie (rozmowy o uczniach, dzielenie się doświadczeniami);

– współpraca z Poradnią Psychologiczno–Pedagogiczną (logopedą, psychologiem, pedagogiem).

Wsparciem dla realizacji programu będą pomoce dydaktyczne opracowane w ramach projektu: „Akademia Bezpiecznego Dzieciństwa”:

- gra komputerowa poświęcona tematyce bezpieczeństwa ruchu drogowego, czyli m. in. zawodom związanym z tematem oraz zasadom udzielania pomocy;
- zeszyty ćwiczeń związane z tematyką bezpieczeństwa i wychowania;
- zeszyty z tekstami do czytania o tematyce dotyczącej bezpieczeństwa i ekologii;
- zestawy multimedialne pomocy dydaktycznych (aplikacje, gry i ćwiczenia aktywizujące dzieci).

Rodzice uczniów to jeden z głównych partnerów podczas realizacji tego programu. Pewne novum stanowi propozycja współpracy i zaangażowania najbliższej rodziny tj. dziadków, cioc, wujków - osób blisko i bezpośrednio związanych z wychowaniem dziecka. Zadaniem ich jest wzmocnienie roli rodziców i wykorzystanie potencjału jaki posiadają. Nadrzędnym celem współpracy nauczycieli i rodziców oraz najbliższej rodziny dziecka jest dążenie do usprawnienia pracy wychowawczej i dydaktycznej z uczniami. Właściwe współdziałanie obu tych środowisk zakłada wspólną organizację procesu wychowania w szkole i w domu rodzinnym poprzez podwojenie sytuacji wychowawczych, ujednolicenie sposobu oddziaływań, metod nagradzania, roztaczanie kontroli, pobudzanie do działań pożądaných.

Program „Bezpieczny start” uwzględnia pracę z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Planowanie pracy oparte na gruntownej diagnozie wstępnej, rozpoznaniu potrzeb i możliwości uczniów zagwarantuje zindywidualizowaną edukację. Ścisła współpraca z rodzicami i poradnią psychologiczno-pedagogiczną pozwoli na ustalenie kierunków i form pomocy psychologiczno–pedagogicznej uczniom jej potrzebującym. Pomoc ta będzie organizowana na zasadach przyjętych w danej szkole, zgodnie z zaleceniami zawartymi w opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych. Dbałość o szeroko pojmowane bezpieczeństwo dziecka jest także odpowiedzią na potrzeby uczniów niepełnosprawnych, którzy mogą liczyć na wsparcie ze strony zdrowych rówieśników, jak i możliwość samorealizacji.

Uważamy, że zaproponowana gama metod, form i środków skutecznie posłuży realizacji założonych celów programu „Bezpieczny start” i pozwoli na rozwój innych wyższych potrzeb psychicznych zgodnie z teorią Masłowa. Dążący do samorealizacji, świadomi swoich zasobów uczniowie będą odpowiedzialnymi uczestnikami i organizatorami procesu uczenia się na dalszych etapach edukacji szkolnej.

V Monitorowanie i ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia

„Skuteczne ocenianie w klasie możliwe jest w środowisku, które jest bezpieczne, stymulujące i które uważa się za swoje. (...) Ocenianie rozpoczyna się od odpowiedniej atmosfery w sali lekcyjnej, od korzeni drzewa, zapewniających stabilną podstawę dla wprowadzania nowych strategii i sposobów oceniania. Silne gałęzie reprezentują nowe umiejętności, postawy i zachowania w autonomicznej ocenie, metapoznanie, poszanowanie granic, ocenianie rówieśników, negocjacje przy ustalaniu celów, różnicowanie i personalizację oraz kierowanie aktywnym ocenianiem. (...) Owoce, które rodzi drzewo, to uczniowie, którzy potrafią się uczyć, oceniać, kierować, zadawać pytania i samodzielnie myśleć”.⁴

Przytoczone powyżej idee oceniania współgrają z założeniami programu: „Bezpieczny start”. Dbając o klimat przyjazny każdemu uczniowi i systematycznie dążąc do ukształtowania jego poczucia bezpieczeństwa, chcemy tworzyć warunki nie tylko do efektywnego oceniania, ale przede wszystkim do świadomego, aktywnego uczenia się.

Pamiętać należy, iż ocena szkolna powinna spełniać następujące funkcje:

- **informacyjną** – dawać rzetelne i wyczerpujące informacje na temat poziomu wiedzy, stanu wiadomości i umiejętności;
- **kontrolną** – sprawdzać postępy ucznia, jego możliwości i kierunek rozwoju; ułatwia nauczycielowi określenie drogi doskonalenia i rozwoju ucznia;
- **motywacyjną** – dopingować ucznia do pogłębiania wiedzy, realizowania programu i poszerzania własnych zainteresowań.⁵

Ocenianie powinno służyć zarówno dziecku, jak i nauczycielowi, aby mogli właściwie korygować swoje dotychczasowe działania. Dzięki ocenie uczeń powinien poznać własne możliwości oraz zakres swojej wiedzy. Ocena może wpływać na określenie siebie w stosunku do osób w tej samej grupie. Jest też bardzo ważnym czynnikiem motywującym ucznia do nauki. Często zachęca go do większego wysiłku i rozbudza zainteresowania w danym kierunku, bywa też czynnikiem hamującym, jeśli jest niesprawiedliwa.

Ocenianie ma charakter ciągły, dotyczy całego procesu uczenia się oraz efektów działalności uczniów, ma wspierać szkolną karierę ucznia i motywować go do dalszej pracy.

Zgodnie z Rozporządzeniem M.E.N.⁶, śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych są ocenami opisowymi.

⁴P. Dix, *Jak oceniać postępy uczniów*, PWN, Warszawa 2014, s. 2.

⁵E. Kosińska, *Ocenianie w szkole*, Rubikon, Kraków 2000, s.15.

⁶Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. z późn. zm. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, (Dz. U. nr 83, poz. 562).

Ocena śródroczna:

- redagowana jest pisemnie na koniec półrocza (styczeń/luty);
- informuje o osiągnięciach ucznia, ale równocześnie zawiera wskazania, nad czym uczeń powinien intensywniej popracować w następnym półroczu, by nie dopuścić do rażących braków edukacyjnych.

Ocena roczna:

- „uwzględnia poziom opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla I etapu edukacyjnego;
- wskazuje potrzeby rozwojowe i edukacyjne ucznia związane z przewyżnianiem trudności w nauce lub rozwijaniem uzdolnień”.⁷

Aby nauczyciel mógł prawidłowo sformułować ocenę opisową, powinien zgromadzić jak najwięcej informacji o uczniu. Szczególnie ważne jest, aby dotyczyły one wszystkich obszarów aktywności dziecka: emocjonalnej, estetycznej, społecznej, poznawczej, artystycznej, fizycznej.

Należy pamiętać, że dla prawidłowego, indywidualnego rozwoju dziecka każdy z wymienionych obszarów jest jednakowo ważny.

Gromadzenie informacji z powyższych obszarów umożliwi stosowanie różnorodnych technik, jak np.: obserwacja, testy sprawdzające, zadania praktyczne, rozmowy, wywiady, ankiety, analiza wytworów, karty szkolnych osiągnięć ucznia.

Zbierane w teczce ucznia informacje dają obraz postępów w rozwoju dziecka. Należy gromadzić wszystkie znaczące prace dziecka odnoszące się zarówno do jego mocnych, jak i słabych stron funkcjonowania w szkole. Do wyboru materiałów tworzących taki zbiór warto włączyć ucznia, który wspólnie z nauczycielem dokonuje ewaluacji własnej działalności edukacyjnej. Taki rodzaj doświadczeń ułatwia rozumienie znaczenia efektów własnych działań. Od nauczyciela zależy, jaki wybierze sposób gromadzenia informacji o dziecku i w jaki sposób sformułuje ocenę. Pamiętać jednak należy, by nie było to sprzeczne z wewnątrzszkolnym systemem oceniania ustalonym indywidualnie przez każdą szkołę.

Obszary aktywności podlegające ocenianiu w klasach I-III obejmują:

- umiejętności polonistyczne,
- umiejętności matematyczne,
- umiejętności przyrodniczo-społeczne,
- umiejętności artystyczne,
- sprawność fizyczną,
- umiejętności związane z poczuciem bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego.

⁷Ibidem

Sposoby monitorowania i oceniania osiągnięć uczniów podczas realizacji programu „Bezpieczny start”:

1. Wstępna diagnoza

Punktem wyjścia do oceny wszelkich efektów działalności dziecka jest diagnoza wstępna. We wrześniu na początku klasy I należy dokonać oceny rozwoju i możliwości psychofizycznych dziecka wstępującego do szkoły. Wskazane jest, aby ją kontynuować przez wszystkie lata edukacji wczesnoszkolnej. Diagnoza daje możliwość wypracowania przez nauczyciela systemu działań, który zapewni każdemu dziecku maksymalny rozwój.

Podstawą diagnozowania jest: obserwowanie zachowań dzieci w różnych sytuacjach zadaniowych i społecznych, rozmowa z uczniem, wywiad z rodzicami, analiza wszelkich wytworów ucznia.

2. Ocena bieżąca

Odbywa się codziennie w trakcie zajęć szkolnych. Polega na ciągłym informowaniu ucznia o jego postępach w nauce i zachowaniu. Ocena bieżąca motywuje do aktywności i wysiłku, wyraźnie wskazuje osiągnięcia i to, co należy jeszcze wykonać i usprawnić. Rozwija, kształtuje i stymuluje rozwój dziecka oraz przede wszystkim, na co zwracamy uwagę w tym programie, uwzględnia indywidualne możliwości i zainteresowania dziecka. Ocena może mieć formę: mimiczną, werbalną (ustne wyrażenie uznania, akceptacji), ikonyczną (znaczkę, symbole, cyfry). Ocenianie bieżące, rejestrowane w dzienniku lekcyjnym, powinno być zgodne z zapisami w statucie danej szkoły oraz ustalonymi kryteriami oceniania.

3. Arkusze obserwacji

Do wiarygodnej formy kontroli i oceny uczniów należy zaliczyć obserwację ucznia przy pomocy standardowego arkusza obserwacyjnego (zał. nr 4). Obejmuje on nie tylko dające się zmierzyć wyniki w nauce, ale i ogólny rozwój fizyczny, społeczny, emocjonalny i estetyczny dziecka. Wypełniając taki arkusz, nauczyciel systematycznie zapisuje uwagi na temat różnych jego osiągnięć i braków, a dzięki temu kształtuje swój pogląd o kierunkach dalszej pracy z danym uczniem. Pozwala to określić całościowy obraz osobowości ucznia i wskazać sposób pracy z danym dzieckiem, jego mobilizowanie do pracy, zaspokajanie potrzeby akceptacji i spełnianie zasady sprawiedliwości. Jest to doskonały sposób na indywidualne podejście do dziecka. Nauczyciel ma możliwość podążać za swoim uczniem, obserwuje jego sukcesy i porażki. Akceptuje ucznia takim, jakim jest. Zawsze jest obok i służy pomocą, kiedy dziecko tego oczekuje. Przykładowe arkusze badania poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego i zewnętrznego zostały opracowane na potrzeby sprawdzenia stopnia przyswojenia wiedzy i umiejętności. (zał. nr 5, 6)

4. Ocenianie kształtujące

Punktem wyjścia do oceniania kształtującego są jasne kryteria oceniania wyrażone w języku ucznia. Podstawą oceny kształtującej jest zwrotna informacja uwzględniająca to, **co uczeń wykonał prawidłowo**. Zawiera również wskazówki, **w jaki sposób ma poprawić pracę** i w którym kierunku powinien rozwijać swoje zdolności i umiejętności. Ocenianie kształtujące powinno być stosowane systematycznie, poprzez osobiste, wielokrotne przekazywanie przez nauczyciela informacji uczniowi.

Wskazówki powinny odnosić się do kolejnych etapów nauki ucznia i określać mu dalszą drogę uczenia się.

Informacja zwrotna to szczególny rodzaj kontaktu nauczyciela z uczniem, mający pomóc dziecku w efektywnym uczeniu się. Najczęściej przyjmuje on formę komentarza pisemnego lub ustnego do pracy ucznia. Nie jest korzystne łączenie informacji zwrotnej ze stopniami. Uczniowie bowiem nie zwracają uwagi na komentarz nauczyciela pod pracą, jeśli praca jest oceniona również stopniem.

Prawidłowa informacja zwrotna powinna zawierać następujące elementy:

- wyszczególnienie i docenienie prawidłowych elementów pracy ucznia,
- odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,
- wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę,
- zalecenia, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

Ocena koleżeńska i samoocena jako element oceny kształtującej

Poprzez ocenę koleżeńską i samoocenę możemy zachęcić uczniów do wzięcia odpowiedzialności za swoją naukę. W ten sposób kształtują oni wiedzę autokreacyjną. Poznają siebie, swoje możliwości, zainteresowania, upodobania. Proponujemy wykonanie takiej oceny raz w semestrze wg arkusza stanowiącego zał. nr 3.

Samoocena

Jeśli uczeń potrafi ocenić, ile się nauczył i ile jeszcze musi się nauczyć, aby osiągnąć wyznaczony cel, wówczas pomoże mu to w całym procesie uczenia się i uczyni z niego aktywnego uczestnika tego procesu. Samoocena prowadzi ucznia do samorozwoju, wiary we własne możliwości, rodzi odpowiedzialność, otwartość, aktywność i kreatywność. Po każdej lekcji należy sprawdzić, czy osiągnięty został założony cel.

Propozycje dokończenia zadań przez uczniów na zakończenie zajęć:

- Dziś dowiedziałem się...
- Zrozumiałem, że...
- Przypomniałem sobie, że...
- Zaskoczyło mnie, że...
- Najbardziej podobało mi się...

Zamiana ról

W ocenie koleżeńskiej ważne jest to, że:

- uczniowie bardzo dobrze rozumieją kolegę, którego pracę sprawdzają, ponieważ przed chwilą wykonywali to samo zadanie, uczą się też od swego kolegi innego podejścia do zagadnienia,
- łatwiej jest im przyjąć informację zwrotną od rówieśnika, ponieważ wyrażona jest językiem, którym uczniowie porozumiewają się na co dzień,
- ocena koleżeńska zmniejsza rywalizację uczniów, co dobrze wpływa na proces uczenia się,
- uczniowie widzą, że ocena koleżeńska i samoocena służą poprawie ich pracy,
- jest oceną kształtującą, a nie sumującą i nie jest wykorzystywana do porównywania wyników,
- uczniowie w roli „nauczyciela” stają się bardziej odpowiedzialni, zależy im na napisaniu jak najlepszego komentarza, wtedy sami się również uczą.⁸

Ocena kształtująca wymaga **współpracy z rodzicami** i to właśnie od nich powinniśmy zacząć edukację. Aby włączyć rodziców do współpracy, należy przede wszystkim zapoznać ich z celami i założeniami nowego oceniania. Ważne jest, aby uświadomili sobie, że nowy sposób oceniania proponowany przez nauczyciela ma pomóc ich dzieciom. **Rodzice powinni zrozumieć, że nie oceny są najistotniejsze, ale wiedza ich dzieci i przygotowanie do samokształcenia.** Włączanie rodziców do współpracy jest niezwykle istotne zarówno dla nauczyciela, jak i uczniów.

Samoocena jest nierozzerwalnie związana z ideą oceniania kształtującego. Właściwie poprzez samoocenę możemy zachęcić uczniów do wzięcia odpowiedzialności za swoją naukę. Jest wiele korzyści, jakie przynosi samoocena.

Oto niektóre z nich:

- uczniowie stają się bardziej samodzielni, odpowiedzialni za swoją naukę oraz zaangażowani w proces uczenia się,
- rozumieją, czego się uczą i po co,
- wzrasta u uczniów poczucie własnej wartości, pewność siebie i motywacji do nauki,
- wiedzą, czego jeszcze nie opanowali i czego muszą się nauczyć,
- łatwiej przyznają się, że czegoś nie rozumieją i chętniej zadają pytania,
- lekcje stają się ciekawsze dla uczniów i dla nauczycieli,
- nauczyciel ma stałą informację o postępach indywidualnych uczniów,
- nauczyciel może wspólnie z uczniami planować osiągnięcie założonych celów.

⁸Barbara Kołcz: *Ocenianie kształtujące - ocenianie, które pomaga uczyć*,
<http://biblioteka.bialystok.edu.pl/cms/serwis/files/Ocenianie%20kształtuj%C4%85ce%20w%20praktyce%20szkolnej.pdf>,
12.08.2014

5. „Sprawności”

Zdobywanie ich jest podobne do zdobywania sprawności dawnych „zuchów”. Ich zadanie to mobilizowanie dzieci do jak największego, zgodnego z możliwościami opanowania sprawności w danej dziedzinie. Uczeń może zdobywać sprawności indywidualnie lub zespołowo. Aby zdobyć daną sprawność, musi wykonać szereg prób praktycznych i zadań (określonych w regulaminie zał. nr 7), w czasie zgodnym z własnym tempem pracy. W nagrodę dziecko otrzymuje symbol danej sprawności, który zostaje wklejony do dzienniczka. Zdobyte przez uczniów sprawności pomagają zorientować się nauczycielowi w uzdolnieniach i zamiłowaniach dziecka oraz trafniej określić sposoby pokierowania jego dalszym kształceniem. Sprawności najczęściej uczniowie zdobywają na przestrzeni 3 lat. Jednak ta sama sprawność może być zdobywana co roku, z modyfikacją regulaminu. Dostosowujemy go przede wszystkim do możliwości percepcyjnych uczniów w danej klasie.

Zamieszczamy przykładowe sprawności z bezpieczeństwa: „Dobry Kolega”, „Wzorowy Pieszy”, „Mistrz Przepisów Drogowych”, „Wielbiciel Zdrowego Jedzenia”, „Mały Ratownik”, „Wzorowy Dyżurny” (zał. nr 8). Każdy nauczyciel może sam wybrać, jakie sprawności w danym roku będą zdobywać jego uczniowie. Uzyskiwanie sprawności daje wiele satysfakcji zarówno dzieciom, jak i rodzicom oraz nauczycielowi. Pomaga również odszukać swoją mocną stronę - sprawność, dzięki której uczeń ma możliwość samorealizacji. Każde dziecko, jeżeli tylko zechce i otrzyma zachętę z naszej strony, będzie mogło znaleźć coś dla siebie. Musimy pamiętać, aby również słaby uczeń miał możliwość zdobycia sprawności. Nie znaczy to jednak, że każdy musi uzyskać wszystkie. Aby wyrównać szanse uczniów o różnych możliwościach intelektualnych, można chociażby przygotować zróżnicowane testy. Należy także uwzględnić postępy indywidualne każdego ucznia. Motywowanie dziecka uzyskaniem sprawności pomaga mu przezwyciężyć trudności.

Podstawę rzetelnej oceny stanowią dobrze skonstruowane narzędzia usprawniające pracę nauczyciela, bowiem najważniejsze w ocenianiu są:

- sposób przekazywania informacji o osiągnięciach skierowany do uczniów i rodziców,
- motywowanie do działania,
- obiektywizm,
- systematyczność,
- udzielenie wskazówek dotyczących dalszej efektywnej pracy.

Wszystkie strategie oceniania są ze sobą powiązane, wzajemnie się uzupełniają i stanowią bardzo dobre drogowskazy do skutecznego nauczania i uczenia się.

VI Lista proponowanych lektur

Lista proponowanych lektur w ramach realizacji programu „Bezpieczny start”. Od decyzji nauczyciela zależy, w której klasie omawia wybraną lekturę lub jej fragment.

1. H. Ch. Andresen - *Baśnie /do wyboru/*
2. W. Bełza - *„Kto ty jesteś? Polak mały”*
3. J. Brzechwa - *„Brzechwa Dzieciom”*
4. Encyklopedie dla dzieci
5. W. J. Grimm - *„Czerwony kapturek”*
6. Cz. Janczarski - *„Jak Wojtek został strażakiem”*
7. G. Kasdepke - *„Bon czy ton. Savoir-vivre dla dzieci”*
8. G. Kasdepke - *„Ostrożnie! Wszystko, co powinno wiedzieć dziecko żeby mogło bezpiecznie bawić się w domu”*
9. M. Kamiński - *„Marek - chłopiec, który miał marzenia”*
10. A. Lindgren – *„Dzieci z Bullerbyn”*
11. K. Makuszyński, M. Walentynowicz - *„120 przygód Koziołka Matołka”*
12. A. A. Milne – *„Kubuś Puchatek”*
13. R. Pisarski – *„O psie, który jeździł koleją”*
14. J. Tuwim – *„Wiersze dla dzieci”*
15. M. Strzałkowska – *„Rady nie od parady”*
16. M. Strzałkowska – *„Miłość, radość, smutek, lęk”*
17. M. Strzałkowska – *„Raj na ziemi”*

VII Przykłady ankiet do ewaluacji programu

Od 1 września 2014 r. program „Bezpieczny start” będzie wdrażany przez trzy nauczycielki, w trzech szkołach podstawowych z terenów wiejskich województwa lubelskiego.

Nauczycielki wdrażające program będą sporządzały raporty miesięczne, w których wskażą rodzaje podjętych działań na potrzeby realizowanego programu oraz ich efekty. Prowadzona analiza będzie podstawą do wysunięcia wniosków na dalszy okres realizacji programu.

Oprócz sprawozdawczości wymaganej w projekcie „Akademia Bezpiecznego Dzieciństwa”, nauczycielki dokonają po każdym roku realizacji programu ewaluacji poprzez ankiety skierowane do rodziców oraz dzieci. Uzyskane wyniki badań posłużą do określenia skuteczności podejmowanych działań oraz ich ewentualnej modyfikacji.

**Ankieta ewaluacyjna programu „Bezpieczny start” -
skierowana do rodziców/opiekunów**

Drodzy Rodzice/Opiekunowie!

Chciałbym/chciałabym poznać Państwa opinię na temat wdrożonego programu „Bezpieczny start”. Informacje uzyskane od Państwa będą stanowić podstawę do dalszego planowania pracy oraz poprawy jakości i efektywności moich działań.

Ankieta jest anonimowa. Proszę o jej wypełnienie zgodnie z Państwa odczuciami. Wybraną odpowiedź proszę podkreślić.

1. Czy podobały się Państwu zagadnienia zawarte w programie „Bezpieczny start”?

a) tak

- na pochwałę zasługuje
- zmienilibyśmy
- inne

b) nie podobały nam się

Jeżeli *nie* to proszę napisać dlaczego?

.....

2. Czy angażowaliście się Państwo we współpracę w realizacji programu?

a) tak

- od razu spodobał się nam pomysł
- zaangażowaliśmy się po pewnym czasie
- inne

b) nie

- nie mieliśmy czasu
- nie byliśmy zainteresowani
- nie rozumieliśmy czego od nas się oczekuje
- inne

3. Czy Państwa dziecko wykazywało zainteresowanie zajęciami prowadzonymi w ramach programu?

a) tak

- od początku do końca zainteresowanie było duże
- zainteresowanie narastało stopniowo
- inne

b) nie

- od początku nie podobał się nam pomysł
- zainteresowanie malało stopniowo
- inne

4. Czy Wasze dziecko czuło strach, lęk przed rozpoczęciem nauki w szkole?

a) nie

- z niecierpliwością i radością mówiło o pójściu do szkoły
- miało obawy, ale krótko to trwało
- inne

b) tak

- bało się i nie chciało iść do szkoły
- w dalszym ciągu chodzi niechętnie
- chce chodzić do szkoły, ale dalej przełamuje swój strach
- inne

5. Czy Wasze dziecko chętnie opowiadało w domu o szkole?

a) tak

- z własnej inicjatywy
- gdy było zachęcane
- inne

b) nie

- nigdy
- rzadko
- tylko wtedy, gdy zadawaliśmy pytania, ale też odpowiadało niechętnie
- inne

6. Czy Państwa zdaniem Wasze dziecko jest przygotowane do podjęcia dalszej nauki?

a) tak

- posiada wystarczający zasób wiadomości i umiejętności
- zauważalne są postępy w zdobywaniu nowych wiadomości i umiejętności
- inne

b) nie

- nie posiada wystarczającego zasobu wiadomości i umiejętności
- słabo zauważalne są postępy w zdobywaniu nowych wiadomości i umiejętności
- posiada wiadomości, ale nie potrafi ich zastosować w praktyce
- inne

7. Czy dziecko w czasie zajęć rozwijało swoje zainteresowania?

a) tak

- z radością opowiadało w domu o swoich sukcesach
- polubiło autoprezentację
- zaczęło dostrzegać u siebie zalety i mocne strony
- odczuwa satysfakcję w prezentowaniu własnych zdolności

b) nie

- nie miało okazji
- nie potrafiło pokonać swojej tremy
- tylko czasami czuło się doceniane
- próbuje pokonać swoje obawy przed autoprezentacją
- inne
-

8. Jakie są propozycje Państwa w odniesieniu do kontynuacji programu, co należałoby ewentualnie zmienić?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Dziękuję !

Ankieta ewaluacyjna skierowana do uczniów/uczennic

Drogi Uczniu/Uczennico!

Oceń zajęcia, w których brałeś/brataś udział w ramach programu „Bezpieczny start”. Otocz pętlą buzię, która wyraża Twoje odczucia. Ankieta jest anonimowa, więc nie musisz się podpisywać.

1. Czy chętnie chodzisz do szkoły?

2. Moja szkoła jest:

3. Moja Pani/mój Pan jest:

4. Moi koledzy/koleżanki są:

5. Które przykłady działań realizowanych w trakcie roku szkolnego podobały Ci się najbardziej? Możesz podkreślić więcej niż jedno.

- *Wspólne zabawy z kolegami i koleżankami.*
- *Spotkania z ciekawymi ludźmi.*
- *Wycieczki po najbliższej okolicy.*
- *Udział w różnych akcjach na rzecz pomocy innym.*
- *Uroczystości i spotkania z udziałem rodziców, opiekunów, dziadków i babć.*
- *Udział w konkursach, zawodach.*
- *Przebywanie z Panią/Panem.*
- *Inne, napisz sam/sama*

.....
.....

6. Jakie zajęcia lubisz najbardziej?

- czytanie
- pisanie
- opowiadanie
- zabawę w teatr
- liczenie
- rysowanie figur geometrycznych
- poznawanie roślin i zwierząt
- malowanie
- śpiewanie
- majsterkowanie
- taniec
- gry i zabawy sportowe

Dziękuję

Załączniki

Zał. nr 1

Wybrane metody i techniki integracyjne kształtujące poczucie bezpieczeństwa oraz przyjazny klimat w klasie

1. „Krasnoludek” – zabawa integrująca klasę.

Przebieg:

- Dzieci siedzą w kręgu. Nauczyciel trzyma w ręku „krasnoludka” i proponuje dzieciom zabawę w kończenie zdań, np. „*Krasnoludek jest ... mały*”.
- Następnie podaje „krasnoludka” dziecku siedzącemu obok, którego zadaniem jest dokończenia zdania wg własnego pomysłu np. „*Krasnoludek jest ... miękki*”.
- Wybrane przez nauczyciela dziecko podaje „krasnoludka” swojemu sąsiadowi, który wymyśla nowe dokończenie.
- Dzieci podają „krasnoludka” kolejno następnym osobom.

2. „Wrzuć strach do kapelusza” - zabawa kształtująca poczucie bezpieczeństwa, wzajemne zaufanie, akceptację i prawidłową komunikację.

Przebieg:

- Zabawa toczy się w kręgu. Każdy z uczestników (prowadzący też) pisze zdanie (*małe dzieci mogą narysować*): „*W tej klasie (grupie) boję się, że...*”
- Karteczki wkładamy do kapelusza (kładziemy na stole), mieszamy je.
- Teraz losowo każdy z uczestników wyciąga karteczkę i odczytuje jej treść na głos (lub omawia rysunek), starając się przekazać, co ta osoba czuła pisząc (rysując).
- W czasie wypowiedzi, innym nie wolno komentować, ani zadawać pytań.
- Odpowiedzi mogą dotyczyć np.: „*boję się, że będę wyśmiany*”, „*boję się, że nie znajdę koleżanki*”, „*boję się pani, innych nauczycieli...*”

3. „Wyspa” - metoda doskonaląca kontakty interpersonalne i pobudzająca aktywność twórczą. *Na wstępie należy przybliżyć uczniom pojęcie „wyspy”.*

Przebieg:

- Nauczyciel rozdaje małe, kolorowe kartony, na których, zadaniem uczniów, jest narysowanie swojej wyspy i nadanie jej nazwy.
- Kolejnym zadaniem będzie narysowanie atrakcji znajdujących się na wyspach zgodnie z nadanymi nazwami.
- Następnie każdy uczestnik opowiada o niezwykłościach znajdujących się na jego wyspie, w taki sposób, żeby zainteresować nią swoich kolegów.
- Na zakończenie uczniowie mogą łączyć je w archipelagi ze względu na nazwy, atrakcje, itp.

4. „Kwiat mojej grupy” - metoda stwarzająca okazję do wzajemnego poznania się. Ułatwia wzajemną komunikację w grupie i tworzy sympatyczny klimat.

Przebieg:

- Klasę dzielimy na grupy.
- Każda grupa otrzymuje kartkę z narysowanym środkiem kwiatu.
- Każdy uczeń dorysowuje jeden płatek i wpisuje w nim swoje inicjały.
- Następnie uczniowie wymieniają informacje o sobie, a w środku wpisują/rysują podobieństwa między sobą lub „co ich łączy”.
- Potem wyszukują, czym różnią się od pozostałych członków grupy i zapisują te informacje na swoich płatkach. Na koniec każda grupa prezentuje swoje wyniki pracy.

5. **„Lustreczko, tylko ja!”** – zabawa pozwalająca na przezwyciężanie tremy, nieśmiałości, nabywanie umiejętności autoprezentacji.

Przebieg:

- Dzieci oglądają się w lusterku i starają się odnaleźć u siebie cechę wyglądu odróżniającą od pozostałych członków grupy. Prowadzący rozpoczyna zabawę słowami: *„Lustreczko mówi nam...”*
- Następnie zgłaszają się do odpowiedzi i kończą odpowiedź: *„...że tylko ja w grupie mam różowe frotki.”*
- Nauczyciel prowadzi zabawę do czasu, gdy wszystkie dzieci powiedzą coś o sobie.

6. **„Zaczarowany ołówek”** - zabawa sprzyjająca poszukiwaniu i analizie celów grupowych, budowaniu poczucia wspólnoty grupowej.

Przebieg

- Uczniowie dzielą się na kilkusobowe zespoły i na arkuszach rysują, co dobrego chcieliby wyczarować dla swojej klasy.
- Prezentują swoje pomysły na forum klasy i wspólnie zastanawiają się, które pomysły i w jaki sposób mogliby zrealizować.

Materiał opracowany w oparciu o:

- J. Krzyżewska, *Aktywizujące metody i techniki integracyjne w edukacji wczesnoszkolnej*, Cz. I, II. AU OMEGA, Suwałki 1998
- M. Chomczyńska - Miliszkiewicz, D. Pankowska, *Polubić szkołę*, WSiP, Warszawa 1998
- J. Griesbeck, *Zabawy dla grup*, Jedność, Kielce 1999

Zał. nr 2

Przykładowe techniki motywacyjne

Runda bez przymusu

Opis: Zwrócenie się do każdego ucznia po kolei z prośbą o zabranie głosu lub powiedzenie „Pas”.

Cel: Umożliwienie każdemu uczniowi wypowiedzenia się oraz stworzenia sytuacji, w której uczeń odpowiedzialnie decyduje o sobie.

Wymiana w parach

Opis: Uczniowie dobierają się w pary i w nich dzielą się swoimi poglądami.

Cel: Ćwiczenie wyrażania swoich poglądów i słuchania innej osoby.

Metodę tę można stosować w najróżniejszych celach i sytuacjach:

- aby wymienić opinie;
- aby podzielić się tym, co zrozumieli;
- podczas wykładu;
- po postawieniu pytania, na które można udzielić wielu różnych odpowiedzi;
- aby zmobilizować uczniów do większej aktywności.

Test – powtórka

Opis: Nauczyciel zadaje wiele pytań, odnoszących się do omawianego wcześniej materiału, a uczniowie udzielają na nie pisemnych odpowiedzi. Po każdym pytaniu nauczyciel podaje prawidłową odpowiedź.

Cel: Zaangażowanie wszystkich uczniów w powtórkę materiału i korygowanie błędów oraz danie uczniom okazji do odczucia satysfakcji z pracy w szkole.

Głosowanie

Opis: Zadawanie pytań, na które uczniowie mogą odpowiedzieć niewerbalnie np. „ile osób...?”

Cel: Sprawdzenie toku myślenia uczniów bez zwalniania tempa lekcji.

Pytania do głosowania

1. „Ile osób ma jeszcze pytania?”
 2. „Ile osób gotowych jest przejść do nowego tematu?”
 3. „Ile osób zgadza się z Kasią? Ile osób się nie zgadza?”
- **Stopnie wyrażania zgody:**

Kto się zgadza, podnosi całą rękę wysoko. Kto się zgadza częściowo, podnosi rękę do połowy. Kto się nie zgadza podnosi kciuk do połowy.

- **Gotowość do odpowiedzi:**

Kto ma jakiś pomysł, ale nie chce odpowiadać, podnosi jeden palec. Kto jest gotowy wypowiedzieć się przed całą klasą, ale nie jest pewien podnosi dwa palce. Kto jest dość pewny i chce odpowiadać, podnosi trzy palce. Osoby, które nic nie rozumieją, podnoszą pięść. Nauczyciel pyta tylko tych uczniów, którzy podnieśli dwa lub trzy palce.

Zdania podsumowujące

Opis: Użycie zdań zaczynających się od zwrotów, takich jak: „Dowiedziałem się, że...”, „Zaczynam się zastanawiać...”, „Zaskoczyło mnie...”, które pomagają uczniom wyciągnąć najważniejsze wnioski z lekcji lub zdobyć nowe doświadczenia. W klasie możemy na stałe powiesić plansze z wypisanymi zwrotami, z czasem dopisując nowe.

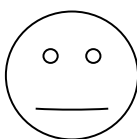
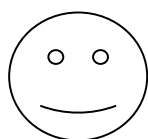
Cel: Nauczenie uczniów formułowania wniosków oraz wyrobienie nawyku uczenia się na podstawie zdobytego doświadczenia.

Materiał opracowano w oparciu o: M. Harmin. „Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki?”, CEO, Warszawa 2004

Zał. nr 3 Przykładowa karta samooceny semestralnej

Imię i nazwisko ucznia/uczennicy					
Samoocena		zawsze	najczęściej	czasami	rzadko
Zachowanie					
1. Czy jestem przygotowana/przygotowany do zajęć?					
Odrabiam zadania domowe.					
Przygotowuję potrzebne materiały i przybory szkolne.					
2. Jakim/jaką jestem kolegą/koleżanką?					
Pomagam innym dzieciom.					
Wiem do kogo zgłosić się o pomoc, jeśli ktoś z klasy jej potrzebuje.					
Zgodnie uczestniczę we wspólnej zabawie					
Przestrzegam ustalonych zasad					
Odnoszę się grzecznie do kolegów i koleżanek.					
Nie obrażam się i nie dąsam na innych.					
Potrafię zaproponować zabawę i wybrać do niej bezpieczne miejsce.					
3. Jak zachowuję się w czasie zajęć?					
Słucham z uwagą, o czym mówią inni.					
Uważam i wiem, co robimy na zajęciach.					
Czekam na swoją kolej.					
Zgłaszam się do odpowiedzi.					
Wykonuję wskazane zadania zgodnie z poleceniem.					
Potrafię poprosić o pomoc, jeśli jej potrzebuję.					
4. Czy jestem dbała/dbały i obowiązkowa/obowiązkowy?					
Porządkuję materiały na ławce i obok niej.					
Swoje prace doprowadzam do końca.					
Chętnie podejmuję dodatkowe zadania.					

Moje ogólne samopoczucie w klasie/zamaluj właściwą buźkę.

Załącznik nr 4 Przykładowy arkusz obserwacji

Semestr I

Wiedza i umiejętności	wrzesień			październik			listopad			grudzień			styczeń		
	Z	D	WP	Z	D	WP	Z	D	WP	Z	D	WP	Z	D	WP
czytanie															
pisanie															
słuchanie i wypowiedzianie się															
liczenie															
rozwiązywanie zadań tekstowych															
obserwacje przyrodnicze															
wiedza o świecie przyrody															
e. muzyczna															
e. plastyczna															
z. techniczne															
wych. fizyczne															
z. komputerowe															
przygotowanie do lekcji															
praca dyżurnego															
Spostrzeżenia nauczyciela/nauczycielki w związku z pracą															
Wskazówki do dalszej pracy															
Podpis nauczyciela/nauczycielki															

Skala:

Z – znakomicie,

D – dobrze,

WP – wymaga poprawy

Zał. nr 5 Arkusz poczucia bezpieczeństwa zewnętrznego

.....

.....

.....

(imię i nazwisko ucznia/uczennicy, klasa)

Zakres osiągnięć	Poziom osiągnięć			Uwagi
	pełny	częściowy	minimalny	
1. Przestrzega zasad bezpiecznego zachowania w szkole				
2. Przestrzega zasad bezpiecznego zachowania w czasie wycieczek i wyjść poza szkolnych				
3. Umie zachować się bezpiecznie poruszając się po drodze.				
4. Zachowuje bezpieczeństwo podczas zabaw.				
5. Respektuje uwagi nauczyciela dotyczące sposobu zachowania się w określonej sytuacji.				
6. Zna i stosuje zasady zdrowego odżywiania				
7. Potrafi w sposób odpowiedzialny korzystać z zasobów Internetu				
8. Wie kogo powiadomić w razie niebezpieczeństwa.				
9. Zna telefony alarmowe.				

Załącznik nr 6 Arkusz poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego

.....

(imię i nazwisko ucznia/uczennicy, klasa)

Zakres osiągnięć	Poziom osiągnięć			Uwagi
	pełny	częściowy	minimalny	
1. Opowiada o swoich sukcesach i niepowodzeniach.				
2. Kontroluje swoje zachowania				
3. Postępuje zgodnie z poznаныmi normami w sytuacjach nowych i wymagających zachowania szczególnej ostrożności.				
4. W sposób akceptowany wyraża swoje emocje w kontaktach z innymi dziećmi.				
5. Radzi sobie w trudnych sytuacjach.				
6. Dokonuje samooceny.				
7. Rozwiązuje problemy w sytuacjach trudnych.				
8. Posiada umiejętność pracy w zespole.				
9. Łatwo komunikuje się z rówieśnikami.				

Załącznik nr 7 Proponowany regulamin zdobywania sprawności

1. Mam prawo zdobywania każdej sprawności.
2. Nauczyciel/nauczycielka na początku roku szkolnego poinformuje moich rodziców/opiekunów o możliwości zdobywania przeze mnie różnych sprawności.
3. Zapoznam się dokładnie z zadaniami umożliwiającymi zdobycie mi sprawności.
4. Przygotuję się dokładnie do każdego zadania.
5. Zgłoszę swoje przygotowanie i poczekam na możliwość prezentacji, jeśli jest to w regulaminie sprawności.
6. Za dobrze wykonane zadanie otrzymam znaczek, który wkleję do dzienniczka.
7. Gdy zaliczę wszystkie zadania, otrzymam sprawność, którą przypnę na tablicy klasowej .
8. Na koniec roku szkolnego otrzymam dyplom, który będzie podsumowaniem mojej pracy .

Zał. nr 8 Przykładowe zadania do zdobycia sprawności:

Dobry Kolega

1. Umie współpracować w zespole.
2. Pomaga kolegom/koleżankom.
3. Używa form grzecznościowych
4. Bawi się bezpiecznie.

Wzorowy Pieszy:

1. Potrafi nazwać i wyjaśnić znaki drogowe dotyczące pieszych.
2. Zna 5 zasad przechodzenia przez jezdnię.
3. Wie, jak poruszać się po chodniku oraz drodze bez chodnika.

Mistrz Przepisów Drogowych:

1. Zna przepisy drogowe dotyczące pieszych i rowerzystów.
2. Zna pięć zasad przechodzenia przez jezdnię.
3. Wykona makietę ruchu drogowego.
4. Ułoży krzyżówkę o ruchu drogowym.

Wielbiciel Zdrowego Żywienia:

1. Przygotowuje smaczną, zdrową potrawę i estetycznie ją przystraja.
2. Zna wartości odżywcze potraw mlecznych oraz warzyw i owoców.
3. Dbą o czystość w miejscu pracy. Przestrzega higieny podczas spożywania posiłków.
4. Zna zasady właściwego i bezpiecznego zachowania się przy stole.

Wzorowy Dyżurny:

1. Utrzymuje w czystości tablicę.
2. Dbą o porządek w klasie.
3. Podlewa kwiaty.
4. Przygotowuje przybory do zajęć i sprząta je.
5. Dbą o środki czystości (ręczniki , mydło).
6. Wietrzy klasę.

Zał. nr 9 Przykładowy projekt edukacyjny:

Temat projektu: **Zdobywamy odznakę „Wielbiciela zdrowego żywienia”**

Realizacja projektu stwarza okazję do poznania zasad zdrowego stylu żywienia i ich propagowania. Zadania wykonywane zespołowo pozwolą na kształtowanie postawy odpowiedzialności, jak również zachęcą do podejmowania nowych inicjatyw, wywołą przedsiębiorczość uczniów, a przez to pozwolą na usprawnienie komunikacji między uczniami, grupowe podejmowanie decyzji oraz wdrożą do samooceny pracy grupy.

1. Cel główny

Kształtowanie nawyków zdrowego odżywiania

2. Cele szczegółowe:

- Poznanie zasad zdrowego odżywiania.
- Poznanie wartości odżywczych produktów ważnych w diecie dziecka.
- Popularyzacja zwyczaju „zdrowego” jedzenia w środowisku szkolnym.
- Nabycie umiejętności przygotowania zdrowych i smacznych przekąsek.
- Rozwijanie umiejętności współpracy w grupie, selekcjonowania informacji, komunikowania swojego zdania i uzasadniania go, kreatywnego i twórczego rozwiązywania problemów.

3. Metody i formy pracy:

- Praca indywidualna i grupowa.
- Wykorzystanie metod aktywizujących „burza mózgów”, „gwiazda pytań”, drama, działalność praktyczna.

4. Zadania projektu:

- a. Zdobycie wiedzy na temat zdrowego odżywiania w oparciu o spotkanie z pielęgniarką, kucharką szkolną, informacje zdobyte z Internetu, czasopism, materiałów przygotowanych przez nauczyciela.
- b. Przygotowanie plakatów reklamujących zdrowe produkty w diecie dzieci.
- c. Przygotowanie mini –książki kucharskiej zawierającej przepisy na zdrowe przekąski.
- d. Przygotowanie krótkiej scenki dramowej o zdrowym żywieniu.
- e. Wykonanie zdrowych przekąsek i ich degustacja.
- f. Podsumowanie realizacji zadań i ocena ich realizacji.

5. Czas realizacji projektu: marzec –kwiecień (klasa II, III)

		kształt, barwa, faktura			
3.	Przygotowanie mini –książki kucharskiej zawierającej przepisy na zdrowe przekąski	<ul style="list-style-type: none"> • grupowe dyskutowanie i podejmowanie decyzji • zebranie i selekcja pomysłów i materiałów • wykonanie zadań zgodnie z przydzielonymi rolami 	<p>a. Mini-książka kucharska zawierająca 5 przepisów na zdrowe przekąski /każdy uczeń w grupie otrzymuje zadanie ilustratora lub redaktora, jeden – rolę redaktora naczelnego/</p> <p>b. Przygotowanie wystawy szkolnej</p>	1.04-10.04 Wystawa na korytarzu szkoły obok plakatów	Wychowawca, członkowie grup wg przyznanych zadań
4.	Przygotowanie krótkiej scenki dramowej o zdrowym żywieniu.	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczenie w zabawach teatralnych, inspirowanych sytuacjami związanymi ze zdrowym odżywianiem /w szkole, w domu, na podwórku, w sklepie/ • wyrażanie mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera scenki • kreatywne rozwiązywanie problemów • współpraca w grupie • prezentacja możliwości artystycznych dzieci (teatralnych) 	<p>Scenki dramowe z wykorzystaniem rekwizytów, kostiumów według autorskich pomysłów</p> <p>Propozycje tematyki scenek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawienie skutków niewłaściwego odżywiania się, • zareklamowanie produktu z kategorii „zdrowa żywność” • zdrowe - niezdrowe zakupy w sklepiku szkolnym 	<p>Przygotowanie: 11.04-20.04</p> <p>Spotkanie na podsumowanie projektu z udziałem rodziców - wystawienie scenek</p>	
5.	Wykonanie zdrowych przekąsek i ich degustacja	<ul style="list-style-type: none"> • dobór właściwych materiałów • gospodarowanie czasem • utrzymywanie ładu i porządku w miejscu pracy 	<p>a. Opracowanie karty przekąski zawierającej jej nazwę i skład Zestaw przekąsek na słodko i słono, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • owocowe szaszłyki • kanapki z nowalijkami • witaminowa sałatka <p>b. Nakrycie do podania z elementami dekoracji, np. serwetek</p>	Spotkanie na podsumowanie projektu z udziałem rodziców	Wychowawca lider grupy, opiekun ze strony rodziców
6.	Podsumowanie realizacji zadań i ocena ich	<ul style="list-style-type: none"> • wyrażanie własnych opinii, • uzasadnianie 	a. Uzupełnienie tarczy strzeleckiej w czterech obszarach:	Spotkanie podsumowujące projekt	Wychowawca klasy

	realizacji	<p>własnego zdania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysuwanie wniosków • dokonywanie samooceny 	<ul style="list-style-type: none"> • znam zasady zdrowego żywienia • potrafię przygotować zdrową przekąskę • Współpracuje z kolegami podczas wykonywania zadań • Wiem, gdzie szukać informacji o zdrowym żywieniu <p>b. Wręczenie dyplomów i przyznanie odznak „Wielbiciel zdrowego żywienia”</p>		
--	------------	---	---	--	--

Literatura

1. Awgulowa Janina, Świętek Wacława, *Inscenizacje w klasach początkowych*, WSiP, Warszawa 1985.
2. Bałachowicz Józef, *Indywidualizacja jako postulat i konieczność współczesnej edukacji początkowej* [w:] Adamek Irena, Zbróg Zuzanna (red.), *Dziecko – uczeń a wczesna edukacja*, Libron, Kraków 2011.
3. Borecka Irena, Widerowska Maria, Walczak Joanna, *Drama i arteterapia w szkole - Programy i scenariusze zajęć*, PWSZ, Wałbrzych 2005.
4. Brett Doris, *Bajki, które leczą*, GWO, Gdańsk 2002.
5. Brophy Jere, *Motywowanie uczniów do nauki*, PWN, Warszawa 2002.
6. Brzezińska Anna, Matejczuk Joanna, *Sześcioletek w szkole. Jak uczą się dzieci*, [w:] *Biblioteka Entuzjastów Edukacji*, nr 07/2013, IBE, Warszawa 2013.
7. Chomczyńska – Miliszkiewicz Mariola, Pankowska Dorota, *Polubić szkołę*, WSiP, Warszawa 1998.
8. Czelakowska Danuta, *Metodyka edukacji polonistycznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym*, Impuls, Kraków 2009.
9. Dix Paul, *Jak oceniać postępy uczniów*, PWN, Warszawa 2014.
10. Dobrzyńska Aleksandra, Jurga Małgorzata, *Gry i zabawy na lekcji. Propozycje do wykorzystania w kl. I-III*, Oficyna Wydawnicza G&P, Poznań 2001
11. Friebel Volker, *Klucz w małe ręce*, Jedność, Kielce 2000.
12. Griesbeck Josef, *Zabawy dla grup*, Jedność, Kielce 1999.
13. Harmin Merrill, *Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki?*, CEO, Warszawa 2004.
14. Kędra Marzena, *Jak latać bez skrzydeł. Sprawdzone pomysły na udane zajęcia edukacyjne*. Impuls, Kraków 2004.
15. Korcz Iwona, *Inteligencja emocjonalna- gwarantem bezpieczeństwa i determinantą rozwoju uczniów*, [w:] *Edukacja dla bezpieczeństwa-bezpieczna szkoła*, pod red. Czajkowska-Ziobrowska Dominika, Zduniak Andrzej, Poznań 2007.
16. Kopik Aldona, Zatorska Monika, *Każde dziecko jest zdolne*, Grupa Edukacyjna, Kielce 2009.
17. Kosińska Ewa, *Ocenianie w szkole*, Rubikon, Kraków 2000.

18. Krzyżewska Jadwiga, *Aktywizujące metody i techniki integracyjne w edukacji wczesnoszkolnej*, AU OMEGA, Suwałki 1998.
19. Kujawiński Jerzy, *Metody edukacyjne nauczania i wspierania w klasach początkowych*, UAM, Poznań 1998.
20. Mineyko Barbara, *Improwizacje w klasach*, WSiP, Warszawa 1989.
21. Pisarski Marek, *Matematyka dla naszych dzieci – nietypowe gry i zabawy matematyczne*, Nowik, Opole 2011.
22. Portmann Rosemarie, *Gry i zabawy przeciwko agresji*, Jedność, Kielce 1999.
23. Sterna Danuta, *Ocenianie kształtujące w praktyce*, CEO, Warszawa 2006.
24. Szczepańska Mariola, *Program autorski – jak go napisać?*, Image, Słupsk 1999.
25. Szymańska Maria Alicja, *Drama w nauczaniu początkowym: Przewodnik metodyczny dla nauczyciela*, Juka, Warszawa 1998.
26. Uszyńska – Jarmoc Janina, Dudel Barbara, Głoskowska – Sołdatow Małgorzata, *Rozwijanie kompetencji kluczowych u uczniów w procesie edukacji wczesnoszkolnej*, Impuls, Kraków 2013.
27. Walkowiak Marzena, Wrzesiak Agnieszka, Szwugier Dorota, *Diagnoza ucznia w ramach indywidualizacji nauczania*, Łódź 2010.
28. Wygotski Lew, *Myślenie i mowa*, PWN, Warszawa 1989.

Akty prawne

1. Rezolucja *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie*. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 394, (COM(2005)0548 – C6-0375/2005 – 2005/0221(COD)).
2. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. z późn. zm. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* (Dz. U. nr 83, poz. 562).
3. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*. (Dz. U. 2014 r., poz. 803).

Źródła internetowe

1. Kołcz B., *Ocenianie kształtujące - ocenianie, które pomaga uczyć*, [online], 2014, [dostęp: 12.08.2014], dostępny w internecie:
<http://biblioteka.bialystok.edu.pl/cms/serwis/files/Oceni%C4%85ce%20w%20praktyce%20szkolnej.pdf>.
2. Samel I., Kalczyńska A., Rasińska A., [w:] *Wywiad: Akademia Think Ahead – jak stworzyć społeczność Małych Liderów*, 2013, [dostęp: 12.08.2014], dostępny w internecie:
<http://mamstartup.pl/wywiady/3384/akademia-think-ahead-stworzyc-spolcznosc-malych-liderow>.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Obudowa dydaktyczna do programu „Bezpieczny start” jest dostępna na

www.militar.edu.pl

www.zasobyip2.ore.edu.pl

Egzemplarz bezpłatny

*Projekt „Akademia Bezpiecznego Dzieciństwa” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki
Priorytet III „Wysoka jakość systemu oświaty”, Działanie 3.3 „Poprawa jakości kształcenia”
Poddziałanie 3.3.4 „Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe”*

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego